

Jaarboek
1990

INHOUD

Inhoud	3
Etienne Quintyn	
Activiteitsverslag	4
Zele in 1990	13
Het bevolkingscijfer	17
Ann Peckstadt en Lieve Watteuw	
Het Goudleder in de Dekenij van Zele	19
Eugeen D'hooge	
Heimwee naar de straat of verdwenen kinderspelen	24
Albert Coucke	
De hoornveeziekte te Zele in 1772	37
Kamiel Van Driessche	
De Vlasnijverheid	69
Etienne Quintyn	
De Fifties	79
Onze uitgaven	136

ACTIVITEITSVERSLAG 1990

Het werkjaar 1990 zal de heemkundige geschiedenis ingaan als een druk jaar vol activiteiten met een gamma van onderwerpen van de meest uiteenlopende diversiteit. Onze werking heeft op gemeentelijk vlak iets te betekenen gehad. Telkens mochten wij ons verheugen in een flinke belangstelling. Overlopen wij vooreerst de activiteiten waarbij onze leden rechtstreeks betrokken werden.

VOORDRACHT: "HEKSEN EN BIJGELOOF". Op vrijdag 23 februari luisterde een aandachtig publiek in een voor de gelegenheid aangepaste omgeving van de trouwzaal, naar de boeiende uiteenzetting van Robert Ruys, de voorzitter van de Oostvlaamse heemkringen. Een geslaagde avond.

"BERNARD MATTHIJS. HET WEERZIEN". De kring verleende zijn medewerking aan de retrospectieve, ingericht door kunstkring Were Di. De stijlvolle opening van de tentoonstelling lokte op 15 maart een grote belangstelling en gold tevens als een hulde aan onze betreurde vriend en oud-bestuurslid. Expo van 16 tot 25 maart. Over het werk van Bernard Matthijs werd een keurige brochure uitgegeven door Robert Arens.

HEEMKUNDIGE AVOND. De gebruikelijke heemkundige avond —voorafgegaan door het statutair gedeelte— heeft burgerrecht verkregen. Op maandag 9 april genoten 140 aanwezigen van de Weense muziek, gebracht door het Gents Salon-Ensemble (Lieve Pas piano, Piet Pas cello en Lieven Aelgoet fluit). Onze ondervoorzitter Marc Van Uytfanghe wist de vergadering te boeien met zijn uiteenzetting over "De kastelen". Op tekst van François De Geest stelde Bernadette Van der Burght de inhoud voor van het 20ste jaarboek. Diareeksen over het "Ros Beiaard" (1975), de "Wandel- en fietshappening" en "Oude-naarde, een voorsmaakje" besloten deze gevarieerde avond vol afwisseling.

KANTEXPO. Op vrijdag 20 maart had tijdens de opening van de kanttentoonstelling de proclamatie plaats van de internationale wedstrijd onder het thema "Bomen". Een bomvolle raadszaal, die herschepen was in een keurige kantexpo, aanhoorde de proclamatie van de laureaten. De H.O.K. schonk de ereprijs. Zoals gewoonlijk kwam er tijdens de openingsuren van 21 tot 24 april veel volk over de vloer.

EXPO "10 MEI 40... 50 JAAR GELEDEN". Ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de Duitse inval in ons land had op donderdag 10 mei in de raadszaal de opening plaats van een ruim opgevatte tentoonstelling over Zele en WO II. Tijdens de officiële opening werd de gelegenheidstoespraak gehouden door Etienne Quintyn, waarna ook de burgemeester de betekenis van deze

Grote belangstelling tijdens de officiële opening van de expo '10 mei 1940... 50 jaar geleden'.

Rondrit op zondag 13 mei van de voertuigen van de Club Historical War Wheels.

dag belichtte en de tentoonstelling voor geopend verklaarde. Een maandenlange voorbereiding ging deze verwezenlijking vooraf. Uiteraard lokte de expo een zeer ruime belangstelling, want circa 1 500 volwassenen brachten een bezoek, aangevuld door ruim veertig klassen met hun leerkrachten. Voor deze tentoonstelling liet de kring tien praktische kijkkasten vervaardigen die voor de gelegenheid hun degelijkheid bewezen. Allerhande uniformen, affiches, staf- en landkaarten, foto's en tekeningen, vlaggen, documenten, sluijksbladen, vlugschriften uit vliegtuigen, tijdschriften en kranten enz. lokten grote belangstelling. De expo werd opgezet i.s.m. de Zeelse Postzegelkring die met merkwaardige verzamelingen van postzegels, poststukken en munten uitpakte en de interesse vervulde. De expo liep van 10 tot 15 mei.

Aan de tentoonstelling was nog een unieke attractie verbonden. De Club Historical War Wheels, een vereniging van bezitters van oude militaire voertuigen uit WO II, werd bereid gevonden in de voormiddag een rondrit te maken door de voornaamste wijken en straten van de gemeente. Zij genoten overal ruime belangstelling. In de namiddag lokte de Static Show op het H. Hartplein de grote massa. De voertuigen werden bekeken en gekeurd en de geuniformeerde H.W.W.-leden waren in hun nopjes. Zondag 13 mei was voor de organiserende kring een dag om niet vlug te vergeten.

INTERNATIONALE KANT- EN HANDWERKMARKT. Het marktplein was op zondag 24 juni het toneel van de traditionele kantmarkt. Andermaal veel volk en kopers uit binnen- en buitenland. Ook de H.O.K. had zijn oud marktkraam opgetimmerd om boeken, brochures en jaarboeken voor geïnteresseerden aan de man te brengen.

SCHELDE-BOOTTOCHT NAAR OUDENAARDE. De derde boottocht, ingericht i.s.m. de V.T.B. had plaats op zaterdag 30 juni. Om 8.30u vertrokken wij met 216 passagiers aan boord van de salonboot van de rederij Benelux voor een tocht naar de poort van de Vlaamse Ardennen. In zijn geheel viel het weer nogal mee... niettegenstaande twee fikse regenvlagen de pret tijdelijk kwamen verstoren: in de voormiddag kregen wij een onweer tussen Wichelen en Wetteren en in de late namiddag in Oudenaarde na de geleide bezoeken. Het boottoerisme is op de Boven-Schelde vrijwel nog onontgonnen gebied. De tocht van Merelbeke naar Oudenaarde viel mee. Tijdens de ganse bootreis zorgden wij voor de nodige toeristisch-geschiedkundige informatie. In Oudenaarde wachtten ons vier stadsgidsen op om in groepen de meest merkwaardige stadsgedeelten en -monumenten te bezoeken: het stadhuis, het begijnhof, het wandtapijtenmuseum Huis de Lalaing, de Sint-Walburgakerk en het hospitaal met bisschopswartier. Als toemaatje kon de groep nog genieten van het optreden van een Roemeense dansgroep in het kader van de Adriaan Brouwerfeesten. De terugreis van deze geslaagde dag verliep met vier autocars.

Vertrek van de Beneluxboot aan Costa Zela en aankomst te Oudenaarde.

WANDELING NAAR TIELRODE-POLDER. Op zondag 21 oktober waren 36 dapperen paraat voor de wandeling rond de samenvloeiing van Schelde en Durme te Hamme en Tielrode. De wandelaars werden bekoord door het natuurschoon van de Bunt en door de Durmeschorren in het natuurpark Scheldeland. De dijken- en polderwandeling rond het wijdse Tielrodebroek, aan de rand van het Land van Waas, zorgde voor steeds nieuwe horizonnen. Een geslaagde herfstwandeling op één der laatste mooie herfstdagen.

Niet alleen de werking naar buiten valt te vermelden. Ook in het kader van het bestuur wordt een bestendige activiteit aan de dag gelegd. Wij geven een oppervlakkige opsomming om deze bedrijvigheid te illustreren.

- Op de twee raadsvergaderingen van het Verbond voor heemkunde in Oost-Vlaanderen werd de kring vertegenwoordigd door Mic Bekaert en Etienne Quintyn. Zij vonden plaats op 3 maart en 13 oktober, respectievelijk te Waasmunster en Herderssem. De gouddag op 20 mei te Wetteren, ingericht door de Heem- en Geschiedkundige Kring Jan Broeckkaert, werd bijgewoond door de voorzitter.
- de H.O.K. van ZELE nam op 22 april deel aan de geschied-, volks-, en heemkundige boekenbeurs in de Sint-Pietersabdij te Gent die ingericht was door de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen. Onze boekenstand gaf bekendheid aan Zele.

De H. Wivinakapel van Veldeken.

De totaal vernieuwde ommegang van de Sint-Annakapel van Zele-Hoek.

- De kroniek “ Van hier en toen ” op Radio 2 werd een succes voor de Oost-vlaamse heemkringen. Elke maandag om 12.45u werd door een of andere kring een markante figuur belicht. Zele kwam driemaal aan de beurt :
 7 mei: Michel D’Hooghe, op tekst van Etienne Quintyn
 21 mei: Pieter Gorus, op tekst van Robert Arens
 23 juli: Honoré Staes, op tekst van Etienne Quintyn.
- Vanwege Heemkring Marka (Mariakerke) ontvingen wij een lijvig pakket tekeningen en werken van studenten van Sint-Lucas. Vroeg of laat komen deze werkstukken over Zeelse gebouwen e.d.m. aan bod. Dank aan Marka.
- Op voorstel van het bestuur van de H.O.K. werden twee gerestaureerde kappen te Zele voorgedragen om een oorkonde in ontvangst te nemen voor een geslaagde restauratie. Het betreft de H. Wivinakapel van Veldeken en de Sint-Annakapel van Zele-Hoek. Op vrijdag 19 oktober had de plechtige uitreiking plaats van deze oorkonden. Benevens een afvaardiging van het H.O.K.-bestuur had een sterke delegatie van beide werkgroepen erop gestaan aanwezig te zijn op de feestzitting in de K.B. te Gent.

- Twee nieuwe bestuursleden kwamen het bestuur aanvullen. Wij verwelkomen Marie-Louise Vehent en Jan Van Driessche. De bestuursploeg ziet er momenteel als volgt uit:

Frans Moens, voorzitter, Cesar Meeusstraat 7
Marc Van Uytfanghe, ondervoorzitter, Schoolstraat 45
Etienne Quintyn, secretaris-penn., Min. Rubbenslaan 15
Mic Bekaert, bestuurslid, Veldekensstraat 65
Irma Boone, bestuurslid, Gentse Steenweg 296
Jozef Coppieters, bestuurslid, Karel Haegensstraat 71
Albert Coucke, bestuurslid, Dendermondebaan 4
Basile De Block, bestuurslid, Rinkhout 21
Freddy De Krijger, bestuurslid, Avermaat 154
Etienne De Rop, bestuurslid, Groenlaan 4
Anne-Marie D'Hooge, bestuurslid, Kouterbosstraat 62
Paula Goossens, bestuurslid, Ravestraat 32
Frans Meirsman, bestuurslid, Dendermondebaan 122B
Erik Pletinck, bestuurslid, Verbindingsstraat 17
Jan Van Driessche, bestuurslid, Durmenbaan 10
Marie-Louise Vehent, bestuurslid, Kerkstraat 45

In 1990 werden negen bestuursvergaderingen gehouden, aangevuld door vier commissievergaderingen voor de expo en de redactieraad van het jaarboek. Een toelage werd verleend aan Kunsthappening '90 voor de geslaagde folder over de Sint-Ludgeruskerk door Ignace De Wilde en tevens werd de ereprijs geschonken aan de kantwedstrijd. Verder werd advies verleend aan het gemeentebestuur aangaande de geboorte- en sterfdata van de personen op de nieuwe straatnaamborden vermeld. En zoals gewoonlijk deden meerdere studenten een beroep op ons en op onze heem- en geschiedkundige werken met het doel een verhandeling of eindwerk voor te bereiden.

Het jaarboek Nr 20, onder de redactie van Albert Coucke en Etienne Quintyn, telde 152 bladzijden waarin o.m. het tweede deel van het Zeels Lexicon, samengesteld door Karel Van Malderen en Roland De Beule, werd opgenomen. Twee lijvige artikels waren de andere blikvangers: "De Brabantse Omwenteling (1789-1790)" door Albert Coucke en "De Fifties" door Etienne Quintyn.

Het ledenaantal ging licht vooruit. Vorig jaar bevatte het ledenbestand 473 leden. In de loop van dit jaar haakten 12 leden af om diverse redenen: verhuizen, gebrek aan interesse, overlijden. 18 Nieuwe leden kwamen de rangen versterken. De kring telde op 31 december 1990 479 leden, die een keuzelid^eld van 400, 500 of 1 000 fr betaalden.

PLAN VOOR 1991.

maart-april: verschijnen van het Jaarboek Nr 21.

ma. 25 maart: Heemkundige avond, raadszaal.

za. 6 april: i.s.m. V.T.B. "Tijl Uylenspiegel" door Tine Ruyschaert.

za. 8 juni: gecombineerde bus-bootreis naar de frontstreek in de Westhoek i.s.m. V.T.B.

zo. 30 juni: Kant- en Handwerkmarkt.

september: wandeling naar de Kalkense meersen.

oktober: bezoek per trein aan Europalia (Portugal).

Medewerking aan de Oostvlaamse Chronycke "Van hier en toen" op Radio 2.

DE ARTISTIEKE SCHOOL VOOR KUNSTNAALDKANT.

Overlopen wij tenslotte de voornaamste activiteiten van onze kantafdeling. Zoals steeds bestond deze hobbybedrijvigheid vooral in het geven van cursussen en lessenreeksen en het bezoeken van en/of medewerken aan kanttentoonstellingen, verspreid over al de maanden van het jaar.

Over de twee grote plaatselijke evenementen hadden wij het hierboven reeds. De 7e internationale kant- en handwerkmarkt heeft reeds geruime tijd burgerrecht verkregen en de jaarlijkse kantwedstrijd, waarvoor dit jaar niet minder dan 187 inzendingen binnenkwamen, was een succes in al zijn aspecten. De ereprijs van de Heem- en Oudheidkundige Kring ging naar Lucienne Van Malderen uit Brussel terwijl de medaille van de koningin werd toegekend aan de academie van Lier.

Aan bezoeken en/of medewerking aan tentoonstellingen werd veel tijd gespendeerd. Een opsomming van de voornaamste bezoeken bevestigt deze vaststelling:

- merkwaardige tentoonstelling in Sint-Niklaas over sierkammen;
- hedendaagse kantcreaties bij Martine Bruggeman in Budel (NL);
- expo van oud-leerlingen van de school in Lanaken;
- "Kant in Nederland" na een wedstrijd in Amersfoort;
- "Kant en de nieuwe Europese kunst" in het Maison Losseau te Mons;
- medewerking aan de tentoonstelling in Ronquières;
- internationale kantexpo in Frankfurt (D) met medewerking en demonstraties;
- bezoek aan de kantschool in Turnhout;
- bezoek aan het "Verloren Uurke" in Meise;
- bezoek aan de tentoonstelling "Kant op zijn best" in Brugge;
- bezoek aan de "Textielplus" in Amersfoort;
- opening Lierse kant te Lier;
- opening expo Chantillykant te Geraardsbergen;
- eigen tentoonstelling in Hamme.

Benevens de lessenreeksen in Zele op dinsdag en donderdag werden er nog tal van demonstraties en cursussen gegeven zoals o.a. in Mechelen, Drongen, Aalst, Hamont, Brugge en in het Normandische Bayeux. In Zele behaalden 26 cursisten hun diploma.

Op 8 augustus was er de opening van een internationale kanttentoonstelling in de KB te Brussel. Tussen de vele kantstukken lag er een merkwaardig werk te zien uit Zele dat dateert van april 1935 en geschonken werd aan koningin Astrid. Het Zeelse gedeelte van het kantstuk werd vervaardigd in naaldkant door de school van Rosalie Vergeylen. Het gedeelte van Brugge bestond uiteraard uit kloskant. Wordt dit prachtig kantstuk eerlang in Zele getoond?

Op 18 september had de opening plaats van de merkwaardige kantexpo “Kant uit het koningshuis” in de BBL te Brussel. De kantschool werkte hieraan mee enerzijds door het inzenden van documentatie en anderzijds door het exposeren van de reeds vroeger geschonken kantwerken, w.o. de hierboven beschreven tafelloper van koningin Astrid. Het werkje dat in 1984 te Brugge geschonken werd aan koningin Fabiola en het geschenk aan onze vorsten vanwege de provincie Oost-Vlaanderen, waren eveneens te zien. Tevens was de beschrijving aanwezig van de kanten sluier welke door de kantwerksters van de school van Rosalie Vergeylen werd vervaardigd en in 1919 door een Zeelse delegatie o.l.v. Edmond Rubbens, werd overhandigd aan koningin Elisabeth.

Op 17 november verleende Irma Boone haar medewerking aan de “Expertisedag voor kunst en antiek” in het stadhuis van Dendermonde.

Etienne Quintyn

ZELE IN 1990

- 25 jan. Na de middag raast een orkaan met windkracht 11 tot 12 over het hele land (en over Noordwest-Europa). Enorm veel materiële schade, ook te Zele.
- 2-4 feb. Tijdens het jaarfeest viert Rhetorika zijn 150-jarig bestaan met academische zitting, H. Mis, gezellig samenzijn en feestmaal.
- 21 feb. Internationaal debuut van doelwachter Filip De Wilde in de interland-voetbal België – Zweden.
- 22 feb. Kortsluiting en woelige gemeenteraadszitting over de uitbreiding van de "Baaikens" in de industriezone en de aanleg van de K.M.O.-zone Kasteelstraat.
- 26-27-28 feb. De zoveelste februari-stormen zijn over het land geraasd met enorme ravage, onnoemelijk menselijk leed en wateroverlast bij het stormtij.
- 1 mrt. Zowel de februari-maand als deze winter zijn de warmste van de eeuw.
- 4 mrt. Start van de actiegroep "Vijf voor twaalf", een stilzwijgend protest tegen de inplanting en de uitbreiding van de industriezone.
- 9-25 mrt. In negen voorstellingen laat Rhetorika het Zeelse verleden in "Peegje" herleven.
- 16 mrt. Stijlvolle opening van de retrospectieve tentoonstelling "Bernard Matthijs. Het Weerzien", ingericht door kunstkring Were Di i.s.m. de H.O.K.
- 18 mrt. Op het kerkhof van het centrum hebben vandalen 328 graven geschonden.
- 31 mrt. -8 apr. Lentekermis met jaarmarkt op 3 april.
- 6 apr. Inwijding van de nieuwe klaslokalen waardoor " 't Avermaatje" tot een volwaardige basisschool wordt uitgebouwd.
- 14 apr. Aktievoerders "Red de Schelde" op het traject Dendermonde-Wetteren, versterkt door talrijke Zelenaars die een levende Schelde willen zien.

- 20-24 apr. Proclamatie en expo van de internationale kantwedstrijd "Bomen".
- 21 -22 apr. Zo oud als België. De Kon. Harmonie Ste-Cecilia viert haar 160-jarig bestaan met twee hoogstaande concerten en het optreden van klarinetvirtuoos Walter Boeykens.
- 22 apr. Het opgenomen concert van de Kon. Harmonie was te beluisteren in het radioprogramma "Rond de kiosk" op BRT 1.
- 5 mei Drievoudig jubileum. VU-Zele bestaat 25 jaar, 20 jaar Zeelse Belangen en 10 jaar burgemeester Jozef De Bruyne.
- 10 mei In de raadszaal heeft de openingsplechtigheid plaats van de expo "10 mei 40...50 jaar geleden", ingericht door de Heem- en Oudheidkundige Kring.
- 12 - 13 mei De Sint-Xaverius Turngilde "Vlug en Vroom" viert haar 90-jarig bestaan met een interclubwedstrijd, een optocht, een eucharistieviering en een academische zitting.
- 11 - 13 mei Volleybalweekeinde: VC Juvenes heeft al 20 jaar volleybal achter de rug.
- 13 mei Rondrit en Static Show van de Historical War Wheels, oude legervoertuigen uit WO II.
- 18 mei Marc Vaels' gerstebier "Vlaskop" —een broertje van de Houten Kop— wordt tijdens een academische zitting officieel in-gedronken.
- 24 mei De Kon. Harmonie Ste-Cecilia wint het Tweede Georges De Waele-juweel.
- juni Tweede doelwachter van de nationale ploeg Filip De Wilde is de eerste Zelenaar die geselecteerd is voor het wereldkampioenschap-voetbal, de Mondiale in Italië.
- Voorstel om de Verbindingsstraat tussen Avermaat en Rijkenhoek de Frans Roomsstraat te noemen. Het gemeentelijk sportcentrum zou "Gemeentelijk Sport- en Wandelpark Ter ElSt" genoemd worden.
- Herstelling van de lederen wanddecoratie in het ontvangstsalon van de dekenij.
- 29 juni Boottocht van de H.O.K. en V.T.B. naar Oudenaarde, tevens bezoek aan de monumenten van de stad.

- juli Mooie en warme zomermaand.
- 4 aug. Dit is de warmste augustusdag sinds de recordtemperatuur in 1932.
- 7-16 sep. Kunsthappening '90: een kunstkermis met brede verscheidenheid gebracht door eigen Zeelse jonge artiesten: expo's, architectuur, allerhande muzikale manifestaties, theater, rondleidingen kerk, artiestenmis, e.d.m.
- 8 sep. 1980-1990. Burgemeester De Bruyne wordt in de bloemen gezet voor 10 jaar burgemeester van Zele: met jubel- en dankmis, academische zitting en feestavond.
- 9 sep. Ook te Zele Open Monumentendag met: Zele-Dijk, de Sint-Ludgeruskerk, de lederen wandbekleding in de ontvangstkamer van de dekenij en de glasramen in de OCMW-kapel.
- 14 sep. Robert Arens 85 jaar en 65 jaar schilderkunst. Huldiging en voorstelling van zijn kunstboek "Robert Arens, de realiteit van een droom". Retrospectieve tentoonstelling van 21 tot 30 sep. in de raadszaal.
- 1 okt. De postnummers wijzigen: 9140 Zele wordt 9240 Zele.
- 6-13 okt. Kermis met jaarmarkt op 9 oktober.
- 10 okt. Het Zeelse KAJ-KWB-Sportcomité vierde zijn 40-jarig bestaan en organiseerde op kermiswoensdag al 41 jaar lang wielervedstrijden.
- 12 okt. De warmste oktoberdag (25,9 graden) sinds 1921 (op 18 oktober 1921 haalde de thermometer 21 graden).
- 17 okt. Zele wordt uitverkoren voor een uniek Mozartconcert in de Sint-Ludgeruskerk in het kader van het Festival van Vlaanderen.
- 19 okt. De Amerikaanse vliegenier George Watt komt in Zele zijn redders bedanken. Hij stelt zijn boek voor "The Comet Connection" over zijn nare oorlogservaring.
- 27 okt. Diamanten muziekkapel van de brandweer in de bloempjes.
- 7-19 nov. Cultuurdagen met: de Inka's, jeugdcultuur "circus", poëzie-kabaret "Mensen", Himalaya, "Victor of de kinderen aan de macht" en Operette- en Weense melodieën.

- 18 nov. Zele plant zijn "koningsboom" op 't rond pleintje in het Centrum.
- 19 nov. Uitreiking van de Cultuurprijs aan de Kon. Harmonie Ste-Cecilia.
- 24 nov. In het provinciaal klasseringstornooi behoudt Rhetorika op schitterende wijze haar plaats in de hoogste categorie met het stuk "Victor of de kinderen van de macht" van Roger Vitrac.
- 1 dec. Provinciaal laureate Sandra Temmerman (dwarsfluit) werd in het jeugdsolistentornooi algemeen nationaal laureate in de uitmuntendheidsgraad.
- 15 dec. Na de 50-jarigen ook een reünie van de 65-jarigen.
- 15-16 dec. Zele (met de Donkgemeenten) helpt Virtop (Roemenië).
- 22 dec. 20 jaar Gemeentelijke Sportraad met de 25ste sportieve plechtigheid.

De Zeelse cultuurprijs-winnaars op één foto. V.l.n.r. Agnes Stevens (1988), Edmond Poppe (1989), voorzitter Josée Standaert, Andre Walrave (voorzitter Kon. harmonie, 1990) en Etienne Quintyn (1987).

BEVOLKINGSCIJFER

A. Opnemingen in het bevolkingsregister

	Mannen	Vrouwen	Totaal
1. Belgen door geboorte	116	124	240
door vestiging	198	211	409
Vreemdelingen door geboorte	4	11	15
door vestiging	14	16	30
2. Opnemingen in het vreemdelingenregister:			
door geboorte	6	0	6
door vestiging	21	3	24
Totaal	359	365	724

B. Afvoeringen van het bevolkingsregister

1. Belgen door overlijden	97	96	193
door vestiging	196	225	421
Vreemdelingen door overlijden	—	—	—
door vestiging	19	15	34
2. Afvoeringen van het vreemdelingenregister			
door overlijden	—	—	—
door vestiging	3	2	5
Totaal	315	338	653

Totaal der opnemingen	359	365	724
Totaal der afvoeringen	— 315	— 338	— 653
WINST	+ 44	+ 27	+ 71

Bevolkingscijfer op 31.12.89	10 025	9958	19 983
	+ 44	+ 27	+ 71
Bevolkingscijfer op 31.12.90	10 069	9985	20 054
Computercijfer 31.12.90	10 092	9979	20 071

w.o. totaal aantal vreemdelingen 964.

(Bron Gemeentebestuur)

GENEENTE ZELE (VOLLEDIG)

GRAFIEKEN VAN HET AANTAL BELGEN EN HET AANTAL VREEMDELINGEN VOLGENS LEEFTIJD

		MANNEN		LEEFTIJD JAAR	VROUWEN			
AAN TAL.	AAN TAL.	BELGEN = +	VREEMDELINGEN =		VREEMDELINGEN =	BELGEN = +	AAN TAL.	AAN TAL.
0	0			99 1890			0	1
0	0			98 1891			0	0
0	0			97 1892			0	0
1	0			96 1893			0	1
0	0			95 1894	*		0	3
0	0			94 1895	*		0	2
3	0			93 1896	*		0	2
4	0			92 1897	**		0	3
2	0			91 1898	**		0	0
5	0			90 1899	**		0	0
3	0			89 1900	***		0	17
6	0			88 1901	****		0	19
5	0			87 1902	****		0	22
15	0			86 1903	*****		0	29
20	0			85 1904	*****		1	40
18	0			84 1905	*****		0	30
21	0			83 1906	*****		0	38
22	0			82 1907	*****		0	61
36	0			81 1908	*****		1	59
42	0			80 1909	*****		0	43
32	0			79 1910	*****		1	63
54	0			78 1911	*****		0	68
50	0			77 1912	*****		0	76
53	0			76 1913	*****		0	81
42	0			75 1914	*****		0	53
46	0			74 1915	*****		0	62
33	0			73 1916	*****		0	45
24	0			72 1917	*****		0	31
66	0			71 1918	*****		0	93
64	0			70 1919	*****		0	93
76	0			69 1920	*****		1	92
78	0			68 1921	*****		0	59
84	2			67 1922	*****		0	117
79	1			66 1923	*****		0	92
81	1			65 1924	*****		2	101
82	1			64 1925	*****		1	103
91	0			63 1926	*****		0	106
98	1			62 1927	*****		0	99
88	1			61 1928	*****		1	102
95	5			60 1929	*****		1	94
100	1			59 1930	*****		1	107
109	7			58 1931	*****		0	101
109	8			57 1932	*****		2	116
109	4			56 1933	*****		2	105
95	1			55 1934	*****		2	104
137	6			54 1935	*****		2	107
116	2			53 1936	*****		3	108
114	2			52 1937	*****		5	105
139	0			51 1938	*****		3	92
112	4			50 1939	*****		4	117
85	1			49 1940	*****		4	84
104	6			48 1941	*****		3	90
132	6			47 1942	*****		0	107
132	6			46 1943	*****		4	125
111	5			45 1944	*****		3	105
144	7			44 1945	*****		2	153
131	4			43 1946	*****		4	111
113	10			42 1947	*****		1	120
155	4			41 1948	*****		6	137
125	8			40 1949	*****		2	127
155	8			39 1950	*****		9	130
148	4			38 1951	*****		8	159
144	2			37 1952	*****		9	122
147	9			36 1953	*****		4	139
140	9			35 1954	*****		7	128
129	6			34 1955	*****		4	139
147	7			33 1956	*****		5	157
141	10			32 1957	*****		0	127
151	9			31 1958	*****		5	137
158	14			30 1959	*****		7	132
145	7			29 1960	*****		9	140
176	12			28 1961	*****		11	157
149	14			27 1962	*****		8	158
190	6			26 1963	*****		9	172
157	14			25 1964	*****		11	143
170	6			24 1965	*****		15	154
159	8			23 1966	*****		7	150
158	12			22 1967	*****		7	150
142	8			21 1968	*****		12	158
146	9			20 1969	*****		12	138
168	11			19 1970	*****		8	134
168	3			18 1971	*****		8	144
165	11			17 1972	*****		0	142
139	17			16 1973	*****		10	139
132	11			15 1974	*****		10	92
120	12			14 1975	*****		9	119
128	17			13 1976	*****		11	108
131	11			12 1977	*****		10	121
138	13			11 1978	*****		14	135
137	16			10 1979	*****		12	123
144	16			9 1980	*****		0	136
127	7			8 1981	*****		14	116
132	14			7 1982	*****		10	134
130	13			6 1983	*****		9	102
121	11			5 1984	*****		10	92
130	11			4 1985	*****		9	101
126	15			3 1986	*****		11	85
118	17			2 1987	*****		9	99
111	14			1 1988	*****		13	111
112	10			0 1989	*****		11	124
TOTAAL +	9.569	TOTAAL .	523		TOTAAL .	441	TOTAAL +	9.538

SCHAAL : EEN + OF . IS 4 PERSOENEN

TOTAAL AANTAL BELGEN = 19.107

TOTAAL AANTAL VREEMDELINGEN = 964

GANS DE GENEENTE ZELE

ALGEMEEN TOTAAL = 20.071

HET GOUDLEDER IN DE DEKENIJ VAN ZELE

De goudlederzaal in de dekenij te Zele is één van de tientallen nog bewaarde goudlederkamers in Vlaanderen.

Andere goudlederkamers in Vlaanderen zijn o.a. te vinden in het Museum Plantin Moretus te Antwerpen, het Stadhuis van Veurne, het Bijlokemuseum in Gent.

De decoratie van ontvangstkamers in openbare en privéwoningen met goudleder kende een hoogtepunt in Vlaanderen gedurende de 17e en 18e eeuw. Goudleder kreeg in de Nederlanden enige bekendheid na 1600, maar de techniek van het vervaardigen van decoratieve goudlederbekleding heeft zijn oorsprong in Ghadames, een plaats in de Noordafrikaanse woestijn, het huidige Libië, voor de negende eeuw.

Via de Moorse bezetting kwam de techniek in Spanje terecht waar de goudlederproductie in verschillende steden tot grote bloei kwam. In het begin van de 16^e eeuw vinden we de eerste goudledermaker in Mechelen.

Goudleder werd van de zestiende tot eind achttiende eeuw vervaardigd in verschillende steden van de Noordelijke Zuidelijke Nederlanden.

Over het Vlaamse goudleder schrijft E.F. Koldewij het volgende (1): "Het eerste bewijs dat in Vlaanderen goudleder gemaakt werd, dateert van 1511. In dit jaar werd de 'goudleermakere' Valentijn Klee als poorter in Mechelen ingeschreven. Het totaal aantal beschikbare gegevens uit de zestiende eeuw is helaas slechts gering, maar in het begin van de zeventiende eeuw, wanneer de goudleerproductie op vele plaatsen tot bloei kwam, nemen zij snel in aantal toe. Deze bloei was te danken aan de grote zorgvuldigheid waarmee het goudleder gemaakt was, en aan de kwaliteit van de materialen. Men gebruikte voor het goudleder alleen kalfsleer, een veel sterkere en duurzame leersoort dan het geite- en kalfsleer dat in Frankrijk en Spanje gebruikt werd. Bovendien werd rond 1650 in Mechelen een nieuwe, veel goedkopere looimethode uitgevonden waardoor het leder veel soepeler en buigzamer werd en dus veel beter geschikt om goudleder te maken.

In de 18e eeuw nam het aantal goudleermakers in Vlaanderen snel af en op het einde van de eeuw waren zij tenslotte geheel verdwenen. In de stad Mechelen waren bijvoorbeeld in 1709 vier goudleermakers, in 1764 twee en in 1788 nog slechts één.

De basistechniek voor het vervaardigen van goudleder is als volgt: het selecteren en op maat snijden van de gelooiden huiden, het aanbrengen van een laag

(1) E.F. Koldewij. De oorsprong van het goudleer in Europese context, in "Goudleer", Kinkarakawa (Zwolle 1989).

bladzilver met perkamentlijm op de nerfzijde van het leder. Door middel van kleine losse stempels, of via een houten of metalen persplaat, werd een vlak of verheven reliëfpatroon op het goudleder aangebracht.

Dan werden twee lagen goudvernis aangebracht en daarboven met verschillende kleuren de decoratieve patronen ingekleurd, terwijl goudkleurige vlakken werden vrijgehouden.

De panelen werden in lange stroken aan elkaar gelijmd, of zoals oorspronkelijk het goudleder van Zele, aan elkaar genaaid.

Deze panelen werden dan op een houten latwerk op de muren aangebracht. De samenstelling van de geometrische of florale patronen kreeg door de combinatie een grotere samenhang in vorm en kleur. Een goudlederbehang was duurzamer dan een textielen wandbekleding en had een isolerende en decoratieve functie.

De goudledertechniek kreeg ook een toepassing in decoratieve kamerschermen, antependia, kazuifels, stoelbekleding en kleinere decoratieve gebruiksvoorwerpen.

Het goudleder van Zele dateert uit het midden van de achttiende eeuw en is van Mechelse herkomst. Het decoratieve patroon is samengesteld uit florale motieven en ranken, druiven en papegaaien die ingekleurd zijn met levendige kleuren die door de tijd enigszins zijn versomberd. Het verheven reliëfpatroon is aangebracht door een plaatstempel. De goudkleurige achtergrond bestaat uit kleine geribde ruitvormen, die gedeeltelijk met de reliëfplaat en gedeeltelijk door losse stempels zijn afgewerkt.

De samenvoeging van verschillende panelen geeft een diagonaal rankenpatroon over de wand.

Op het einde van de jaren '80 bevond het goudleder zich in zeer slechte toestand. Een groot deel van de panelen hing gedeeltelijk los aan de muur, de panelen vertoonden scheuren, verharding en schimmelsporen aan de achterzijde.

De slechte toestand waarin het goudleder zich bevond heeft, naast de leeftijd van het behang, vooral als oorzaak een slechte klimatisatie en zijn vroegere restauratiegeschiedenis.

Oorspronkelijk waren de lederen panelen met naairanden aan elkaar bevestigd. Bij een latere montage zijn de meeste van deze randen afgesneden en zijn de panelen met nageltjes en krammen op een houten latwerk bevestigd. Door het verdwijnen van de naairanden en de vaste bevestiging zijn de paneelranden ingescheurd bij een verandering van afmeting door vochtigheids- en temperatuurschommelingen.

De ingescheurde en beschadigde randen (het vrijkomen van de onderliggende zilverlaag door afbrokkelen van het goudvernis) werden vroeger ook bijg^e-

De toestand van het goudlederbehang in de dekenij vóór de restauratie.

schilderd met een vernislaag die een opvallende verdonkering heeft ondergaan.

Bij het uitvoeren van de conservatie- en restauratiebehandeling is gehandeld vanuit de principes van historiciteit. Bij de oorspronkelijke montage van het behang, is een zeer selectieve keuze gemaakt voor de toegevoegde materialen en zijn alle restauratietechnieken en materialen omkeerbaar.

We kunnen het conservatieproces in verschillende etappes opdelen :

De eerste fase was deze van afnemen, documentatie en onderzoek. Vóór juni 1989 werd de zaal gefotografeerd in haar toestand vóór de restauratie en werd een algemeen conservatieplan opgemaakt na onderzoek van de fysische toestand van het leder en de materialen die bij de restauratie zullen aangewend worden. In juni 1989 werden de panelen losgemaakt van hun houten latwerk en genummerd. Ter plaatse werden de schimmelsporen verwijderd en van elk paneel werd een steekkaart opgemaakt, waarop elke behandeling tijdens het conservatieproces werd genoteerd.

Tijdens de tweede fase werden de panelen ontschimmeld, de oppervlakte gereinigd, de oude restauraties verwijderd (verf, vernis, canvas, lijmresten). De sterk gegolfde panelen werden ontspannen en een versoepelingsmiddel werd ingebracht. Deze tweede fase was de meest uitgebreide omdat het verwijderen van de oude vernislagen zeer specifieke problemen stelde. Door het gewafelde reliëf van de achtergrond was het bijzonder moeilijk om een gelijkmatige inwerking van het solvent te bekomen. De verschillende soorten vernis en verf waren in verschillende lagen (soms 4) op elkaar aangebracht. De reden voor het aanbrengen van deze vernislagen was vaak het camoufleren van de zilverlaag of van een beschadiging. Het verwijderen van deze vernislaag nam ongeveer 700 uren in beslag.

In de derde fase gebeurde de samenstelling van doubleringspanelen. Hiervoor werd gebruik gemaakt van vegetaal geloid kalfsleder. De randen werden geschalmid en aan elkaar gezet. De vellen doubleringsleder overlappen elkaar

Detail van een gerestaureerd paneel.

over een drietal centimeter. Ieder paneel van het doubleringsleder heeft dezelfde oppervlakte als de 11 samengestelde goudlederpanelen: 2 aan de deurwand, 2 aan de schouwwand, 3 aan de grote wand en 4 voor de goudleerpanelen tussen de vensters. Voor de ontbrekende delen werd aan de vleeszijde van het leder een strook donker getint leder aangebracht. Na het uitdunnen met scalpel van de randen van het goudleder werden deze verlijmd met stijfjel en gedurende verschillende uren onder gecontroleerde druk gebracht. Na een droogtijd van verschillende dagen werd het paneel omgekeerd en werd een strook op leder genaaide klitteband rondom en op de verticale naden gekleefd. Deze panelen van ongeveer 3 meter op 3 werden tijdelijk opgehangen in het restauratieatelier.

Tijdens de vierde fase werd door de gemeente Zele een nieuw houten latwerk aangebracht waar het complementaire deel van de klitteband op gemonteerd werd.

Tijdens de vijfde fase werd het goudleder terug overgebracht naar Zele, verpakt in een beschermende laag op een vlak laadvlak.

Na hermontering van de 11 grote panelen werd het aanpassen en aanbrengen van de houten lambrisering door de technische dienst van de gemeente uitgevoerd.

De delen waar de zilverlaag vrijgekomen was, werden door een dubbele laag goudvernis bedekt. Enkele kleinere delen werden geretoucheerd met akwarel en gouache. De ontbrekende delen die ingevuld werden met nieuw kalfsleder werden niet ingekleurd, om de historiciteit van het goudleder te respecteren. De wijze van monteren biedt de mogelijkheid aan het goudleder om te bewegen en te leven, en zo nodig geeft het een veilige wijze van ontmanteling.

Ann Peckstadt en Lieve Watteuw

HEIMWEE NAAR DE STRAAT OF VERDWENEN KINDERSPELEN.

Wie kent ze nog? De kinderspelen van toen. Zo verscheiden en zo vindingrijk.

Het was een gespreksthema tijdens een gezellig samenzijn. Heel wat herinneringen werden bovengehaald die ons verplaatsten naar onze prille jeugd. Het kwam zover dat een paar aanwezigen de mening waren toegedaan dat het wel een onderwerp zou kunnen zijn, waarmee men een paar bladzijden van het jaarboek van de H.O.K. zou kunnen vullen.

Gedurende de conversatie werd vastgesteld dat mijn memorie nogal wat van die kindervermaken van vroeger had bijgehouden en er werd mij gevraagd of ik daar iets zou kunnen over schrijven.

Jammer voor mij heb ik ietwat overmoedig toegezegd, want later bleek het dat het niet alleen ging om het benoemen van die meestal verdwenen spelen maar dat er ook een korte beschrijving bijhoorde en daar had ik mij niet aan verwacht.

Om zich te kunnen terugvinden in wat de jeugd van mijn generatie vermaakte, moet men zich verplaatsen naar het speelterrein van toen: de straat. En dat decor is verdwenen!

Het is een wereld die teloor is gegaan. Een wereld die de jeugd toebehoorde. Een wereld van veld en beemd, van bos en wei, van water en straat.

Vergeleken met nu, leefden wij als kind op een andere planeet waar wij de veiligheidsnorm en de planning zelf bepaalden.

De straat en het veld, de gelijke en verhoogde berm langs de tramlijn en de sporadisch bestaande kasseiwegen waren van ons.

Het waren de plaatsen waar wij, in de zomers van toen, blootvoets overheen renden, waar wij vogelnesten zochten, in de bomen klauterden, waar wij poedelnaakt in het water doken of ook nog als spel gingen "marotten".(1)

De speelplaats van mijn generatie situeerde zich in de driehoek: "Zwerte-meulenstraat" (nu Oude Kouterdreef), 't Kasteelke (reeds jaren verdwenen) en 't Klein Bareelke (in de omgeving van de Oude Heirweg). Alles wat zich daarin bevond aan wegeltjes, pleintjes en denbossen was ons speelterrein.

(1) In het geheim fruit plukken.

Vaak krijgt men nu te horen dat de kinderen niet meer spelen. Maar waar kunnen zij nog spelen?

Men heeft de kinderen hun natuurlijk speelterrein ontnomen. Velden en weiden, bomen en bossen, wegen en pleinen hebben de plaats moeten ruimen voor de industrialisatie en urbanisatie.

De kinderen zijn een van de grote slachtoffers geworden van de zogenaamde moderne tijd.

Waar kunnen zij nog veilig fietsen, zwemmen of spelen? Waar kunnen zij nog kilometers door veld en bos lopen? Wie kan nu nog in een boom klimmen en waar? Waar kan men nog veilig op straat voetballen of kaatsen? Met de moderne tijd zijn al die gemakkelikheden de wereld uitgegaan.

Was het terrein van mijn generatie de reeds boven geciteerde driehoek, op andere Zeelse wijken waren de speelplaatsen anders gesitueerd en waren ook de spelen verschillend.

In deze gedachtengang is het wel spijtig dat men om het onderwerp uit te diepen niet aan coördinatie heeft gedacht, zoals bij het samenstellen van het Lexicon Zeels dialect, zodat men tot een meer volledige en meer gevarieerde weergave had kunnen komen, van hoe kinderen in de periode 1920/1940 hun vrije tijd en hun vakanties doorbrachten.

Ik ben er mij wel van bewust dat de samenstelling en de beschrijving van de kinderspelen van toen niet het predicaat volledig verdient. Volledigheid zal nooit kunnen, omdat er hier of daar wel iemand zal gevonden worden die nog veel meer kende en het nog veel beter wist.

Nochtans hoop ik dat deze bijdrage als enige verdienste mag hebben, dat de jeugd van mijn generatie er zichzelf nog kan in terugvinden en er nog enige plezierige herinneringen kan aan beleven.

BANDSPEL (met de band spelen): In de vakantieperiode werd bij de vodde-man op zoek gegaan naar een oud velowiel. Uit het wiel werden de spaken verwijderd. Met een stok of ijzerdraad werd de velg lopend voortgeduwd. Zo werden kilometers afgelegd. Er werden ook wedstrijden georganiseerd. De prijzen: Vlaamse Filmkens, boekjes van Hans of Ivanovkens.

BALLEPIJP SCHIETEN: Langs de toen nog bereikbare Scheldeoever werden rietstengels gesneden en potaarde vergaard. De rietstengel werd op maat gesneden, ongeveer 20 cm, rond de stengel werd de potaarde gekneed. Van de potaarde werden balletjes gemaakt, die werden in de mond gebracht en dan zo krachtig mogelijk door de rieten pijp geblazen naar een of ander doel

dat vrij werd gekozen. Dit spel werd soms een nachtmerrie voor de huismoe-
ders. Meermaals werden de ruiten als doelwit gekozen.

BARE INLOPERS: Dit spel werd gespeeld door twee groepen, elk met een
onbeperkt aantal spelers. De plaats waar werd gespeeld, werd in twee kam-
pen verdeeld. De spelers moesten trachten in het kamp van de tegenspelers
te geraken, zonder dat ze werden aangetikt. De aangetikte speler moest in
het kamp van de tegenspelers blijven. Hij kon wel worden verlost indien een
maat van hem in het kamp van de andere partij geraakte zonder te worden
aangetikt.

BIKKELEN: Werd gespeeld met scherven van koffiekopjes of teljoren. De
scherven werden omhoog geworpen en moesten opgevangen worden op de bo-
venkant van de hand; die welke bleven liggen, werden opnieuw de hoogte in-
gezonden en men moest trachten de neerkomende scherven op te vangen. Het
aantal scherven werd vooraf bepaald. De speler die zijn aantal eerst had op-
gevangen was de winnaar.

KALLEN: Een spel waarvoor men de ganse straat nodig had. Hoewel de no-
dige voorzorgen werden genomen, sneuvelde af en toe wel eens een ruit, wat
natuurlijk voor de daarbij nodige herrie zorgde met een pak rammel voor de
dader op de koop toe.

Om te kallen had men een rond stuk hout nodig, waaraan aan de uiteinden
een punt werd gesneden. Daarbij hoorde een langere en zwaardere stok, of
een plank met een handvat (kallezoeksens berd). Een cirkel van ± 2 meter
was het mikpunt.

Het aantal spelers was onbeperkt. Er werd afgeteld voor de eerste slager.

De slager sloeg met de stok of de plank op een der uiteinden van de kalle.
Dan moest hij trachten, de opspringende kalle zover mogelijk weg te slaan.
Drie slagen vormden een beurt. De vaders, dat waren de andere spelers, moch-
ten het door de lucht vliegend objekt opvangen. Hij die daar in slaagde werd
de volgende slager. Als de kalle niet werd gevat, moest een van de spelers
trachten, van op de plaats waar de kalle na de derde slag was neergekomen,
deze in de door de slager verdedigde cirkel te gooien, Indien het hem lukte,
werd hij de volgende slager; zoniet bleef de eerste aan de beurt.

KATROLLEN: Een katrol is een gedraaid kegelvormig stuk hout met aan
de onderkant een stalen punt. Met een koord (pezezel) (2) werd vanaf de
punt de katrol opgewonden. Door de katrol weg te werpen en tegelijk de koord

(2) Pezezel: een geweven koord waar men de stores mee optrok of neerliet.

naar zich toe te trekken kwam zij draaiend op de grond terecht. Draaiend werd ze op de hand genomen, om naargelang het spel er gebruik van te maken.

De meest gespeelde vormen met de katrol waren: uit de put en punnen.

1°- UIT DE PUT: Het spel werd gespeeld met een onbeperkt aantal spelers, verdeeld in twee groepen. Er werd een cirkel getrokken, waarin te midden een put werd gemaakt. Daarin worden de katrollen van een groep ingelegd. Om te weten wie er eerst in de put moest, werd naar een streep gekapt met een katrol door een speler van elke groep. Wie het verst van de streep was, moest de put in.

Nu moest men proberen de katrollen die in de put lagen eruit te krijgen en ze buiten de cirkel te brengen. Dit mocht alleen gebeuren vanop de hand met een draaiende katrol. Indien men erin slaagde, moest de groep in de put blijven. In het tegenovergestelde geval moest de andere groep de put in.

2°- PUNNEN: Over een afstand van ongeveer 5m werden twee lijnen getrokken. Op één van de lijnen werd een stop van een bier- of limonadeflesje gelegd, dit door elke speler. Iedere speler moest trachten met een draaiende katrol, van op de hand, de stop voort te duwen tot hij aan de overzijde over de andere lijn belandde.

Een variante van het punnen. In een putje werd door iedere speler een muntstuk van 5ct gelegd. De geldstukken werden met aarde bedekt. Men moest proberen met een draaiende katrol de stukken uit het putje te halen. Van op de hand moest men dan trachten het bovengehaalde muntstuk met de draaiende katrol voort te duwen tot over een verderop gelegen lijn. Hij die daarin slaagde werd de eigenaar van het geldstuk.

KALLEKEN SCHIETEN: Een stopsel (kurk) of een klein bobijntje werd in een cirkeltje geplaatst. Iedere speler legde er bovenop een geldstuk. Van op afstand werd met een schijf naar het kalleken geworpen. Als het raak was mocht de schutter het geld, dat buiten het cirkeltje was terecht gekomen, als winst inpalmen.

KIELE KIELE KUILE: Vraag me niet naar de betekenis van die woorden. Het waren die en geen andere.

Het spel werd gespeeld met een onbeperkt aantal spelers. Die stonden opgesteld rond een cirkel. Een van de spelers, door aftellen bepaald, moest midden in de cirkel gaan staan. Aan zijn voeten lag een klein balletje ('n piepzogge) (3)

(3) Piepzogge: een sponsachtige bal of een eigen fabrikaat van vodden.

Het spel begon met de volgende woorden :

Kiele kiele kuile,
vlees in de muile
peper en azijn
Op wiens gat zal 't zijn.

Hij noemde de naam van één der spelers die rond de cirkel stonden opgesteld. De aangeduide speler moest naar het midden van de cirkel lopen, het balletje opnemen en naar de wegstuivende bende gooien. Trof hij iemand dan moest het slachtoffer, in het andere geval de smijter, tegen de muur gaan staan. De andere spelers mochten elk eenmaal naar het achterste van de ongelukkige keilen. Hij die het eerst miste was de volgende roeper.

KOEKOP: Voor dit spel was een hoekhuis of een ommuurde hof de ideale plaats. Er werd gespeeld in twee groepen. Een groep stond opgesteld achter de hoek. De anderen werden zodanig geplaatst dat zij geen zicht hadden op de man die van achter de hoek kwam gelopen. De weglopers stelden zich zo op dat de traagste lopers het verst van de hoek stonden. Men kan hun opstelling vergelijken met deze van de 200m of 400m lopers bij een atletiekwedstrijd, schuin en ongeveer 1m van elkaar. Hij die van achter de hoek kwam gelopen, moest proberen een of meerdere weglopers aan te tikken voor ze de meet die 50m verder lag bereikten. Het spel liep tot alle spelers waren aangetikt. Dan werd omgewisseld.

MERREBOLLEN of KNIKKEREN: Met de merrebollen (4) werden verschillende spelen gespeeld. Het met de merrebol schieten, vergde een zekere vaardigheid die niet aan ieder gegeven was.

De techniek bestond er in de merrebol tussen duim en wijsvinger te nemen en hem, met de duim, in de juiste baan en op de voorgenomen afstand te lanceren.

Men onderscheidde twee soorten merrebolschietters : de feuten en de klassieken. De feuten legden de knikker op de plat gehouden wijsvinger en duwden hem met de top van de duim weg. De beteren namen de merrebol tussen het tweede lid van de wijsvinger en het eerste lid van de duim.

De meest beoefende spelen waren de volgende :

1° - UIT 't OKEN: Op de grond werd een cirkel van ongeveer 25 cm diameter getrokken. Binnen de cirkel werd door de spelers een afgesproken aantal knikkers ingezet. Van op een lijn, gelegen op 4 à 5m afstand, werd naar het

(4) knikkers of marbels.

“oken” geschoten. De volgorde van het schieten werd bepaald door het heulen naar de beginstreep. De dichtste werd eerst en dan in volgorde naargelang de afstand waarop de knikker van de streep verwijderd lag.

Het kwam er op aan zoveel mogelijk merrebollen uit het oken te schieten. Als een tegenspeler een andere raakte was deze dood en moest hij de reeds buit gemaakte merrebollen aan diegene die hem geraakt had afgeven. Evenzo was het indien een speler zich dood schoot, d.w.z. dat zijn knikker binnen het oken tussen de andere merrebollen bleef hangen. Hij moest de reeds gewonnen buit terug inzetten of afgeven aan de speler die hem binnen het oken geschoten had.

2° - UIT d'LINGERS: Een ovaal van ongeveer 20 cm werd op de grond getekend en verdeeld in twee delen. Te midden van de streep werd een knikker of ook nog een stuk van 5 of 10 ct gelegd. Men moest proberen het voorwerp buiten de lingers te schieten. Wie daarin gelukte werd de eigenaar van de knikker of het geldstuk. Iedere speler had zijn lingers, maar mocht ook die van een tegenspeler aanvallen.

3° - UIT DE PUTJES: Op een vlakke plaats of tussen de kasseistenen werden putjes gemaakt. Aantal volgens afspraak. Men moest trachten ieder op de omloop gelegen putje aan te doen. Wanneer een speler ieder putje had aangedaan, mocht hij, vanuit het putje waar de tegenstrever het dichtst bijlag, deze ervan wegschieten.

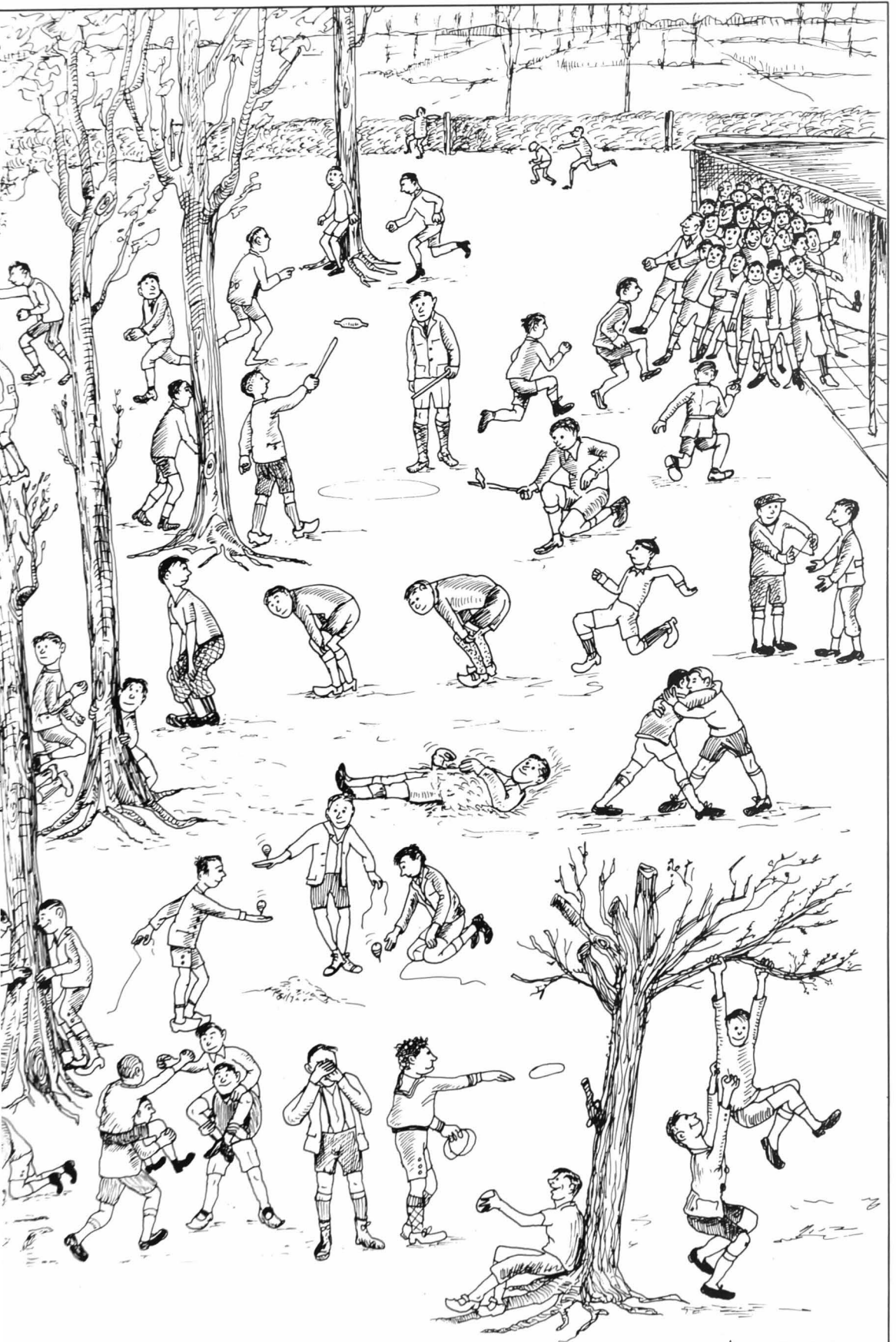
4° - MANNEKEN SCHIETEN: Uit een houten plankje werd een figuur gesneden waarop ogen, neus en mond werden gebrand; bij sommigen kreeg het ook knoopjes aan zijn ingebeeld jasje. Door het mannetje werd een ijzerdraad gestoken die verbonden werd aan twee staanders. De liefhebbers mochten naar het mannetje schieten na eerst hun beurt te hebben betaald in knikkers. Als de schutter erin gelukte het mannetje te doen ronddraaien, kreeg hij zoveel maal zijn inzet terug als het mannetje toeren had gemaakt.

De standhouders waren overwegend de zwakke schutters of de feuten, die er een gemakkelijke manier in zagen hun voorraad knikkers aan te dikken.

5° - KERREKREKEN: Door aarde samen te brengen en er daarna met de voet door te gaan, werd een slingerende omloop opgebouwd. Sommige knapen waren specialisten in het uitdenken van zo'n slingerende baan.

Vanaf het begin van de kerrekreek moest men trachten, schietend met de merrebol, aan de overzijde te komen zonder dat men in een andere baan dan de opgelegde terecht kwam. Anders moest men opnieuw beginnen. De speler die het eerst het eindpunt bereikte, mocht de andere spelers beletten door te komen.

6° - ACHTERVOLGEN: Dit was het spel dat bij voorkeur op weg van school naar huis gespeeld werd. Men achtervolgde de merrebol van een medespeler. Indien men iemand trof, moest deze een vooraf besproken aantal merrebollen aan zijn belager geven. Er was ook nog de formule: “op en grijpers twee”. Wat betekende dat, indien raak was geschoten en de schutter met gestrekte vingers de afstand tussen zijn merrebol en deze van de andere kon overbruggen, hij recht had op een dubbel aantal knikkers.

Bij het achtervolgen had men ook een merkwaardige woordenschat als: kuisers, hogers, doffels, botters en plakkers.(5)

De uitverkoren plaats om te achtervolgen was tussen de tramrails. De weg van het dorp tot op de Kleine Kouter was meermaals een lange weg!

7° - STUIKEN: Een spel meestal door meisjes gespeeld en door jongens met meisjesmanieren.

In de grond draaide men met de hiel van de schoen een put. De inzet werd vooraf bepaald. Het spel werd gespeeld door twee spelers die ieder het afgesproken aantal merrebollen inzetten. Nu moest een speler de ingezette merrebollen in de put stuiken. Indien na deze operatie het aantal in de put paar was, ging de volledige inzet naar de stuiker, in het andere geval was de tegen-speler de gelukkige.

RUITEREN: Een vierkant in vier kleinere vierkanten verdeeld. Drie knopen of scherven. Twee spelers en het spel kon beginnen.

Men moest trachten zijn drie stenen zo te plaatsen dat zij alle drie in dezelfde richting lagen; schuin telde niet mee. Wanneer men er in geslaagd was, riep de speler die het zover had gebracht: Een, twee, drie en ik ruiter mij. In 't Zeels: Iejn, twie, drei en ik ruiter mei.

LANDJE KAPPEN: Een vierkant in twee verdeeld. Een pennemes of petatenschiller. Twee spelers en 't kon beginnen.

De speler die mocht aanvagen, kapte zijn mes in het deel van de tegenstrever. Het mes moest wel rechtop staan. Vanaf de punt van het mes mocht hij een lijn trekken die het deel van de andere verkleinde. Hij die als eerste het deel van zijn tegenspeler veroverd had, was de winnaar.

(5) Kuisers: alle obstakels voor de knikker weghalen.

Hogers: vanop de punt van de schoen schieten.

Doffels: niet tegelijk twee knikkers raken.

Plakkers: de grond voor de knikker schoon maken.

Botters: verboden de knikker in de hoogte te schieten.

IEPKEN MIDDEL of BLOK: Hiervoor had men nodig: een kerresteen (kersepit) die juist doormidden was gesneden. Twee spelers bepaalden de inzet, die uit kerrestenen bestond.

Hij die mocht beginnen schudde de doorgesneden pit in zijn hand, zoals men bij het teerlingen doet. De andere moest raden hoe de stand van de halve pitten op de grond zou terecht komen. Er waren drie kansen: Iepken: een pit met de holte omhoog. Middel: alle twee de holten omhoog. Blok: alle twee de stenen met het gesloten vlak omhoog.

De inzet was voor de speler die juist had geraden.

TOPPEN: Een top (een tol), een gedraaid kegelvormig stuk hout met aan de onderkant een stompe stalen pin.

Voor het spel had men uiteraard een top nodig en ook een fijn koordje, vast gemaakt aan een stok. De top werd met het koordje omwonden en dan weggesmeten terwijl men de stok naar zich toe trok. Zo kwam de top draaiend op de grond terecht. Nu was het de kunst de top met de koord aan de stok ('n djakke) zo rond de top te slaan en terug te trekken, zodat de top bleef draaien tot hij de vooraf getrokken eindstreep voorbij was.

OVER DE MAN: Een spel dat bij voorkeur beoefend werd op weg naar en van de school. Het vergde een zekere fysieke inspanning. Nu nog ziet men het uitvoeren op vele sportvelden, als onderdeel van de fysieke training.

Het aantal spelers was onbepaald. Zij stonden gebukt opgesteld, de een voor de andere en op een tweetal meter van elkaar. De laatste in de rij moest over al de voor hem opgestelde spelers springen. De eerste waarover hij sprong volgde hem onmiddellijk op. Als de springer over al de anderen was gegaan, stelde hij zich gebukt op als kop van de rij.

OVER 'T KOTJEN: Op de grond werd een rechthoek getekend, 1,50m op 1m. Op de eerste lijn moest een man gebukt gaan staan. De andere spelers moesten over die man springen, maar mochten bij het neerkomen geen enkele lijn van het kot raken. De springer moest het vooruit doen, zijdelings was verboden. Wie de lijn had geraakt, was het volgende slachtoffer om in 't kot te gaan staan.

OVER DE DRIE METEN: Drie meten met een tussenruimte van $\pm 1/2$ m werden getekend. Voor de eerste streep werd er nog één getrokken. Vanop die meet moest worden gesprongen.

Een door aftellen aangeduide speler moest op de eerste van de drie lijnen gaan staan. De andere spelers wipten erover. Als ieder aan de beurt was geweest, ging hij op de tweede en daarna op de derde lijn staan.

Als iedereen zonder fout te springen over de man was gegaan, mocht de laatste een willekeurig aantal voet bepalen dat vanaf de derde lijn werd gemeten. Het spel herbegon maar men moest zich, van nu af, afzetten vanop de eerste van de drie beginmeten.

VOETJE METEN: Vanop een lijn werd door een speler bepaald, op hoeveel voet, diegene die door het lot was bepaald, gebukt moest gaan staan. Als alle andere spelers hadden gesprongen, bepaalde de eerste speler hoeveel voet bij de eerste moesten toegevoegd worden. Weer begon het over de opgestelde man springen tot één van de spelers er niet meer overgeraakte. Die moest dan in de plaats van de andere gaan staan.

PAARDJE SPRINGEN: Twee groepen van vijf of zes spelers maakten onder elkaar uit wie eerst ging staan. De groep op wie het lot was gevallen, moest zijn spelers opstellen. Een man rechtop tegen de muur, de anderen gebukt, de één achter de andere. De man rechtop diende als schokbreker.

De andere groep diende vanop een streep, die op ongeveer één meter van de laatste gebukte speler was getrokken, te trachten met al zijn spelers op de ruggen van de tegenpartij te springen, zonder dat er een afviel of zonder dat één van de voeten de grond mocht raken. Indien men er niet in slaagde moest de verliezende groep de plaats innemen van de andere.

KOTEN DUIKEN: Aantal spelers was onbeperkt. Door aftellen, werd de staander aangeduid. Deze moest in een kot, met het aangezicht tegen de muur gaan staan. De andere spelers moesten zich gaan verstoppen. Dit moest beëindigd zijn binnen de tijd dat de staander volgend liedje had gezongen: “Een, twee..... tien, al die niet gedoken is zal’k zien, acht en acht is zestien, ik kom aa”. Nu kon hij op zoek naar zijn medespelers. Als hij iemand zag, noemde hij de naam, deze moest dan in een kot gaan staan. Hij kon verlost worden als een speler ongezien tot op de staanplaats geraakte en driemaal tegen de muur van de plaats waar de zoeker had gestaan, aantikte. Als hij erin lukte iedere speler bij zijn naam te noemen, moest de eerstgenoemde de plaats van de staander innemen (verstoppertje spelen).

De meisjes hebben in de loop der jaren het merendeel van spelen behouden zoals :het koorddansen, met de bal (gommela) spelen, zakdoeksken achter ’t gat en schipperken.

Onder de verdwenen spelen zijn nog bekend : het stuiken, met de merrebollen en getom of gelijk.

GETOM of GELIJK: Het spel werd gespeeld met kopspeldekens. Deze hadden een gekleurde ronde kop. Er waren verschillende kleuren : rood, groen, blauw, geel, zwart, enz.

Het ene meisje hield in het binnenste van haar hand twee speldekens. Die lagen, ofwel met de koppen naast elkaar, ofwel "geschrant". Nu moest het andere meisje op de toegeknepen hand twee kopkes leggen en moest raden hoe de ligging van de spelden, binnenin de hand van haar tegenspeelster, was. Daarbij moest de ligging van haar spelden dezelfde zijn als deze binnen de hand.

Had zij juist geraden dan had ze de twee andere kopkes gewonnen. Zoniet bleef de inzet aan de eerste. Indien het juist was, werd omgewisseld.

Er nog bij vertellen dat de meisjes heel mooie kussentjes maakten in alle denkbare vormen: hartjes, klavertjes, enz. Daarrond werden dan hun kopspellekes gestoken, heel precies, het een neven het ander en met afwisselende kleuren.

In deze bijdrage is er veel sprake van heulen en aftellen. Dit werd gedaan om de beurt of het begin van een spel te bepalen. Hierbij werden eigenge maakte, soms onbegrijpelijke, teksten gebruikt. Hierna volgt de verklaring voor "heulen" en de tekst van een paar aftelrijmpjes.

HEULEN: Er werd een streep op de grond getrokken, vanop zekere afstand werd met een merrebol naar die meet gerold. Wie het dichtst bij de streep lag, werd de eerste, achtereenvolgens tweede, derde, enz.

Ook werd met een pennemes of 'n petatteschiller naar een streep gekapt. De volgorde werd bepaald zoals bij het heulen.

AFTELLIEDJES:

1. Piem, pom paoiele janse.
Sante mokke sante franse.
Piem pom paol lidde je
Sante mokke sante fè
Pif poef paf en gij zijt af.
2. Krem la glas zat in de kas.
Moeder meende dat 't boter was.
Vader sneed'r een stiksken af.
Oei oei 't was krem la glas.
3. Op 'n bimlabomsen berg.
Zaten bimlabomse kinderen.
En die bimlabomse kinderen.
Aten bimlabomsen pap.
Met ne bimlabomsen lepel.
En ne bimlabomsen lap.
Pif poef paf en gij zijt af.
4. Tiemelo, tammelo
Pompom tiemela
Tieme tiemeloe
Koeke doe la me la
5. Boef. Ente tente firmamente
Ente tente taf
Snijde de koe de kop af.
6. in mijn stalleke
Lag 'n balleke
'k Stook het in mijn mondje
Maar 't was 'n strontje.

Na ieder van die rijmpjes kwamen steeds de woorden: "Pif, poef paf en gij zijt af".

Die het laatst werd aangetikt was het slachtoffer.

Eugeen D'hooge.

DE HOORNVEEZIEKTE TE ZELE IN 1772

Het jaar 1990 zal bij onze landelijke bevolking een bittere herinnering nalaten, als het jaar dat eerst Vlaanderen en daarna Wallonië geteisterd werden door een onstuitbare varkenspest. Meer dan een miljoen mestvarkens en biggen moesten afgemaakt worden en de financiële kosten van de bestrijdingsmaatregelen overschreden de zes miljard frank. Dagelijks lichtten de media ons in over het verloop: de vertwijfelde pogingen om de kwaal uit te roeien, de verschillende maatregelen daartoe genomen, de vernieling aangebracht in de varkensstapel, het financieel verlies van de varkenskwekers, hun ellende en noodkreten, hun groeiende misnoegdheid en zelfs opstandigheid.

Het scheen ons een goede gelegenheid om eens te herinneren aan een andere veepest, namelijk de hoornveepest, die een goede tweehonderd jaar geleden onze runderveestapel kwam treffen.

In zijn Beschrijving van Zele, verschenen in 1775, vermeldt Daniël Waterschoot onder de merkwaardigste gebeurtenissen tussen 1746 en 1772: "Anno 1746 en 1772 heeft de sterfte onder het hoornvee, zoo hier als omstreeks, gruwelijk gewoed".(1). Achter deze lakonische vermelding, zo kort na de gebeurtenissen, zit veel leed en ellende verborgen: de oorzaken van het uitbreken van de plaag en haar razend snelle uitbreiding, de vertwijfelde bestrijding, de gevolgen voor vee en veehouders. Dit alles hier nader beschrijven zal ons in staat stellen een vergelijking te maken tussen de gebeurtenissen van toen en die van nu: het optreden van het landsbestuur, de bestrijdingsmethodes, de houding van de bevolking, de bereikte resultaten en de gevolgen.

In een eerste deel handelen we over besmettelijke ziekten onder het vee tijdens het oud regiem, waarna een tweede deel het verloop schetst van de runderveest in 1772.

EERSTE DEEL. HET VEE EN DE BESMETTELIJKE ZIEKTEN.

1. "Peerdenboeken en peerdenmeesters". — In de oude dorpsgemeenschap had de smid het "cureren" van het vee, vooral de paarden, onder zijn bevoegdheid, juist zoals voor de menselijke kwalen de barbier de "chirurgijn" van de gemeenschap was. Deze barbiers-chirurgijns bleven hun ambt uitoefenen tot op het einde van het oud regiem, hoewel zij, voor wat de geneeskunde betreft, langzamerhand werden verdrongen door de dokters gevormd aan de

(1) D. Waterschoot, Beschrijvinge van de princelijke en ijver-rijke Parochie van Zele, Dendermonde, J. Du Caju, 1775, p. 25.

universiteit van Leuven. Het is echter eerst in de Franse tijd dat jonge mannen uit onze streken het diploma van "artiste vétérinaire" gingen behalen in Frankrijk, namelijk in de school van Alfort, gesticht in 1766. De eerste veeartsenijschool in Frankrijk werd, onder de indruk van de rampspoedige gevolgen van de besmettelijke ziekten onder het vee, te Lyon gesticht in 1761.(2)

Van de 16e — 17e eeuw af haalden de peerdenmeesters hun kennis en kunde grotendeels uit de Peerdenboeken, waarvan het eerste verscheen in 1547. Een van de klassiekers op dit gebied was: "Den lusthof van het cureren der Peerden beschreven door Mr Jacobus de Smet, Peerdenmeester in Borgerhout buyten de stadt Antwerpen, vermeerdert met een by-voeghsel van eenige geneesmiddelen voor de siekten der Koeyen. Als mede eenige lichte Remediën voor de gebreken der Schaepen, Verckens en Hoenders".(3) Deze peerdenboeken, zuiver proefondervindelijke wetenschap, waren niet alleen het handboek van de peerdenmeesters, ze waren ook bij veel vooraanstaande landbouwers te vinden.

Volgens D. Waterschoot waren er in 1775 te Zele tien peerdenmeesters en twintig koeymeesters.(4)

2. Besmettelijke ziekten onder het vee. — Van overouds namen de dorpsbesturen maatregelen om de veestapel van het dorp, inzonderheid de paarden en de schapen, tegen besmettelijke plagen te beschermen. Die maatregelen werden geboekt in de dorpskeuren. Het is opvallend dat daarin zeer weinig spraak is van hoornvee. Besmettelijke plagen onder het hoornvee waren dus blijkbaar niet erg te vrezen en wellicht zelfs onbekend. Vóór de 17e eeuw was de bestrijding van plagen een lokaal probleem, in de jaren 1600 echter wordt ze, onder druk van een voorheen onbekende plaag onder het hoornvee, een nationale aangelegenheid.

3. Besmettelijke ziekte onder het hoornvee. — Van een runderpest is er voor de eerste maal spraak in de 17e eeuw. Het is het beruchte mond- en klauwzeer, dat vroeger in onze streken onbekend was. Het duikt alhier voor het eerst op in het jaar 1682. Het jaar tevoren in Oostenrijk ontstaan, verspreidt de plaag zich razend snel over West-Europa: over Duitsland naar onze streken tot aan de zee. Ze verwekt een algemene sterfte onder het hoornvee en ontredert zo de economie van het land.

Spijt alle voorzorgs- en bestrijdingsmaatregelen zal men er nooit in slagen de kwaal helemaal uit te roeien. Het wordt een kwaal die onder het oud regiem periodiek de runderveestapel zal treffen.

(2) Voor dit deel maakten we dankbaar gebruik van het werk van Paul Lindemans, *Geschiedenis van de landbouw in België*, 2 dln, Antwerpen, De Sikkell, 1952, DI II, p. 471-485.

(3) P. Lindemans, DI II, p. 471-472.

(4) Waterschoot, p. 12-13.

4. Beschrijving van de plaag. — Wanneer de plaag in 1744 en 1769 weers opduikt, vinden we haar als volgt beschreven: (5)

”De ziekte bestaet in een blaese ofte puyst dikwijls bedekt met haier (haar), dewelke zig veropenbaert op de tonge ende verandert in eene brandende kool als men se versuymt.” - Het is ”eene maligne, putride infecterende kortse, uyt de muyl vloeiende eene slymachtige, snot-achtige vuyle stoffe, laeter stinkende scherp. Het binnenste van de muyle tot in de koppeling, alsook het binnenste van de neus-gaten bleek-wit, aen eenighe het tandvleesch bruyn-rood.” - ”Het tandvleesch, de binnenste kaeken, den mondt zijn ontsteken en beset met roode plecken; uyt den mondt vloeyt eene kwijlachtige stoffe”.

5. Oorzaken van ontstaan en snelle verspreiding. — Het verschijnen van deze plaag en haar ongemeen snelle verspreiding waren het gevolg van een samentreffen van verschillende omstandigheden:

a. Vooreerst de vooraanstaande plaats die het rundvee in de 17e eeuw in onze veestapel had ingenomen, als gevolg van de grotere vraag in stad en dorp naar boter en rundsvlees. Dit bracht een drukke invoer mede van uitheems vee en een toenemende handel in vee tussen de verschillende provincies van het land. Mager jong vee werd in de arme streken opgekocht om er de vette weiden van Brabant en Vlaanderen mede te beleggen of om het vet te mesten in de stallen van de landelijke stokerijen. Dit vetgemeste vee belandde daarna op de veemarkten in de verschillende steden.

b. Vervolgens doorkruisten talrijke legers ons land gedurende de lange oorlogen tijdens de 17e en 18e eeuwen. Samen met hun legertroups brachten ze ook ziekten en plagen binnen.

c. Tenslotte deed men in de naburige landen in het geheel niets om de besmettingshaarden te omschrijven en liet men de plaag lijdzaam voortwoekeren en uitrazen. Dit vormde een sterke bedreiging voor de aangrenzende gewesten van ons land. Zo zag o.a. het Land van Waas dikwijls zijn stallen besmet door vee komende uit Zeeland.

6. Bestrijding van de plaag. — Onze landsregering, we leefden dan onder de Oostenrijkers met Maria Theresia, zich bewust van haar verantwoordelijkheid, bleef niet langer passief toezien, maar nam doortastende maatregelen om de plaag te bestrijden en haar uitbreiding tegen te gaan. Die maatregelen zijn zeker het vermelden waard, want het zijn de eerste die in Europa tegen veeplagen genomen worden. Nog altijd vormen ze de grondslag van de huidige bestrijdingswijze van het mond- en klauwzeer.

(5) Archives du Comité de l' Epizootie pour le Brabant et le Limbourg, nrs 26, 31 en 32. Aangehaald door P. Lindemans, II, p. 473.

Talrijke edikten worden hierbij uitgevaardigd, waaronder als eerste belangrijke dat van 3 augustus 1714. Bij elk opduiken van de plaag wordt dit edikt herhaald, zo o.a. in 1745, 1755, 1757, enz.

Toen de erin bepaalde maatregelen onvoldoende bleken, greep het landsbestuur naar nog strengere voorschriften, uit vrees de bevoorrading van de bevolking in zuivel en vlees in gevaar te brengen: door een stelsel van "afmaken en vergoeden" zou men trachten de plaag in het land uit te roeien.

Een eerste edikt verscheen op 10 mei 1769, toen de plaag weer eens hevig woedde in Holland. Het werd reeds op 10 november van hetzelfde jaar aangevuld door een nieuw edikt. Een derde edikt, op 13 februari 1770, vulde de eerste twee aan met nog drastischer maatregelen, toepasselijk op het gehele land. Van dit belangrijk edikt volgt hier de inhoud.

7. Het edikt van 13 februari 1770.(6)

art. 1. Als de besmettelijke ziekte in een stal voorkomt, moet de eigenaar dit binnen de vier uren verklaren aan de Wet van zijn gemeente.

art. 2. Worden zwaar en arbitrair gestraft, zij die nalaten deze verklaring te doen; in het geheim een aan de ziekte gestorven dier begraven; een dier uit een besmette stal verkopen, verbergen of naar elders leiden; dit geldt ook voor dieren die in contact zijn geweest, hetzij op stal, hetzij op de weide, met zieke dieren. Worden ook zwaar en arbitrair gestraft, zij die stalmest, veevoerders, draf, afval van stokerijen, uit een besmette hofstede wegvoeren.

art. 3. Dadelijk na de verklaring moeten door de plaatselijke wet aangestelde personen al het vee, de mest, het stro, het hooi van de besmette hoeve schatten.

art. 4. Al het vee van de besmette hofstede moet dadelijk geslacht worden, zowel het gezonde als het zieke. Ook de honden en de katten. Al deze dieren moeten op de stede, en wel zo dicht mogelijk bij de stallen begraven worden, acht voet diep.

art. 5. Al de mest, het stro en dgl. moet begraven en verbrand worden. Zowel wat in de stal is, als het stro en het hooi dat boven de dieren, op de "delte", opgestapeld is. (Over stro in de schuur wordt er niet gesproken). Hij die het zou wagen deze mest te ontgraven, loopt de zeer hoge boete op van 100 gulden, en een arbitraire straf.

art. 6. De Wet moet de Commissie van het distrikt, belast met het toezicht op het naleven van het edikt, verwittigen, en steeds op de hoogte houden van de gang, de bestrijding, enz. van de ziekte.

art. 7. De Staten vergoeden de eigenaar van het afgeslachte vee in contant geld. Zij vergoeden hem ook voor mest, stro en dgl.

(6) P. Lindemans, II, p. 477-479

art. 8. Zodra de ziekte in een dorp uitbreekt, moet de Wet de dorpsgemeenschap daarvan verwittigen. Langs alle straten moet zij palen oprichten, zes voet hoog, met een bordje, 1 voet breed, waarop de melding "Ziekte". Die borden moeten er blijven staan tot vier weken na het einde van de ziekte en de reiniging van de laatst besmette stal.

art. 9. Het verkeer van hoornvee en schapen is verboden langs de wegen van de besmette dorpen, en dit zolang de borden er staan. Dieren die langs de wegen zouden gegaan zijn, worden besmet geacht en moeten dadelijk afgemaakt en begraven worden, zonder vergoeding.

art. 10. Op de besmette hofsteden moet een bord geplaatst worden zoals hierboven.

art. 11. Zolang dit bord er staat is de hofstede geconsigneerd voor alle dorpingen, behalve voor de bewoners. Een speciale toelating van de Wet is nodig om de hofstede te mogen betreden.

art. 12. De experts die het vee onderzoeken om te weten of het al dan niet door een besmettelijke ziekte aangetast is, moeten dit doen buiten de stal. In de stal zelf mogen zij niet komen.

art. 13. Na het onderzoek moet het vee dadelijk terug op stal.

art. 14. Twijfelen zij of een dier al dan niet ziek is, moet het gedurende 15 dagen afgezonderd gestald worden.

art. 15. De Wet moet een onderzoek instellen over de herkomst van de besmetting in het dorp.

art. 18. Wie in een besmette stal is gegaan, of een besmet dier heeft aangeraakt, mag 30 dagen lang in geen stal meer komen.

art. 19. Kooplui mogen in geen enkele stal komen. De dieren moeten hun buiten voorgebracht worden. Zij mogen geen dieren aanraken en, zolang het dier niet verkocht is, moeten zij op vijf stappen van het dier vandaan blijven.

art. 20. In besmette dorpen moet al het hoornvee op stal blijven. De dieren mogen weleens komen lucht scheppen op de hofstede, doch mogen het erf niet verlaten.

8. Resultaten van de nieuwe methode. — Deze harde maatregelen waren natuurlijk ver van populair bij de landelijke bevolking. Zeer gehecht aan hun dieren zagen de landslieden, en vooral dan de vrouwen, node het doodsvonnis van hun dieren voltrekken. Ook het dorpsbestuur was terzake zeer terughoudend en voerde de maatregelen slechts tegen zijn zin uit. Soms ook werden de uitvoerders op bedreigingen onthaald en zelfs op gewelddadige akties. Spijt alles werd het stelsel van "afmaken en vergoeden" krachtdadig doorgedreven. Met trots stelde het landsbestuur vast dat men er in geslaagd was de plaag totaal uit te roeien. De methode wekte ook de belangstelling op van de buurlanden, die het stelsel eveneens gingen toepassen.

Natuurlijk betekende dit niet dat de plaag voorgoed uit het land gebannen was. Niet beter dan thans slaagde men er ook toen niet in de "muilplaag" definitief uit te roeien. Telkens dook de ziekte weer op, en wel om de reeds vermelde redenen. Zo verschenen er nog ordonnanties over te nemen maatregelen in 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1779, en later.

TWEEDE DEEL - DE HOORNVEEZIEKTE IN ZELE (1772-1773).

A. BRONNEN. — Aangaande de hoornveeziekte, die Zele van april 1772 tot januari 1773 in haar greep hield, beschikken we over volgende bronnen:

1. Staet lasten tot ende met oughste 1772. (7). Dit dokument bestaat uit drie katernen. Het eerste is op last van de overheid opgesteld door de griffier en bevat "de provisionele becosten gesupporteert bij de prochie van Zele, Land van Dendermonde, ter causen van de insluypende contagieuse sieckte onder het hoornvee, begonst den 4.n april 1772 ende de daerop gevolgde executiën gedaen den 8.n april ten stalle van Gillis Van den Abbeele ende andere binnen den dorpe, mitsgaeders ten gehuchte Wesepoel, die mits desen syn maeckende Meyer, Borgemr ende schepenen der selve prochie van Zele aen UL, Edele Heeren formerende haere majestyts jointe binnen Ghendt, conform aen haere majestyts Edikt van den 6.n oughste 1772".

Het is een zeer gedetailleerd dokument dat de globale uitgaven raamt op 180.4.8.6 ponden of 1081.8.3 gulden. Daarvan vallen 46.6.9.6 p. of 278.0.9 g. ten laste van de generaliteit (provincie), 53.18.9 m. of 335.12.6 g. ten laste van de Casselreye (Land van Dendermonde) en 77.19.2 p. of 467.15 g. ten laste van de prochie. Dit is respectievelijk ongeveer 30, 27 en 43 ten honderd.

Het tweede katern bevat een tweede lezing van dezelfde onkosten, maar nu opgesteld op de manier door het edikt voorgeschreven. Het stuk dateert van 1774. De onkosten belopen nu 2016.16 gulden, waarvan 252 voor de generaliteit, 739.5 voor de casselreye en 1075.11 voor de prochie. (12, 36 en 52 %).

Het derde katern, opgesteld op 24 december 1771, dus nog voor de plaag in Zele uitbrak, bevat een opsomming van de onkosten door Zele gedragen "ter causen van de behaelycke sieckte onder het hoornvee".

2. Briefwisseling 1770-90 en 1780-87. (8). In deze twee omvangrijke bundels briefwisseling zitten er o.a. een 90-tal brieven van en naar Zele, die handelen over de hoornveeziekte. De eerste dagtekent van 6 januari 1770, de laatste van 17 januari 1786. De meeste ervan, namelijk 48, zijn uit de jaren 1770-1773.

(7) Rijksarchief Beveren, Zele Oud 827. Staet lasten 1772.

(8) RAB, Zele Oud 12 en 13.

3. De Parochierekening 1771. (9). Voorgebracht door Maria Joanna Spittaels, weduwe van de gemeenteontvanger Pieter Bosteels, op 8 juli 1776, geeft deze rekening in het "Vierde Cappittel, inhoudende de betaelingen gedaen opsigthigh tot de becostinghen gesupporteert by de mortaliteyt onder het hoornvee", over 16 pagina's een opsomming van de betalingen tijdens de eerste dagen van de plaag.

4. Verder beschikken we nog over een **verhaal over de gebeurtenissen op de Heikant**. Het werd een eerste maal gepubliceerd door De Potter en Broeckaert in het jaar 1893 uit "een eventijdig handschrift, door eenen landbouwer van Zele opgesteld" (10). In 1913 publiceerde de Lokerse notaris Prosper Thuysbaert juist dezelfde tekst (er ontbreekt één zinnetje van 13 woorden), ingeleid als volgt: "In een handschrift dat wij tot Lokeren hebben ontdekt lezen wij onder de hoofding "Eenige gedenkweirdige geschiedenissen voorgevallen in de provincie van Vlaenderen"". (11). Navraag bij de familie Thuysbaert leverde geen resultaat op en ook de Heer Frans Devos, voorzitter van de Lokerse Heemkring De Souvereinen, kon tot zijn spijt niet medelen wat er van het handschrift geworden was.

5. Tenslotte beschikken we over een **plan van de Heikant en het kordon**. Dit plan is getekend door landmeter Carolus Josephus Carbonelle, die in de jaren 1772-75 samen met Philippus Joannes Le Maieur het vierdelige landboek van Zele samenstelde. Dit plan draagt de datum 29 oktober 1772. (12).

B. DREIGING.

1. 1769. De plaag woedt in Holland. — In het jaar 1769 slaat de plaag weer eens in volle hevigheid toe in Holland. Het wakkere landsbestuur neemt aanstonds zeer strenge maatregelen om te beletten dat de plaag onze landsgrenzen zou overschrijden. Er wordt een jointe of krisisstaff opgericht binnen de stad Gent "tot de directie van de contagieuse sieckte onder het hoornvee in Vlaenderen". Voor de eerste maal zou men het stelsel toepassen van afmaken en vergoeden. Op 10 mei verschijnt een eerste edikt: alle invoer van vee, ook van huiden, uit Holland en een zone van twee uur gaans aan de grens dient

(9) RAB, Zele Oud 154. Parochierekeningen 1770-79.

(10) De Potter-Broeckaert, *Geschiedenis van de Gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, Zele, te Gent*, C. Annot-Braeckman, 1893, p. 14-16.

(11) P. Thuysbaert, *Het Land van Waes; Bijdrage tot de geschiedenis der landelijke bevolking in de XIXe Eeuw*, Kortrijk, J. Vermaut, 1913, p. 196-197. Deze tekst werd overgenomen door P. Lindemans, *Geschiedenis van de landbouw*, II, p. 479-481.

(12) Rijksarchief Gent, Kaarten en Plannen nr 1562. Wijk Heikant tusschen Lokeren, Zele en Overmere met de hoeven, C.J. Carbonelle, 29.X.1772. H. 0,43- L. 0,55.

stopgezet te worden. Zieke dieren moeten onmiddellijk afgemaakt worden en acht voet diep begraven. De eigenaars zullen vergoed worden.

Op 10 november volgt een nieuw, nog drastischer edikt: de bewoners van het Waasland moeten hun dieren op stal houden; in de besmette stallen moeten alle dieren, ook de gezonde, gedood worden; de wet zal de eigenaars vergoeden. Ook katten en honden moeten van kant gemaakt worden.

2. 1770. De plaag dringt Vlaanderen binnen. — Op 20 januari meldt de jointe dat de hoornveeziekte is uitgebroken in de stallen van het hospitaal van Asse, waar alle dieren werden afgeslacht.

Op 13 februari komt dan een derde edikt dat beide voorgaande uitbreidt en verstrengt. Het geldt nu voor heel het land. De tekst ervan werd aangehaald in het eerste deel, nummer 7.

Toch wordt het edikt niet stipt uitgevoerd. Op 16 maart bericht de jointe dat Joseph van den Abbeele uit Zele en Pieter Burms uit Hamme een kudde rundsvee uit de Brabantse Kempen in het Land van Waas binnenvoerden, waarschijnlijk over Zele en Hamme. Dit wijst op nalatigheid vanwege de patroeljanten en hun officieren, die voortaan strenger moeten optreden. Meteen volgt de verwittiging dat voornoemde koetsers (veekooplui) zinnens zijn over kort nogmaals een kudde in het land binnen te brengen.

Intussen lopen alarmerende berichten Zele binnen, over de uitbreiding van de plaag en over nieuwe besmettingshaarden: Sinaai (18 april), het "quartier van Bergen Ste Winocx en daeromtrent" (Sint-Winoksbergen, Fr. Bergues, bezuiden Duinkerke) (26 mei), Vilvoorde (15 september), Haren (18 september), het Brugse Vrije (30 oktober). Telkens wordt de uiterste waakzaamheid aangeprezen en alle verkeer met die plaatsen verboden.

Op 28 november komt het bericht dat Zwijndrecht verscheidene besmette stallen telt. Zele moet "promptelijke eene suffisante wacht" plaatsen op alle toegangswegen uit het Land van Waas: "Wesepoel, Stockstraet, den breeden Hoeck, den meûlen boven 't casteel van den heer Markies de Luna". Streng controle moet de invoer van besmet vee beletten.

Op 3 december komt het vervolg op het voorgaande: de besmetting zit reeds te St.-Niklaas. Alle bevelen moeten zo stipt mogelijk uitgevoerd worden, "geen hoornbeesten ofte wolbeesten nochte andere suspecte waeren binnenlaeten". Daarop besluit Zele op elke toegangsweg drie wachters te plaatsen, terwijl de patroeljen de ronde moeten doen langs de wegen.

3. 1771. - Verdere dreiging en extra voorzorgen. — Steeds maar lopen onheilspellende berichten Zele binnen:

10 januari: het is gevaarlijk vreemde dienstboden, kutsers of onbekenden in de stallen binnen te laten. Als afschrikwekkend voorbeeld dient wat onlangs te Adegem is gebeurd: een dienstbode uit Tielt heeft de besmettelijke ziekte

overgebracht op de kalveren van een zekere N. De Rijcke. Wie vreemden in zijn stallen toelaat, moet niet rekenen op een vergoeding bij besmetting of dood van zijn dieren.

23 februari: spijt alle verbod hebben baatzuchtige personen talrijke hoornveebeesten uit de polder van Kieldrecht over Lokeren het Land van Dendermonde binnengebracht. Uiterste waakzaamheid is geboden: alle verbindingswegen met Lokeren moeten streng bewaakt worden, daarin begrepen "den Lokerschen wegel achter den meûlen". Patroeljen moeten de wegen bewaken.

27 maart: het dekreet van 6 maart 1771 verbiedt het slachten en uitvoeren van "veirse kalveren" uit Oost-Vlaanderen.

27 september: de plaag woedt opnieuw hevig in het land van Waas en sedert kort ook in het Land van Dendermonde, namelijk te St.-Gillis. Op 15 oktober wordt de plaag gesignaleerd te Baasrode, Vlassenbroek "omtrent de Cronickstraete". Langs daar dus geen beesten meer leiden.

In Zele keek men intussen niet lijdzaam toe. Vooreerst oordeelde de Kommissaris te Dendermonde van de jointe De Backer "ter causen van de onstaene sieckte meerderen nombre van experten noodigh te hebben ter rijpe examinatie der onstaene sieckte omme met dies te sekerder fundament te connen voortprocederen ter executie van haere Majesteyts edikten". Hij stelde daarom Gillis Mortgat, expert te Denderbelle, ook voor Zele aan.

Verder werd, volgens de voorschriften in de brieven van het hoofdkollege op 18 oktober en 3 december, een kordon gevormd op 27 september "dagh & nacht bewaeckende alle de avenuen leydende van den Lande van Waes naer dese prochie, welcke voor haer grootste deel abouteert aen den voorseyden Lande. De patrouillen syn voorsien geweest van de noodighe schuyfplaatsen ende chauffagie, ten fyne des nachts elck parcour bevrijt te syn van de injurieën des nachts".

Deze wachters waren: Guillaume De Loose, Joannes Van Laere, Marinus Dewaele en Gillis Walraeve. Elisabeth De Kimpe, "baesinne in de Haeginne", ontving 5p.6sch.8gr." over thaeren huuse dagh ende nacht de wachters geloggeert, vuur ende licht gegeven te hebben.... ten tyden van 64 daegen aldaer gewaect ende gepatrouilleert hebbende".

4. 1771. De plaag duikt op in Zele. — Wie kan dit beter vertellen dan griffier L.C.A. Mortgat? "Op den 15 octobre ist gebeurt dat twee hoornbeesten van Sieur De Lamper, des daeghs te voorent by (=door) hem gecoght, syn subietelijck commen te sterven; ter causen van welcke (de) wethouderen convoceert synde ende voor grooten argwaen vreesende, hebben geresolveert van dies kennisse te doen aen het collegie (van Dendermonde); het welck gecommiteert hebbende den heere Terbecque (Hoofdschepen de Terbeke), is uyt desselfs ordre geformeert een ander cordon in de Hauwlanden, alwaer nogh vier resterende hoornbeesten der selve staende waeren; de welcke by

naerder ordonnantie van het hoofdcollegie door den voorseyden commissaris syn gedaen dood; (13) ende syn voor de mannen bewaeckende hetselve cordon, ten fyne van aldaer elcke passagie ende andere communicatie te beletten, gemaect geweest baracquen omme de bewaeckers te bevrijden van de injuriën van het alsdan synde quaet sayson". Joannes Waterschoot bouwde de barakken en de wachthuisjes, waarvoor hij ook het hout en de nagels leverde; Pieter Mignot, zoon van de meier, leverde als man van de ex-weduwe Jacob Heirwegh "houd, hoey, stroey ende keirsen ten dienste der wacht" en Pieter Goossens zorgde voor het vervoer van de materialen.

Er werd ook gezorgd voor een logement voor Luitenant Pitz, "gecommandeert hebbende den militairen cordon." Men bezorgde hem "huysraet" en "eene matrasse". Griffier Mortgat merkt op: "vermelt dient oock ten desen dat men mogelyck het logement conform haere Majesteys reglement soude hebben connen besorghen, indien men, benevens den heere Lieutenant, syne huysvrouw ende dienstmaerte niet en hadde moeten logeren".

Er werd ook gezorgd voor het logement van de soldaten van het regiment Los Rios (14) "den corporaal Pitz ende de dragonders hunder peerden".

Op 26 oktober gaf Dendermonde aan Zele de opdracht de ruimste informatie in te winnen over die zes beesten van notaris De Lamper: uit welke kasselrij komen ze, welke weg hebben ze afgelegd, welke dorpen doortrokken, waar werden ze des nachts gestald? Zo ondernamen burgemeester Emmanuel Meeus en de griffier Mortgat een driedaagse tocht over Overmere, Kalken Kruis, Kalken, Laarne tot Melle. Het resultaat blijft onbekend.

Dezelfde brief beval ook dagelijks de beesten te visiteren van de weduwe Peter Roels. Een van haar dieren zou aan de dode beesten van De Lamper gesnuffeld hebben. De weduwe moet haar dieren op stal houden en verder alle voorschriften terzake volgen.

Het kordon aan de Hauwlanden duurde van 25 oktober tot en met 16 november 1771, dus 23 dagen. Laureys en Jacob De Decker klopten er 21 van als wachter, Joseph Van Belle en Matthys Vergeylen 22, Jacobus D'Heer en Jan Baptist Van Uytfanghe 23. Marinus Dewaele en Gillis Walraeve logeerden de

(13) Eerst op 25 oktober werden de twee runderen in aanwezigheid van de Terbeke en griffier Mortgat begraven. 's Anderendaags werden de vier andere gedood en bedolven. Telkens duurde dit "tot laet in den avont." Het Zeelse bestuur gaf hier zeker geen blijk van overdreven haast. De Hauwlanden: een van de 59 wijken of cantons waarin Zele in die tijd was verdeeld; Het lag bij Huivelde. Hauw is volgens Dr. Gijseling: plaats waar opschietend struikgewas regelmatig gehouwen werd. (F. Michem, *Geschiedenis van Zele*, p. 381). Volgens Verwijs en Verdam, *Middelnederlandsch woordenboek* is hauw een oudere vorm van hooi. Hauwland is dus weiland.

(14) Het 9^e Infanterieregiment, genoemd naar de eigenaar Markies François Gutteriez de los Rios de Cordova. Deze stierf te Brussel op 23 maart 1775, 103 jaar oud. De volgende eigenaar werd François de Croix de Dumez, Comte de Clerfayt. Het wordt dan het regiment Clerfayt.

wacht van 27 september tot 16 november 1771, dus 51 dagen, Guillaume De Loose en Jan Van Laere slechts 26 dagen.(15)

De wachters bekloegen er zich over dat ze niet betaald werden en dreigden met staking. Op 9 november gaf Dendermonde de raad ze 12 stuivers daags te geven zoals in St.-Gillis, of als het mogelijk was zelfs min. Tenslotte stelde men zich t'akkoord voor 12 stuivers per dag en nacht.

Zo verliep het jaar zonder verder onheil.

C. ZELE IN DE GREEP VAN DE PLAAG.

1. april 1772: eerste faze. — Het begin van het jaar 1772 verliep in administratieve beslommingen: klacht van jointekommissaris J. Beydens over het gebrek aan samenwerking van Zele (4 januari); vraag van de jointe naar de lijst van de getroffen inwoners, het getal van elks gedode dieren, de vernietigde foeragie en de tewerkgestelde werklieden, om de vergoedingen te kunnen uitbetalen (7 januari); Dendermonde stuurt de gedrukte modellen tot het de-nombrement (telling) van het hoornvee volgens het reglement over de besmettelijke ziekte van de Raad van Vlaanderen van 15 januari 1772; de jointe beveelt elke maand alle uitgaven inzake besmettelijke ziekte te liquideren en ter goedkeuring op te sturen (6 februari).

Op 4 april slaat de "insluypende contagieuse sieckte" toe in de stallen van Gillis Van den Abbeele, brandewijnstoker in het dorp bij de kerk. Daar stonden 27 hoornbeesten gestald, waarvan er zeven of acht besmet bleken. Na "prijzije" door schepen Livinus Verherbruggen werden op 8 april alle dieren, gezonde zowel als aangetaste, gedood en acht voet diep bedolven, samen met alle mest, hooi en stro. Marcellus Devriendt slachtte de 27 dieren à 14 stuivers per stuk.

Vier weken later, dus begin mei, sloeg de plaag opnieuw toe, namelijk in de stal van Joannes Vercauteren, dichte gebuur van Van den Abbeele. Daar slachtte Marcellus Devriendt drie hoornbeesten af.

Daags nadien bleken ook de stallen van twee andere naaste geburen van Van den Abbeele besmet: bij Guilliam De Block slachtte Benedictus De Block één dier en bij Dominius Van Hecke maakte Marcellus Devriendt er drie af. Steeds in de wijk Dorp trof de plaag de stallen van de weduwe Guilliam Bontinck, waar één beest moest afgemaakt worden, en bij dhoirs (erfgenamen) Jan Francis Goossens, waar vier dieren als slachtoffer vielen. Telkens trad M. Devriendt als slachter op. Als laatste stal in de wijk dorp werd die van Pieter Oste aangetast, waar dezelfde Devriendt drie beesten moest afmaken.

(15) Het getal 51 bevat ook de logiesdagen van het eerste kordon, op 27 september 71 gevormd aan de grenzen met het Land van Waas.

In mei en juni verhuisde de plaag naar de wijk Wezepoel. Eerst bij Jan Francis Vehent en dan bij Pieter Jan Coene. In beide stallen moesten drie dieren geslacht worden, telkens door Devriendt. Steeds op Wezepoel werden nog de stallen aangetast van Piet Debaere (twee beesten), Cornelis Van Driessche (twee beesten), dhoirs Judocus Van Avermaet (drie beesten) en Livinus Van Hecke (vier). Telkens fungeerde Devriendt als slachter.

Na een loos alarm bij Maria Jacoba Poppe werd op 7 augustus een laatste stal op Wezepoel aangetast: bij dhoirs Pieter Debeule moesten twee van de zes dieren afgemaakt worden. In totaal werden dus 14 stallen aangetast, zeven op de wijk Dorp en zeven op Wezepoel; 51 runderen vielen als slachtoffer.

2. Een vast ritueel. — Telkens als de plaag in een stal was uitgebroken, werd hetzelfde ritueel gevolgd.

Eerst werden alle dieren in de stal afgeslacht, waarbij de koster de toren beklom "om de clocke te cleppen ter publicatie van de executie". Daarna werden de aangetaste stallen geruimd en grondig gereinigd; de kadavers, mest, hooi, stro werden acht voet diep in de grond gedolven. Een zestigtal namen vinden we vermeld van de uitvoerders van dit dag- en nachtwerk. (zie bijgaande lijst)

Aan de hofpoort werd een houten kruis geplant als teken van besmetting. Gedurende een periode van 21 dagen mochten de bewoners de hoeve niet verlaten en geen vreemdeling mocht haar betreden. Telkens werd iemand aangesteld om de verbinding te onderhouden met de bewoners van de hoeve: bij Van den Abbeele kreeg Catharina Burm 6 stuivers per dag "om aen de ingesloten hove versorgt te hebben het nootsaekelijcke, mitsgaeders gedaen te hebben de voordere commissiën" gedurende 20 dagen. Bij Joannes Vercauteren was dit Elisabeth Verrooten, bij Guillaume De Block, Joanna Theresia Van Wichelen; bij Dominicus Van Hecke was het Judocus Van Hecke; bij Guillaume Bontinck, Petronella Dewilde; bij Jan Francis Vehent, Jan Baptist D'Hollander; bij Jan Frans Goossens, Frans Nelis; bij Pieter Oste, Anna Carolina Van Lemmens. In de overige gevallen is de naam niet vermeld.

Binnen de hoeve werd een permanente wacht opgesteld, de binnenwacht, en buiten aan de hofpoort werd een wachthuisje opgericht voor de buitenwacht. Geen vee mocht de hoeve binnen en met vee moest men op een afstand van 80 roeden van de hoeve verwijderd blijven.(16)

Hoe het reinigen en ontsmetten van de stallen gebeurde, kan men opmaken uit de leveringen die hiervoor gedaan werden:

Jan Baptist Van Handernove: "401 ponden peck ter beroockinge van de besmette en daerjegens liggende stallen à 4 grooten het pond": 6.13.8.

Oliver Burm leverde solfer en borstels: 1.4.10.

(16) 1 roede = 21 voet; 1 voet = 0.27557 meter. 80 roeden is dus 463 m.

De weduwe Josephus Van Bogaert: geneverbesiën à dry stuyvers te ponde, seventhien steenen en twee ponden: 2.1020 (17)

Notaris Egidius De Lamper leverde voor 2.16.6 azijn.

Arbeiders en wachters vermeld bij de eerste faze van de hoornveepest.

Baert Pieter Frans.	D'Hollander Jan Baptist.
Baetens Joannes.	Franchois Gillis.
Beugels Pieter.	Keuteryck Jacob, Judocus en Pieter.
Blanckaert Frans.	Moerman Andries.
Bontinck Guillielmus.	Nuyvels Daniel.
Bouguillion Jacob.	Saeyns Pieter.
Burm Joannes en Pieter Frans.	Schietecat Pieter.
Clement Judocus.	Smit Michiel.
Copers Jan Baptist.	Staes Pieter en Frans.
Coppieters Gillis.	Teirbroot Cornelis.
Craey Frans.	Thienpont Dominicus.
Debaere Jacobus.	Thys Gillis, Joannes en Pieter.
Deblock Benedictus.	Vael Benedictus en Judocus.
Decleene Pieter.	Van Avermaet Joannes en Joseph.
Dedonder Andries, Cornelis, Jan Baptist, Marcellus, Pieter Frans en Pieter Joannes	Vande Kerckhove Joannes.
Dekimpe Philip.	Vanden Abbeele Adriaan.
Deneve Jan Baptist en Christiaan.	Vanden Brande Jan Baptist.
Derop Jan, Joseph.	Vanden Broecke Joannes.
Desmedt Michiel.	Van Gansbeke Pieter.
Dewalsche Pieter.	Van Hasselt Paulus.
Dewilde Augustinus en Frans.	Van Hecke Jacobus en Judocus.
D'Heer Gillis.	Van Onderbergen Andries.
	Vergeylen Matthys.

Augustinus Van Hese en Pieter Van Steenbergen leverden "calck": 0.19.3.6. Sieur Bruylant uit Dendermonde leverde solfer: 0.3.4. Ook de Juffrouwen Van Ypperghen leverden vier ponden solfer: 0.1.6. Juffrouwe Joanna Van Mele leverde het "lijnwaed tot het maecken der lijncleederen" en kleermaker Louis Michiels vervaardigde daarvan 20 lijncleederen "ten fyne van daerdoor te empedieren alle communicatie van de sieckte". Inderdaad, deze linnen klederen, die na elk gebruik konden gewassen worden, waren door de jointe aanbevolen geweest omdat men vreesde dat de besmetting door wollen klederen gemakkelijk kon overgedragen worden.

(17) 1 steen = 6 pond, dus \pm 2,5 kilo.

Ook de experten beurden hun loon: Joseph De Muynck, "experten deser prochie, geassumeert bij den heere Çois de Backer over 94 daeghen gedaen te hebben de visitatiën à eenen pattacon daeghs" van 4 april tot en met 8 juli: 32.13.4. (18).

Gillis Mortgat, expert te Denderbelle, had 20 visitaties gedaan en Egidius Haems, expert te Lebbeke, deed er twee, namelijk bij Gillis Van den Abbee. Koster Jacobus Frans Nelis kreeg 14 schillingen om 12 maal de toren beklommen te hebben om door klokgelui de slachting aan te kondigen. Dat de plaag in het dorp was uitgebroken, werd ook iedereen duidelijk gemaakt door het plaatsen van een paal met een bord "sieckte" in alle straten van het dorp.

3. Mei 1772. Klachten van de inwoners. — In mei zond het gemeentebestuur volgend verzoekschrift "aen de seer Edele ende achtbaere heeren van haere Keyserlycke Coninglycke ende apostolicque Majesteys jointe geërigeert binnen de stadt Ghent": daar "sy geastringeert tot het rigeur van haere majesteys placcaeten ende wel naementlyck gehouden syn van op te letten dat het vee hunlieder insetenen op de respective stallen genourisseert worde sonder het voorseyde vee te moghen laeten pastureren, hebben de supplianten d'eer UL Edele mits desen t'exponeren dat onse prochie is van een seer groot etendue, uytmaeckende het sevenste deel der casselreye van Dendermonde ende bovendien voorsien van menighvuldigh vee ingevolghede lyste van het denombrement aen UL Edele heeren toegesonden breeder te sien, (19) dat, met de langhe continuatie van den winter ende de schraelheyd van het saysoen, alle hoey, stroey, lijnbrootpoeder ende caf geconsumeert synde, het onmogelyck is het voormelt vee conformelyck aen haere majesteys edicten binnen de stallen hunl. insetene op te houden en ditte omme de redenen voorschreven ende nogh te meer omdat de gersingen op hun boomgaerden, lantcanten ende weyden aldus matelyck souden moeten blyven staen in den tyt dat desselfs nouriture een volcomen resource is in desen pressanten noodt ende eene probable antidote soude connen syn jegens de contagieuse sieckte, mitsgaeders dat het in cas het vee binnen dese voorseyde prochie niet en vermocht te pastureren, indien hetselve van de contagieuse sieckte geattacqueert synde niet gedood worde, sterck te vreesen soude doen dat veel van hetselve vee by gebreck aen het noodighe voetsel soude te niet gaen..."

Om al deze redenen vragen ze hun "te acorderen de gratie van laeten pastureren het vee ... minstens op sekere distantie van de bevleete stallen by UL Edele te fixeren".

(18) 1 pattacon = zilvermunt = 56 stuivers.

(19) In overeenstemming met art. 11 van het edikt van 6 augustus 1772 heeft de griffier de telling van de runderen verricht en dit "denombrement" heeft hij 8 maand bijgehouden. Bij deze telling telde hij 2032 hoornbeesten.

Op 19 mei meldt A.J. Neyt namens de jointe aan Kommissaris De Backer dat het verzoek was ingewilligd.

4. Augustus 1772. Een nieuw geval. — Enkele maanden bleef het rustig tot op 8 augustus de burgemeester naar Kommissaris De Backer te Dendermonde ging met het bericht dat daags te voren bij d'hoirs Pieter Debeule twee beesten ziek gevallen waren. Daar hij De Backer niet kon vinden, trok de burgemeester naar Lokeren om de Lokerse expert Frans Debus te ontbieden. Bevonden werd dat "een koebeest bevleect ofte geattackeert is van het geel waeter en grootelycks suspect van contagie." Het dier was intussen gestorven en, na prijzije door schepen Livinus Verherbruggen, op bevel van meier en burgemeester in de grond gedolven. De Lokerse expert heeft samen met de Zeelse expert Demuyneck, daarop de stallen onderzocht en daarvan een verslag opgestuurd.

De inhoud van dit verslag kunnen we opmaken uit de brief van J. Beydens op 20 augustus: "Aengesien is blyven continueren volgens het oordeel der experte ende genomen visitatie, den goeden staet van gesontheit onder het hoornvee ten hove bewoont by d' hoirs Pieter Debeule op den wyck Wesepoel, ende dat geen inkennen is gedaen dat ergens binnen dese prochie eenig hoornbeeste sieck soude wesen," heeft de jointe zijn opdracht te Zele beeindigd. Toch moeten ze de stal Debeule dagelijks laten inspekteren door expert Mortgat en verder dadelijk de jointe op de hoogte te brengen als ergens de plaag weer opduikt.

Op diezelfde 20 augustus onderzoekt Gillis Mortgat, expert van Denderbelle, de vier runderen bij d'hoirs Debeule en bevindt ze "teenemael ende perfect gesont."

Samen met dit verslag stuurt Zele aan de jointe het verzoek: "gegeven de schaedende ende intresten die dese menschen daegelycks syn lydende, int kuren ende royen van 't vlasch, trecken kemp, picken haever ende boeckwey ende meer andere veltwercken die noodsaeckelyck moeten gedaen en alsnu vernegligeert worden," vragen wij of we "by permissie van Ued. dit cordon par eersten (september) sullen moghen opbrecken."

5. 30 september 1772. Einde van de eerste faze. — Het is eerst op 30 september dat de jointe op dit verzoek ingaat: Beydens wordt door Neyt naar Gent teruggedroepen gezien de "eqzootique sieckte" zich nergens meer in Zele vertoont. Voor hij terugkeert moet hij de bevolking inlichten en medelen dat er geen certifikaten meer moeten aangevraagd worden om het hoornvee binnen de prochie te verplaatsen. Op 24 augustus was reeds de uitvoer van vee naar Frans-Vlaanderen weer toegelaten.

Daarmede is de eerste faze van de hoornveeplaag afgelopen en kan het leven in Zele weer zijn gewone gang gaan. Met het laatste sterfgeval op 7 augustus waren er in totaal 57 dieren afgeslacht geworden.

6. Oktober 1772. Tweede faze. — Op 7 augustus had de plaag voor het laatst toegeslagen, op 30 september was het einde van de plaag officieel vastgesteld. Zele herademde. Maar in de laatste dagen van diezelfde septembermaand waren op verscheidene hoeven op de Heikant sterke vermoedens gerezen van een heropflakking van de plaag. Zoals voorgeschreven door de edikten lieten de landbouwers dit weten aan het dorpsbestuur. Beducht voor de onkosten en de last besloot het bestuur daarvan geen mededeling te doen aan de jointe. Het gaf de landbouwers de raad zelf te trachten de getroffen dieren te genezen en zo de kwaal de kop in te drukken. De landbouwers waren het daarmede niet eens, daar ze aldus geen vergoeding zouden krijgen voor de gestorven dieren en zelf voor alle onkosten zouden moeten opdraaien. Ze besloten zelf de jointe te Gent op de hoogte te brengen.

Op 13 oktober schreef de sekretaris van de jointe Neyt aan het provinciebestuur: "We vernemen met groot ghevoelen datter binnen ofte omtrent UE prochie ghefondeerde suspitie van contagiouse sieckte onder het hoornvee soude syn ende dat deselve sieckte versmuyckt (verzwegen) wordt ende differente mael in vilipendentie (in miskenning) van de placcaeten ende ordonnantiën op dit stuck gheëmaneert; waerom wy noodigh gheoordeelt hebben van daer omtrent te doen nemen de noodighe voorsorghen ende precautiën om den voortganck van het quaedt te beletten ende alle voordere onheylen te prevenieren, te commiteren den Advocaet Mre Jacques Beydens om binnen UE prochie ende eenighe daer aen paelende, omtrent alles te nemen pertinente informatiën ende volgens heesch (eis) van saecken stiptelyck te doen executeren de edicten van de Majesteyt, UE uyt haeren naeme bevelende van hem voor sulckx te erkennen ende van aen hem te verleenen alle hulpe ende bystandt die hy UE voorschreven sal commen te versoecken."

Beydens sliep er niet op en op 19 oktober schreef hij volgende voorlopige maatregelen voor: "Alsoo sieckte is gecomen onder het hoornvee van Judocus Van Hoorick ende Dionysius Van Hecke op den heycant, mitsgaeders onder 't gonne van de weduwe Jeron Vande Velde, staende in eenen stroyen hutte op eenen acker achter haer hof, versoecke UE, in conformiteyt van 't gonne gedaen aen de andere hoven alwaer eenighe sieckte is geweest, provisoirelyck aldaer te stellen de noodighe wachten, op den voet achtervolgende 't gonne de placcaeten ten dien subjecte geprescribeert, ende de orders besloten in den brief vanden 14. deser van wegens de jointe UE toegesonden" Hierbij bedoelt hij wel de brief van 13 oktober.

In een tweede schrijven diezelfde dag preciseerde Beydens de te nemen maatregelen als volgt: "De omstandigheden ende de voorvallen van sieckte onder het hoornvee op den heycant verheeschende alle mogelycke precautiën te gebruiken, waertoe (ick) belast ben alle attentie te hebben, versoecke in uytwerckinge van dien dat UE door den officier deser prochie hedent van wethswege souden doen ordonneren van hof tot hof aen alle de opsetene van

den voorseyden heycant te beginnen van aen de ses hoeven van desen cant errewaerts eer men comt aen 't gonne bewoont by Weduwe Vandevelde tot het eynde van den selven heycant, dat eenieder syne beesten ten stalle sal hebben te houden sonder daer uyt te gaen, ende de bewoonders sullen besorgt wesen op elckanders hoven (en nog) veele min in de stallen niet te gaen; mits-gaeders eenen officier daegelyckx den tour aldaer sal doen om op de achtervolginge van dien te invigileren. Van welck versoeck ende in hope van volbraght te sullen worden, (ick) kennisse hebbe gegeven aen d' heeren van de jointe."

7. Oktober 1772. Het kordon. — Toen Beydens bij de jointe verslag uitbracht over zijn maatregelen, vreesde deze dat de besmetting van de gehele Heikant moeilijk te vermijden zou zijn. Inderdaad, doordat 37 hoeven daar dicht bij een stonden, zou de besmetting onvermijdelijk van de ene hoeve op de andere overgaan. Het scheen de jointe verkieslijk vooral te trachten te verhinderen dat de plaag zich van de Heikant overal daarrond zou uitbreiden. Zo besloot ze tot een krasse maatregel, het omringen van de Heikant met een militair kordon.

Op 26 oktober liet Beydens weten dat de jointe het geraden had gevonden "binnen dese prochie te doen commen achttien mannen infanterie tot het formeren van eenen cordon op de heycant." Hijzelf werd met het toezicht daarop aangesteld en verzocht het dorpsbestuur voor een voorlopig logies te zorgen voor deze manschappen "tot den tydt dat deselve sullen geposteert syn ter respectieve plaetsen van den cordon."

Dank zij het plan getekend door landmeter Carbonelle en het verhaal van de Zeelse landbouwer, kunnen we ons het geheel duidelijk voorstellen.

Na het kordon op de verbindingswegen met het Land van Waas op 26 september 1771 en dit rond de Hauwlanden op 24 oktober van het zelfde jaar, is dit het derde en wel het meest uitgebreide en strengste kordon op Zele op één jaar tijds.

Er werd een kordon opgetrokken rond ruim de helft van het gehucht, palend aan Overmere. Daarin zaten 70 huisgezinnen, ongeveer 300 personen, van de wereld afgesloten (20). Het kordon werd bewaakt door een compagnie infanteriesoldaten, ten getale van 18, gelogeerd in zeven barakken opgetrokken aan de verschillende toegangswegen. "De smisse ende herberge aen de hoeck van de straete commende van Zele Kercke en de straete loopende naer het gehughte den Bosch" diende als hoofdkwartier. Bovendien waren er tussenin wachthuisjes (gerite, Fr. guérite) opgetrokken.

Naast de soldaten werden ook dag en nacht een vaste bestendige dubbele wacht Zelenaren opgesteld, 24 man sterk. De wacht werd om acht uur 's morgens

(20) Volgens Waterschoot, o.c. p. 6, waren er op 27 september 1774 op de Heikant 75 huizen, 116 huishoudens en 520 personen.

afgelost na een wachtbeurt van 24 uur. Dat het steeds dezelfde mannen waren kwam tegemoet aan de "alreede ontgonste (ontstane) excessive murmurationen van alle onse insetene die bevreest ende beducht waeren dat, door het doen der wachten par tour de rolle, de contagieuse sieckte haer soude hebben connen verspreyden tot andere gehugten."

De wachters stonden opgesteld op een afstand van 80 roeden van de huizen, dus een goede 450 meter.

Ter behandeling van de zieke dieren werd eveneens binnen het kordon een grote barak opgetrokken.

De afzondering was volledig: wie binnen de omheining was, bleef binnen, wie buiten was, bleef buiten. Daar werd, om welke reden ook, niet van afgeweken, zoals onze landbouwer het zo kleurrijk beschrijft.

Dit duurde zo van eind oktober tot Lichtmis (2 februari).

De ingesloten bewoners werden niet aan hun lot overgelaten. Op 29 oktober reeds schreef burgemeester Emmanuel Meeus, licenciat in de medicijnen, aan schepen Verherbrugghen, "onsen medeconfrater in de weth": "Alsoo het meer dan noodsaeckelyck is dat de menschen, soo arme als rycke, gesloten binnen de gecordonneerde plaetse, voorsien worden van behoorlyck nouriture, soo ist dat wy UE lasten van die menschen te voorsien van melck, boter, broodt, cleyn bier, peper ende sout, immers alle voordere noodsaeckelyckheyt ende daarvan te houden behoorlycke notitie. Ten welcken eynde UE daegelyckx sal doen informeren waer ende by wie binnen het cordon eenighe noodsaeckelyckheyt is ende soo gauwe doendelyck de selve menschen te voorsien van het gonne sy noodigh hebben."

Op 4 november deelde J. Beydens mede dat de jointe hiermede akkoord ging, maar dat deze hulp alleen gratis kon zijn voor "de gonne profyterende van den armen ende aen die welcke andersints in eene absolute onmaght syn." Zo zien we dat Joes van de Velde na afloop 12.16.5 pond beurde voor "leverantie van de levensmiddelen uytgedeylt aen de arme ende behoefte ingeslovene ten gehugte den heycant."

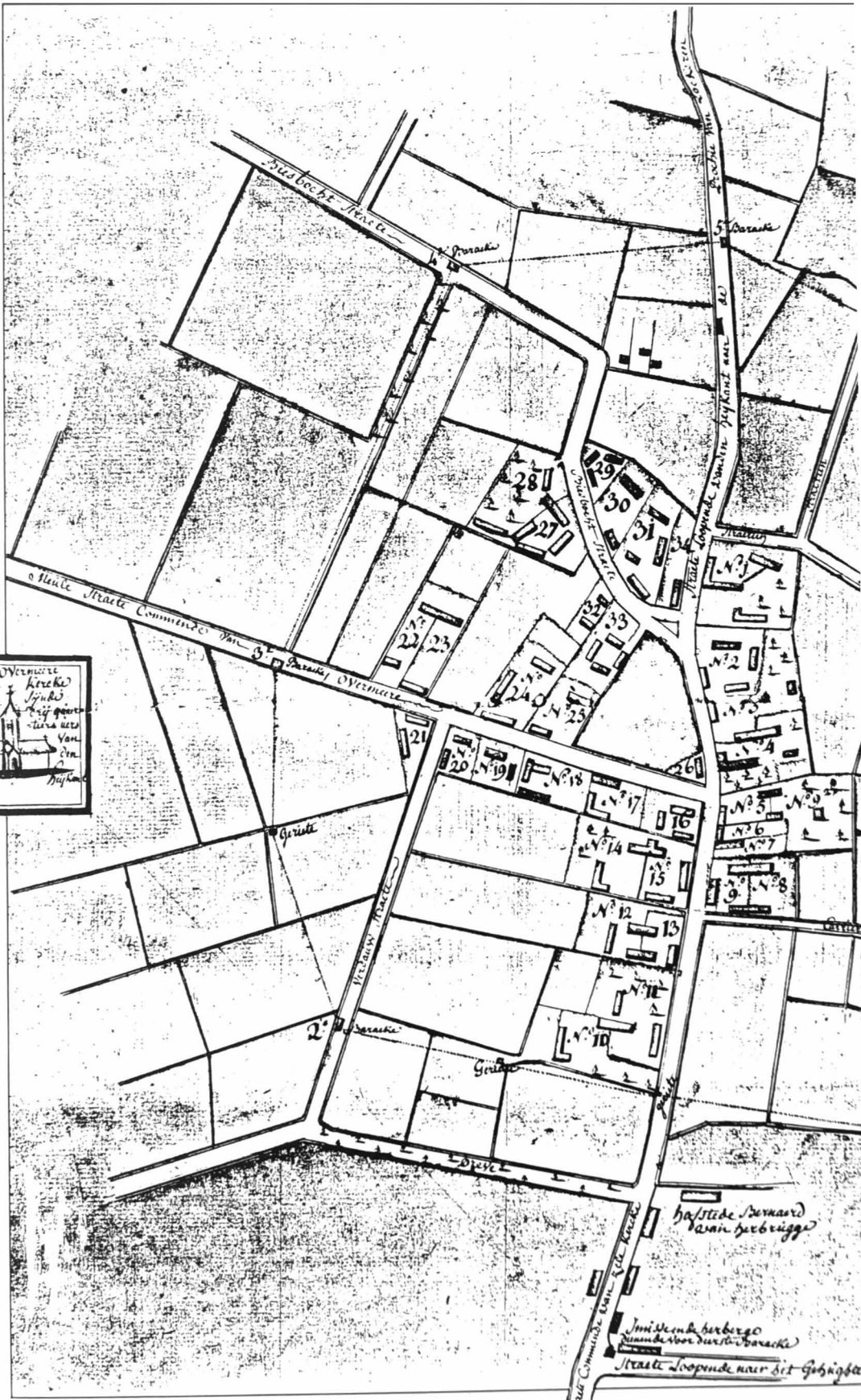
8. November 1772. - Streng optreden van Beydens. — Toen Beydens vaststelde dat de Zelenaren wel eens durfden nogal losjes omspringen met de genomen maatregelen, stelde hij op 2 november orde op zaken door volgende brief: "Den heer Lt. Pitz, commanderende de troupen op den cordon op den heycant, heden doende daarvan de visitatie, heeft ondervonden dat ter plaetsen gedesigneert & aangewesen aen Livinus Verherbrugghen, UE medegesel in wette, ten eynde van het rapport te doen, vooralsnoch niet en waeren geplacert, selfs tot dies niet gereset en waeren den gerequireerden nomber van gerieten; oock dat den nomber van lantslieden actuelyck ter wacht synde, niet en is suffisant om den noodighen dienst te doen; bydien versoecken (wij) UE in gevolghe ende in uytwerckinghe van onse commissie & van haere majesteyts

weghe te doen construeren met allen spoedt den number van acht gerieten ende te doen stellen ter geordonneerde plaetsen, mitsgaeders te wille ordonneren dat morgen avondt ten vier uren, tydt van het aflossen van de wagt met den capitain deser prochie besloten, den number van waeckende mannen sal geaugmenteert worden tot den gonnen van dryentwintigh, ende dat deselven ten gestelde ure hun sullen presenteren aen den eersten post, wesende ten huuse van Guillielmus De Loose, om door den commanderenden corporael der militaire op de respectie posten gedistribueert te worden, sonder hunne gedesigneerde plaetsen voor den tydt te verlaeten, op de boeten by de placcaeten geprescribeert; met dewelcke wy versoecken gestraft te worden sekeren Guillielmus Verlee onder den corporael Laureyns Debaere, den welcken gisteren morgent van ten alf acht uren de wagt heeft verlaeten.

Versoeckende UE eensweghs te willen doen adverteren ende serieuselyck vermaenen de mannen ter wagt commende, sigh te wederhouden van (zich) te bedrincken en alsoo hun buyten staet stellen van den dienst te doen; ende, in post synde, niet te laeten naerderen dan ter distantie van vyfthien stappen de persoonen van het ingesloten deel, in plaetse van met deselve te staen clappen, gelyck is ondervonden, om niet subject te syn aen de straffen gestelt ten laste van de gonne die achterhaelt worden eenighe voortsettinghe van sieckte door hun toedoen ofte negligentie geschiet te syn..."

Op 5 november deelde Beydens mede dat er gevallen van besmetting gemeld werden in de stallen van weduwnaar Pieter Coppieters en van Pieter Poppe. Dit moest onderzocht worden. Daar hij zelf naar Overmere moest, diende er daartoe een beroep gedaan te worden op de expert Pieter Jacobus Weemaes.

9. 28 november 1772. Intermezzo met een doe-het-zelver. — Op deze dag brengen de expert P.J. Weemaes, de schepen Jacobus Goossens als adjunkt en Joannes Frans Klein, "gesworen clercq ter greffie", volgend verslag over een bezoek bij een landbouwer op Veldeken, waar een verdachte koe is gesignaleerd: "Ten voornoemden daeghe naermiddagh ten vier uren ons, voorschreven commissaris ende adjoint, getransporteert hebbende ten hove van Joseph Raemdonck op de wyck Veldeken, een halve ure van de kercke suytwaerts, is aldaer ten stalle door Pieter Jacobus Weemaes als experten van het hoornvee by onsen overstand (in ons bijzijn) gevisiteert eene sedate blaere coey (een rustige koe met een bles); degonne de voorseyden experten heeft bevonden met eene opgeswollen kele, degonne, soo den eygenaer ende desselfs vrouwe verclaerden, soude voortsgecommen syn doordien dat gisteren des avonts in de kele was blyven steken eene raepe ende dat men, om deselve te doen passeren, in de kele hadde gestooten met eenen stock, buyten welcke geen andere teekenen van sieckte en heeft ondervonden; dienvolgende geconsenteert aen den eygenaer deselve beeste tsynen behoefte te slachten."

OVerhoore
 kercke
 sijck
 sijt gheen
 terra uer
 van
 oren
 sijcken

Buylsche Straete

1° Baracke

5° Baracke

Nieuwe Straete Commando Van 3° Baracke OVerhoore

Strate loopende tusschen Dyck en 8°

Grachte

1° Baracke

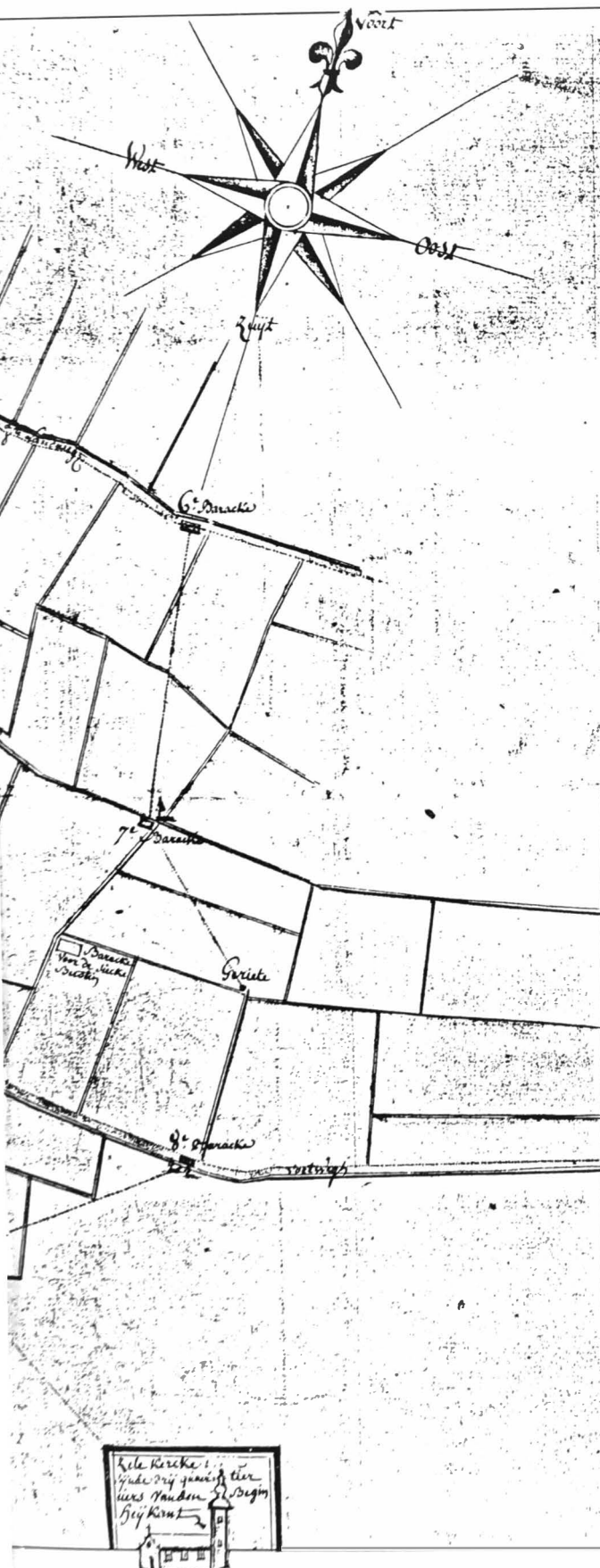
2° Baracke

Grachte

hospitale Bernard van der brugge

Mistick berbergo
 tusschen 4° van der baracke

Strate loopende naar dit Goshighe

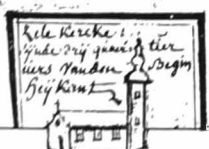

Locheren
kercke hofsteden
van de heer van
het gheberghe
den hofsteden

Renvoij hofsteden

- N° 1° Joannus de Geest ende
Johannes d'hooghe
- N° 2° Gilles van driepeche
- N° 3° Gilles Frans van driepeche
- N° 4° Cornelis michiels
- N° 5° Cornelis de Maeschalek
- N° 6° de wed^e Pieter pauswels
- N° 7° Pieter van Kerckhove
- N° 8° Louis de maeschalek
- N° 9° de w^e Geroon vande Velde
- N° 9° Jacobus Duijst
- N° 10° de wed^e Jacob Goovens
- N° 11° de wed^e Frans Verbrugghen
- N° 12° Carel Coppiters
- N° 13° Jan Coppiters
- N° 14° Judocus poppe
- N° 15° Jacobus Coppiters
- N° 16° Pieter poppe
- N° 17° Judocus haentjens
- N° 18° Judocus de maeschalek
- N° 19° pieter de maeschalek
- N° 20° de wed^e van pieter Coppiters
ende van baptiste de maeschalek
- N° 21° Judocus van hoorick
- N° 22° Olivier van Kerckhove
- N° 23° Joannes Bontjnek
- N° 24° Daniel Blomkart ende
augustinus herman
- N° 25° Laurijns herman
- N° 26° Jacobus Bosteel
- N° 27° Joannes van driepeche
- N° 28° Christiaan van driepeche
- N° 29° Gilles d'hooghe
- N° 30° Dionisius van hecke
- N° 31° Jan baptiste Mertens
- N° 32° Pieter de maeschalek
- N° 33° Jan baptiste haes
- N° 34° Jacobus michiels

Deze Gronden sijn met de hofsteden van de heer van de Maeschalek

De kercke
van de heer van
den hofsteden
den hofsteden

Met de Gronden gesiguerert door
den onderschreven gesworven
Landmeter den 29^{en} 8ten 1772

— J. Carbonele —

10. 11 december 1772. Gedeeltelijke verzachting van de maatregelen. —

In zijn brief van 11 december kan J. Beydens dan toch enig goed nieuws brengen. "De edele heeren der jointe hebben uw requeste van 4en deser om het vet vee ter slachtinge te brengen toegestaen: het sal toegelaeten syn te permitteren den transport ter slachtinge van het vet vee uyt de respective gehuchten geleghen in het oost ende suytdeel deser prochie, te beginnen van aen de Lockersche beke tot aen het stroyen huysen op den Scheldedyck, te weten op de gehuchten Goyende, Hoeck en Durmen, Langhevelde, Mespeleir, Hansevelde ende Huyvelde, Rinckhout, Veldeken en Dyck, Havermaet, Meirscant & Cammershoeck, alsmede Dries, Kerck en Helst; vervolgens de manants (bewoners) der voorseyde districten (die dit willen doen) sullen hun moeten adresseren aen dengonnen gecommiteert tot het onderhouden van het denombrement om hem danof kennisse te geven, ende van selven lichten (krijgen) een behoorelyck certificaat naerdien hun vee door den aengestelden keurmeester sal wesen gevisiteert... ende het te transporteren vee gebrandt; welck sal moeten inhouden, independent van 't signalement, wyck ende tydt voor welcke het sal goet syn, de route die den geleyder sal moeten houden. De beste moet binnen de 24 uren geslacht worden. De eygenaer of de geleyder sal binnen de 24 u. volledig verslag moeten inbrengen."

(We vernemen dat) seckeren Petrus Mignot, op pretext van schryver ter grefie, sig bemoeyt met billietten tot den transport te verleenen. Er moet iemant speciaal daertoe gecommiteert, ter exclusie van alle andere." Zijn opdracht zal zijn: het bijhouden van het denombrement en het verlenen van de nodige certificaten.

Ten slotte is er goed nieuws voor de schaaphouders: de heren der jointe zien de noodzakelijkheid in van "de drift der schaepen". De schaapboeren zullen "hunne schaepen moghen laeten pastureren op het open veldt, soo nochtans dat sy deselve niet sullen moghen dryven omtrent ende binnen het alf quartier in de ronde van den cordon ende alle andere besmette hofsteden."

Des anderendaags deelde het prochiebestuur dit goede nieuws aan de bevolking mede; over het geval Petrus Mignot, zoon van de meier, wordt zedig gezwegen. Wel wordt er aan herinnerd de honden niet los te laten lopen, maar ze "op den bandt te houden op pene van te incureren eene boete van 25 gulden."

Op 27 december wordt ook de toelating om vet vee naar Frankrijk uit te voeren verlengd, daarbij moet het denombrement zorgvuldig bijgehouden worden.

11. Januari 1773. Het nieuwe jaar brengt de verlossing. — Op 10 januari 1773 schreef Beydens aan Burgemeester en Schepenen van Zele: "Aengesien binnen dese prochie blijft continueren den goeden standt ende de sieckte onder het hoornvee nergens meer en wordt ontdeckt, heeft haere majesteyts jointe geresolveert ende my by brief van den 8en deser te kennen gegeven den cor-

don, binnen dese prochie geformeert, in het geheel te lichten den 15en deser maend January. Dienvolgende sullen tot denselven daeghe des morghens de boerenwachten moeten continueren ende sullen alsdan de militaire naer hunne garnisoenen vertrecken. Versoeckende bydien UE daernaer te reguleren soo ten opsichte van de distributie van vier ende licht als andersints”.

15 januari zou dus voor de Heikant het kordon worden opgeheven, de boerenwachten zouden ten einde zijn en de soldaten zouden Zele verlaten. In feite duurde het tot Lichtmis eer alles achter de rug was.

Twee maanden later, op 31 maart, geeft de jointe de toelating om vet vee naar Frankrijk uit te voeren, maatregel die om de twee maand herhaald wordt. Op 27 mei stipt de jointe daarbij aan dat, wie vet vee naar Duinkerke wil brengen, dit moet doen "langs het strange, leydende van Nieuport naar de geseyde stadt Duynkercke." (21)

Eindelijk dan op 15 juli 1773 komt voor de Heikant, als symbool van het definitieve einde, de openbare verkoping van de barakken. De opbrengst bedraagt 9.2.0. Na aftrok van de rechten verschuldigd aan meier, officier, griffier en schepenen, ten bedrage van 0.16.5 rest er voor de prochiekas 8.5.4 pond.

In een lovend verslag over het optreden van Lt. Putz geeft greffier Mortgat ons de juiste samenstelling van het militair kordon: Lt. Putz met een korporaal en negen soldaten van het regiment dragonders, en twee korporaals met achttien man infanterie (22).

12. Het relaas van de landbouwer.

Een eventijdig handschrift, door eenen landbouwer van Zele opgesteld, zal ons een denkbeeld geven van den geesel en dezès verschrikkelijke gevolgen:

"Dit zelve jaer (1772) in de maend April, heeft haer de smettelyke ziekte onder het hoorn-vee veropenbaert binnen deze prochie, eerst voor al ten huize van Gillis van den Abeele brandewynstoker op het dorp, by de kerke, in welke stallen stonden 28 vette beesten, van welk getal niet meer als 7 of 8 met de ziekte besmet waeren; dog sy wierden allegaerder, ziek en gezond, dood geslagen ende met huyl ende hayr inde aerde gedolft, volgens d'ordinantie van haere Majesteyts plaacaeten; alles het hoye, stroot ende mest wierd in de aerde gedolven de stallen wierden gezuuyvert ende overwasschen met kalk, als ook de beirputten; maer alle het goed, dat gedolven wierd met de beesten, wierd alles geweirdeert, ofte geprezen ende dier genoeg aen den eygenaer betaelt, welke betaelinghe sy zeyden te doen uit de provintie-kassen, zonder het land daer eenigen kost af te hebben, maer het is daer naer contrarie uytgevallen. Want het is alles op 't Land omgestelt ende uyt de boere zakken betaelt.

(21) Nog altijd spreken de echte Oostendenaren van het strange en niet van het strand.

(22) RAB, Zele Oud 12. 15 januari 1773.

Daer naer heeft deze ziekte haer verspreyd in alle de stallen daer naest gelegen, te weten binnen het dorp, alwaer sy alles op een ende zelve manier kwaemen te werken; ende op ieder plaetze, daer deze ziekte was, daer en vermogt niemand, naer het doodslaen der beesten, op ofte af den hof te gaen binnen den tyd van 21 dagen; die in hunne huysen wilden blyven en vermogten binnen dezen tyd niet uyt te gaen, en die er wilden uitgaen en mogten binnen dien tyd niet in komen; het hof wierd bezet met eene wagt, dag ende nagt, ende aen het hofgat of aen de poorte wierd een teeken gesteld van hout, in forme van een kruys; ook en vermogten daer geene beesten uit te gaen nog te passeren binnen de tachentig roeden omtrent een hof, dat met deze ziekte besmet was. Daer naer, in de maend Mey en Juny, is deze ziekte ook gekomen op de wyk Wesepoel, in het meestendeel der stallen, alwaer zy ook op de zelve wyze gewerkt hebben, immers gelyk zy deden door geheel Vlaenderen en andere provincien.

Alsdan heeft deze ziekte onder het hoorn-vee een weynig gestilt geweest binnen onze parochie tot in de maend September, dan heeft zy haer wederom openbaert op den wyk genaemt den Heykant. Als nu daer verscheyde stallen besmet waeren ende ook eenige beesten, mogelyk, gestorven waeren, zoo hebben de lands-lieden dit bekent gemaekt aen de overheyd ende wethouders van Zele, de welke hun geraden hebben te zwygen en remedien te gebruiken om de beesten te cureren en te genezen zoo veel als het mogelyk was.

De landslieden van den Heykant nu in deze benouwtheyd zynde, ziende hunne beesten sterven van dag tot dag, en de weynige genezen zonder daer eenige vergeldinge van te hebben, hebben hun beklag gedaen aen de heeren der stad Gend; waerdoor de wethouders van Zele in eene zware amende gevallen zyn; ende terstont wiert er gezonden eene compagnie soldaeten, ende d'helft van den Heykant, salvo justo, te weten: dat einde naest Overmeire, wiert in cordon geslaegen, ende omringt met zeven baraquen, ofte houten tenten, alwaer de zoldaeten dag ende nagt de wagt hielden, ende nog benevens de zoldaeten nog een dobbel boere-wagt van 24 mannen, de welke ook dag ende nagt waekten, en door de zoldaeten alle dagen 's morgens ten 8 uren opgeleyd wierden, ende en vermogten niemand van de inwoonders van dit deel van den Heykant, buiten de wagt te laeten passeren, op pene van amende. Zoodaenig waren de landslieden aldaer besloten, zoo dat sy niet en vermogten buyten de wagt te gaen om op hun land te werken, noch om mest ofte beir te voeren, noch en vermogten niet ter kerken te gaen, noch om loof ofte wortels te haelen voor hunne beesten, die nog in 't leven waeren; noch daer en mogt niemand, die buyten de wagt woonden, daer binnen te gaen, of zouden daer ook moeten besloten blyven hebben. Deze wagers stonden in het ronde, omtrent de tagentig roeden van de huysen, Dit duerde over de dry maenden, te weten: van

in de maend October tot ontrent Lichtmisdag; men rekent dat in dit cordon besloten waeren ontrent zeventig huydhoudens en aen den cant van dry hondert persoonen; de vrouwen, die in het kraem kwaemen te vallen, moesten hun behelpen met de vrouwen van hunne gebueren, die daer binnen waeren en hunnen kerkgang doen naer het openen van 't cordon, zoo dat daer al eenige kinderen tusschen de twee à dry maenden oud waeren eer dat zy ter kerke gedraegen wierden door hunne moeder, maer om het heylig doopsel te geven wierden sy gebragt tot by de wagt, en van ander persoonen, die buyten woon- den, afgenomen''.

D. 1774-1776. DE PLAAG BLIJFT NOG ALTIJD EEN BEDREIGING.

Is in Zele de plaag nu bedwongen, in heel het land uitgeroeid is ze zeker niet. De strijd gaat verder. Daarover komen in Zele vanwege de jointe regelmatig ambtelijke berichten binnen. Plichtsgetrouw worden die aan de bevolking "gepubliceert ter plaetse gecostumeert naer den goddelycken dienst der hoogh-misse ten uytcommen der volckeren." Naarmate die berichten verontrustend zijn of geruststellend, naarmate de plaag Zele dichterbij komt of zich ervan verwijdert, krijg nu eens de vrees, dan weer de hoop de bovenhand.

1. 1774-1776. Rustige periode met onrustwekkend einde.

7 mei 1774: "de sieckte vertoont haer tot Contich ende daeromtrent."

21 december 1776: "de plaeg regeert binnen de prochie van Basseroode Vlas-senbroeck." Schorsing van de openbare markten van hoornvee in heel het land.

2. 1777. Een onrustig jaar.

Op 13 januari meldt Vellemans uit Dendermonde "datter op het fransch ge-biedt paelende aen Oost-Vlaenderen eenen cordon is getrocken om te belet-ten den inbreng van hoornbeesten binnen de fransche dominatie, welcken cordon gelast is van ten incommen op hun gebiedt alle hoornbeesten aen te slaeghen ende te dooden."

Op 16 april bericht dezelfde Vellemans het opduiken van de plaag te "Belcele in dry aenpaelende hofsteden." Men moet dus zorgvuldig waken langs de gren-zen met het Land van Waas om alle invoer van vee te beletten.

9 mei: Vellemans brengt beter nieuws. De plaag onder het hoornvee is in het Land van Dendermonde verdwenen en eveneens in de Kempen. Daaruit volgt de opheffing van het verbod vee in te voeren uit Brabant en uit de Kempen, mits de nodige certifikaten en voorzorgen.

Maar reeds drie dagen later, op 12 mei, komt er weer alarmerend nieuws van Dendermonde: de plaag is er weer te "Belcele (land van Waas), Cruyshau-tem (Casselrye van Audenaerde) en laetst te Waerschoot (Casselrye van Au-denburgh)". Daaruit volgt voor een periode van zes weken het verbod van alle

MYN HEEREN,

*Jeunillieur Simon de
proche Van Leiden 17.3.1777*

Alfoo de besmettelijcke Sieckte, die 't sedert eenigen tyd haer verthoont heeft onder het Hoorn-vée in Oost-Vlaenderen, ende voortier dan in het een, dan in het ander deel, Ons groot achterduncken geeft van meer ende meer te zullen toenemen, vermits de voorsorgen ende maect-regulen by Haere Majesteys Edicten vervat niet en worden achtervolgt door den illiciten handel der Kuffers ende Opkooers van Hoorn-beesten ten Platten Lande, die sonder te ligten de noodige Gesont-Brieven de selve transporteren ende verkoopen op de wekelycksche publike Marct-dagen, alwaer de Plaeghe haer lichtelyck door het gemeenschap der Beesten onderlinge, kan communiceren, waerom Wy hebben goet-gevonden de wekelycksche Marct-dagen van Hoorn-beesten ende Calveren op te schorffen ende te verbieden, gelyck Wy doen by dese, soo nochtans dat de Beesten gedestineert ter slachtinge voor de consomptie zullen mogen directelyck getransporteert worden ter plaetse van hunne destinatie, mits de Geleyders voorsien zynde van Certificatie dat hunne Beesten van de contagieuse Sieckte niet aengerand en zyn, ende voldoende aen de voordere devoiren by de Placcaerten ten dien pointe geprescribeert, gelyck de Verleggers ende andere voorsien van onse speciale permissie oock ten Platten Lande zullen vermogen Hoorn-beesten te koopen ende vertransporteren voor hun gebuyck, mits hun ook exactelyck conformerende aen alle het gone de voorsyde Placcaerten dieshalvens hebben gestarueert; ende op dat niemant danof cause van ignorantie en pretexte, versocken ende niet min belasten U-E. van Haere Majesteys wege van dese alomme onder U-E. Ressort, uyt-te-senden, te doen publiceren ende affixeren als naer gewoonte,
Blyven was Geparapheert DIER. V:

MYN HEEREN,

U-E. Geaffectioneerde
De Joinie door de Majesteit aengesteld
ter oorsaeke van de mortaliteyt onder
het Hoorn-vée in Vlaenderen.
Ond: A. J. NEXT.

*Uyt Onse Vergaedinge binnen den
Stadt-huyse van Gendt, den 13.
Meye 1777.*

vervoer van hoornbeesten naar de jaarmarkten. Op de wekelijkse markten evenwel mag er nog hoornvee verkocht worden, maar altijd nog met het gezondheidscertificaat. Op 16 mei stuurt Vellemans een rondschriften van de jointe van 13 mei. Het verschijnen van de hoornveeplaag op verscheidene plaatsen in Oost-Vlaanderen doet een algemeen heropleven van de plaag vrezin. De jointe wijt dit aan de veronachtzaming van de voorschriften der edicten en aan de overtreding der wetten door de kutsers (kooplui). Daarom worden de wekelijkse markten in hoornvee nu ook opgeschort. Alleen voor te slachten dieren is transport toegelaten. Maar altijd met het vereiste certificaat.

Op 10 juni zendt de jointe dan weer beter nieuws. De besmettelijke ziekte "actueelc cesseert soo binnen Oost- als West-Vlaenderen". Dit laat verhopin dat de ziekte "gedempt is ende geenin voortganck meer sal doen". Daarom wordt de circulatie van 13 mei jl. opgeschort, wat meebrengr "dat vervolgens het hoornvee, soo calveren, ossen als alle andere sorten, aldaer mogen vertransporteert ende verkogt worden, soo nogtans dat de koopers ende verkooopers ingevolghede edicten van de Majesteyt sullen gehouden syn van scrupuleuselyck te achtervolghen de precautiën ten opsichte van het onderhoudt der denombrementen ende alle de voordere by de voorseyde edicten geprescribeert".

De toestand blijft verder gunstig evolueren, wat de jointe in staat stelt op 19 december een circulaire rond te sturen, waarin ze fier het sukses van haar methode beklemtoont. De vreugde hierom is ietwat getemperd door haar bezorgdheid het land te behoeden voor een terugkeer van de plaag.

Het is een mooi stuk proza, dat zeker nu nog het lezen waard is :

"De Jointe door de Majesteyt aengesteld binnen de Stadt Gendt ter oorsaeke van de contagiouse Sieckte onder het Hoorn-vee in Vlaenderen, in aendacht genomen hebbende dat de besmettelycke Sieckte onder het Hoorn-vee door de heylsaeme ende salutare middelen by de Edicten ende Ordonnantiën op dese materie geëmaneert geluckiglyck een eynde genomen heeft alomme binnen dese Provincie, oock geconsidereert dat sy insgelyckx cesseert by onse Naeburen onder de Fransche Dominatie, die eyndelyck genootsaect zyn geweest hun te bedienen van de selve Middelen ende Maetregulen, aen welckers geïnfecteerde landstrecke, Wy dickmaels volgens eene continuele ondervindinge moeten toe-eygenen de voorvallen, de welcke Wy van tydt tot tydt voor d'uytwerkinge van het selve sistema, aldaer hebben onderstaen: alle welcke ende voordere omstandigheden daer toe relatief ons doen verhopin dat de quaede Sieckte teenemael gedempt ende uytgeroeit is, dan gemerckt sy in eenige delen onder het Hollands gebiedt by aenhoudentheynt blyft grasseren, ende waerschynelyck noyt en zal cesserin soolange men de selve zal laeten in volle liberteyt ende dat het van de uytterste aengelegentheynt is de Provincie van dien kant te bevryden voor soo vele het in onse macht is van alle Middelen van Communicatie, hebben wy uyt krachte van Haere Majesteyts Decreet van den

27. November lest, noodig gevonden te verklaeren, dat by provisie met de Publicatie deser zullen cesseren alle de voorsorgen ende precautiën by de voorseyde Edicten ende reglementen geprescribeert, uytgenomen de Pointen ende Artikelen hier naer by dese jegenwoordige Ordonnantie gestatueert, de welke de Majesteyt by Haer hier voren beropen Decreet uyt de welke begeert in observantie te blyven”.

Fierheid en vreugde dus om het resultaat van de nieuwe bestrijdingsmethode, tevredenheid dat Frankrijk, van waaruit Vlaanderen zo dikwijls met de plaag werd besmet, nu eindelijk eveneens de nieuwe methode toepast, verwijt aan Holland dat de plaag zo maar lijdzaam laat betijen en aldus wel nooit ervan zal worden bevrijd.

Alle vroegere voorschriften zijn nu vervallen, behalve enkele die Hare Majesteit heeft willen behouden zien, namelijk :

Artikel I; Dat in conformiteyte van de voorgaende Placcaerten alle de gone hebbende in hun bewelt eenig Hoorn-vee, 't zy als eygenaers, 't zy als Toesienders ofte andersints, ende onder het selve Vee bemerckende eenige Sieckte ofte onpasselyckhey, hoe kleyne die oock soude mogen wesen, ende oock sonder verschil weder dat het is de besmettelycke Sieckte ofte eenige andere, danof zullen moeten het inkennen doen binnen den tydt van vier uren aen den Gecommitteerden van de Weth in alle dorpen ende Vlecken daer eene Weth is, ende daer geene en is, aen den Hooft-man van de Plaetse, op de boeten ende penen voor de gone van dies zullen blyven in gebreke, als by de voorgaende Edicten is gestatueert.

Artikel II. De respective Magistraeten zullen stappans procederen tot den keus van den voorseyden Gecommitteerden, die zal zyn den Bailliu, Greffier, ofte eenen Schepenen uyt de Weth, ende zullen binnen de vier-en-twintig uren den Commissaris Principael hier naer voor elckx District gedenomeert, informeren van den naem ende woonste van den gonen, die sy hebben aengesteld, mitsgaeders dat die aenstellinge binnen hunne Jurisdiction behoorelyck ende naer gewoonte is gepubliceert.

Artikel III. Den gonen die de denonciatie van eenige Sieckte zal ontfangen hebben, zal aenstonts ter interventie van den Greffier ofte den gonen die in diergelycke voorvallen gewoon is de penne te voeren, ende den ge-eeden Expertten van de Plaetse, gekleedt als by de voorgaende Ordonnantien vooren geschreven, ten langsten binnen den tydt van twee uren naer de denonciatie, sig bevinden ter gedenonceerde Plaetse om aldaer te doen ende besoigneren naer bevint van saecke, ende ingevolge de Placcaerten ende Ordonnantien, dit soo by dage als by nachte op pene van te incurreren eene boete van hondert patacons, soo by den gonen, de denonciatie ontfangen hebbende, dese devoiren soude naegelaeten hebben te doen, als by den gonen die, vermaent zynde, sig ter plaetse niet en soude hebben begeben.

Artikel IV. Ende zal in het Proces Verbael uytgedrukt zyn het oordeel van den Experten verklaerende of het is de besmettelycke Sieckte of niet, daer toe voegende de redenen van syn gepeys wel gedetailleert sonder te admitteren eenige twyffelingen ofte te assumeren voorderen Experten sonder consent van den Commissaris van de Majesteit, op pene van by den Experten ende assisterende Wethouderen elck te incurreren eene gelycke boete van hondert patacons.

Artikel V. Voorts wort aen alle de gone sig bemoeyende met het genesen der Hoorn-beesten wel strictelyck verboden van sig te begeven ten Huuse, Stal ofte Weyde, alwaer eenig Hoorn-vee sieck ofte onpasselyck soude wesen van wat sieckte het sy, sonder alvooren daer toe bekomen te hebben de permissie van den Gecommitteerden ofte Hooft-man van de Plaetse, dit oock ten opsichte van wat sieckte het soude mogen zyn, ter reserve van het Calverbedde, op de penen by de voorgaende Placcaerten geprescribeert.

Artikel VI. In cas van twyffel of de bevonde sieckte is besmettelycke sieckte of niet, selfs in het cas den Experten oordeelde de Beeste aengerandt te zyn van eene vremde sieckte, zal den gecommitteerden by provisie den eygenaer ende syn huys-houden ordonneren te blyven binnen syn hof, ende op staenden voet by expressen danof schriftelyck inkennen doen aen den Commissaris van de Majesteit die op het cas voor handen alsdan zal decideren ingevolge de instructien aen hem dieshalvens door ons verleent.

Artikel VII. Dat de verboden ende penen voor het Hollands Territoir ende Luycksche Kempen ten opsichte van het inbrengen van eenig Hoorn-vee, Huyden, Hoorens, Schaepen, Wolle, Mest, Fouragie ende alle voordere specien begrepen in de voorgaende Ordonnantien zullen blyven in vigueur, ende dat den gonen, willende uyt de gesunde deelen van de voorseyde Territoiren inbrengen eenige der voorseyde geprohibeerde specien, hun zullen moeten adresseren aen de Jointe met de selve formaliteyten ende requisitien als voor desen.

Artikel VIII. De Commissarissen die wy by dese benoemen, zullen zyn in de respective Districten als volgt:

Dendermonde Stadt ende Landt met Bornhem ende de Vrijheden:
M. Schautheet, Hooft-Schepenen van den selven Lande.

Aldus gedaen ende geresolveert in Vergaederinge van de Jointe binnen den Stadt-huuse van Gendt den 19. December 1777. Ondt. A.J. NEYT.

Het ware mooi mocht deze geschiedenis op dit dokument eindigen: de nieuwe metode van afmaken is wel hard, maar ze is afdoende gebleken. Vlaanderen is nu van de hoornveepest verlost en door nauwgezet de nodige voorzorgsmaatregelen te onderhouden kunnen we de plaag buiten ons grondgebied houden...

Zo mooi is de werkelijkheid niet. De strijd tegen de plaag is er een van vallen en opstaan, een definitieve overwinning zit er niet in, altijd weer steekt de plaag haar kop op.

16 september 1779: de plaag woedt in het Ambacht van Hulst.

8 december 1779: Lebbeke en St.-Niklaas zijn aangetast.

13 februari 1780: einde van de "behaelycke sieckte" in het Land van Waas.

9 december 1782: weer heerst de "epidemicque sieckte" in Holland. Oosterhout, Dongen en Gilze in de omgeving van Breda zijn aangetast.

13 januari 1786: de hoornveepest wordt gesignaleerd te Oordegem en Bavegem in het Land van Aalst.

De jointe in Gent oordeelt dat er weer naar strengere maatregelen moet gegrepen worden: de ordonnantie van 19 december 1777 moet opnieuw toegepast worden. Als de toenmalige kommissaris overleden is, dan moet er een nieuwe aangesteld worden. Op 15 januari wordt dit bericht aan de bevolking medegedeeld. Als nieuwe kommissaris wordt aangesteld de griffier P.A. Verwilghen en als expert meester Pieter Josephus Van Aecken, "peird ende koye-meester alhier". Daarvan wordt de jointe op 17 januari op de hoogte gebracht.

Dit is het laatste stuk dat we over de hoornveepest in het oud archief van Zele vinden.

Ter afwisseling wordt Zele wel eens door andere plagen geteisterd. Op 26 oktober 1781 schrijft F. Wijtsman, hoofdschepen van het Land van Dendermonde, naar Zele: "Alsoo het officie Fiscael van Zyne Majesteys Grooten Raede geïnformeert is dat op eenige cantons (gehuchten) van UL prochie de contagieuse Sieckte van den rooden loop heeft geregneert, ende oock onderhoort heeft dat men de privaeten komt te ruymen ofte staet te ruymen van de huysen in welke persoonen met die sieckte hebben besmet geweest, waer door de selve somtydts haer voorder soude kunnen extenderen; soo is 't dat wy van wegens het gemelde officie fiscael UL lasten van provisionelyck te interdiceren de ruyminge van de privaeten van de huysen in welke die sieckte heeft geregneert, alsoock te sorgen dat de lichaemen der gone van die sieckte overleden eenige voeten dieper als de andere begraven worden, mistgaeders diergelycke doode lichaemen binnen de kercke niet te laeten komen, gelyck actuelyck in andere plaetsen geobserveert word, om by middel van dusdanige precautien den vootganck van die sieckte trachten te prevenieren.

E. BESLUIT

1. Belang. — Om meer dan één reden kan deze episode uit onze plaatselijke geschiedenis onze belangstelling wekken.

Vooreerst biedt ze ons de gelegenheid kennis te maken met een radikale wij-

ziging in het optreden tegen de veepest. Daardoor wordt het ons mogelijk die toendertijd totaal nieuwe methode in de strijd tegen de hoornveepest te vergelijken met de manier van optreden tegen de varkenspest in 1990.

Het is duidelijk dat de toen aangewende methode aan de basis ligt van de huidige, waarbij in het tijdsverloop van tweehonderd jaar wel enige ontwikkeling in de aangewende middelen vast te stellen valt. De jointe van toen heet nu krisiscentrum; de huidige termen bewakingszone, bufferzone, schutkring zijn enkel nieuwe benamingen van wat ook toen werd toegepast. Afmaken van de dieren in de besmette stallen met compensatie door de overheid, vervoer- en slachtverbod, kordaat optreden van de overheid, misnoegdheid van de eigenaars, hun radeloosheid en opstandigheid en de harde beteugeling door de openbare macht, dit alles is aan beide perioden gemeen.

Wel kan het lezen van de gebruikte ontsmettingsmiddelen, als jeneverbessen en beroking met solfer, even doen glimlachen, vergeleken bij het rijke arsenaal aan scheikundige ontsmettingsmiddelen van onze tijd.

Ook biedt dit verhaal ons een duidelijk beeld van het leven in Zele toendertijd. Het dorp was dan nog een agrarische maatschappij, beheerst door de rijke grondeigenaars. Deze dorpsnotabelen woonden in grote hoeven, die zoveel mogelijk trachtten in alles zichzelf te bedruipen: eigen zuivel- en landbouwproducten, eigen vlees, wol, linnen en weefsels.

Ze brouwen ook hun eigen bier; zo vinden we in de nalatenschap van pastoor David Frans Van Lokeren (1713 - 1736), waarvan de inventaris werd opgemaakt op 15 maart 1728: "eerst het huys met de wallen omringd, schueren, stallingen, brouwerij met den ketel,..." (23)

Onze huidige Zeelse notarissen zullen wellicht verwonderd lezen dat hun voorganger De Lamper er koeien op nahoudt en azijn brouwt. Niet alle notarissen in die tijd waren academici: men kon voor een provinciale jury in Gent een examen afleggen om de bevoegdheid te verkrijgen officiële en rechtsgeldige akten op te stellen. Dan mocht men zichzelf ook notaris noemen.

2. Achteruitgang van de hoornveestapel. — We weten dat de plaag op Zele-Dorp en Wezepoel samen 57 runderen het leven kostte. Hoeveel er op de Heikant het leven bij inschoten, is nergens te vinden, maar in deze concentratie van hoeven zullen er dat heelwat geweest zijn.

In het jaar 1772 deed griffier Mortgat, zoals gezien, de telling van de runderen op Zele: Als resultaat bekam hij een aantal van 2032, wat zeker niet weinig was. Een twintigtal jaren later, op 9 december 1794, eiste de Franse bezetter van het dorp Zele de levering van 35 runderen. De betaling zou later gebeuren. Liever dan de Zeelse stallen daarvoor aan te spreken, besloot de

(23) RAB, Zele Oud, 476. Erfenissen en onterfenissen, f° 197 R°. Hij was de laatste pastoor die "Den Trul" bewoonde.

gemeente die runderen aan te kopen. De marktprijs bedroeg 210 pond/stuk en de koopsom zou dus 7035 pond belopen. Alle eigenaars zouden daartoe bijdragen volgens het aantal runderen in zijn stallen.

Een daartoe verrichte telling gaf als resultaat het aantal van 1389 runderen. Op de Heikant waren er 148. Elke eigenaar betaalde dus 5 pond per rund in zijn stallen.

De Franse Republiek betaalde op 13 ventose van het jaar VI (3 maart 1798) eerlijk haar schuld, maar in nagenoeg waardeloze assignaten. (24)

In 1794 bedroeg het aantal runderen dus 643 minder dan in 1772.

In 1829, dus 35 jaar later, was het aantal weer opgelopen tot 2167. (25)

Dr. A. COUCKE

(24) RAB, Zele Oud 239. Rekening Armbestuur 1614-1795. Kerkrekening 1792.

(25) F. Michem, p. 324.

DE VLASNIJVERHEID

HET VLAAMSE LINNEN.

Het Vlaamse linnen is zeker een van de oudste produkten van onze voorouders. Men denke hier aan het grove Gallische linnen en zeildoek uit de Romeinse tijd, toen Vlaanderen en Artesië vermaard waren als centrum van de vlasnijverheid. Het Vlaamse lijnwaad kwam toen reeds op de Romeinse markten voor als ruilmiddel.

De Morinen waren al vlasverbouwers en verwerkten het tot weefsels. Rond het jaar 79 schreef Plinius: "Geen vrouwen waren met mooier linnen getooid". Onder keizer Diocletiaan (284-305) kende men al de vlasmarkten te Brimeux (bij Montreuil).

Karel de Grote gebood in artikel 43 van "Capitularia de villis" (ong. het jaar 800) de verwerking van vlas in de vrouwenhuizen. "Ter voorkoming van de ledigheid moeten er steeds voldoende lijngaren, verf en kammen in voorraad zijn".

Karel de Kale (867) bepaalde in een oorkonde dat het vlas dat op de grond van kloosters geteeld was ook moest ter beschikking gesteld worden van de "camera". Ten gevolge daarvan ontwikkelde zich in de vroege middeleeuwen het "DOMINIAAL STELSEL". Het vlas werd gekweekt, opgemaakt, gesponnen en geweven op de hoeve. De grote boerderijen en de kloosters kregen de zorg over de kledij van hun onderhorigen. Deze werden dan ook in linnen betaald en dit naargelang de prestaties.

Het spinnen gebeurde nog op de aloude manier met spinrok en spil. Het is pas in de 15e eeuw dat het spinwiel in gebruik is gekomen. De techniek van het weven was reeds verder gevorderd, men had reeds op elke hoeve het zogeheten "spermaal", dit was een weefrek waarin de kettingdraden gespannen werden om deze dan samen te vlechten met de inslag.

Het gebruik van schachten of kammen komt pas later voor, d.w.z. in de periode van de familiale economie (13e eeuw). De linnenwevers voerden toen al koopmansbestellingen uit tegen een bepaald loon.

Het was ongeveer 1280 toen men een begin kende van de "tijkweverij" en rond 1290 verschenen de eerste fijnlinnenwevers te Kortrijk. Dit waren de voorlopers van de latere "damastwevers". Men kende toen reeds een aantal weverijen in Henegouwen (o.a. in de Kamerijkse steden).

In de 14e en 15e eeuw is men overgegaan naar grootindustrie. Frankrijk was zijn voorrang verloren op de Europese markten ten gevolge van de tienjarige oorlog, en het Vlaamse land en de Kamerijkse steden maakten dankbaar gebruik van de toestand om hun lijnwaad op de buitenlandse markten een grote vermaardheid te geven.

De wolnijverheid en de lakenweverij bleven het voorrecht van de grote steden met hun machtige gilden. Verschillende pogingen om op het platteland (o.a. te Zele, Hamme en Opwijk) aan wolweverij te gaan doen werden verijdeld. Dendermondse lakenwevers kwamen naar Zele de weefgetouwen vernietigen. Het lakengilde dat in 1409 te Merchtem werd opgericht bij octrooi van Antoon van Bourgondië moest twee jaar later opnieuw afgeschaft worden omwille van het hevig verzet van de lakenwevers van Brussel.

Ook de stad Gent stuurde regelmatig strafexpedities naar de dorpen om de getouwen van de beginnende lakenwevers te verbrijzelen. Op die manier verplichtten de steden plattelandswevers naar een eenvoudiger manier van weven over te gaan, d.w.z. de lijnwaadweverij.

Het vlas en de bewerking ervan gaf aan iedereen gelegenheid tot arbeid. Spinnen tot garen was het werk van de boerin en de meiden. Met boken, zwingelen en hekelen brachten de boer en zijn knechten de winter door. Het weven werd toen al uitbesteed aan de gevestigde wevers in het dorp. Deze ambachtsslui behoorden reeds tot de normale dorpsgemeenschap evenzeer als de smid, de wagenmaker en de strodekker. Het gesponnen garen werd naar de wever gedragen om er de nodige stoffen uit te vervaardigen.

HET VERBOUWEN VAN VLAS.

De vlasaard inspireerde Stijn Streuvels voor zijn bekende roman, de vlasakker was het symbool van de boer en de hoeve. Rogge en spurrie, vitsen en rapen kon om het even wie kweken, doch de vlasaard was de weergave van de kunde van de boer en de kwaliteit van de hoeve.

Vlas werd nooit gezaaid na de braak, gewoonlijk na de kemp of wintergraan. Het werd maar eens om de zes jaar op dezelfde akker verbouwd. Vlas kon geen verse stalmeest verdragen. Wel werd er een bemesting gegeven van hoender- of duivenmest, getuige daarvan de duiventorens op de grote hoeven die alleen waren bedoeld als verzamelplaats van stikstofrijk mest.

Ook aal en beir zorgden voor het nodige voedsel in de grond. Dit verklaart de uitgebreide handel in stadsbeir in onze streken. men denke hier aan de beirputten te Zele-Dijk en Hoek. Waarschijnlijk waren de “beirproevers” ook geen verzinsel.

De Vlaamse boer teelde het beste vlas van Europa. Het gunstige klimaat, de vruchtbare grond en niet het minst de stielkennis van de boer leverden de beste kwaliteit. De pachter mocht ook zijn land niet verandzamen (d.i. de vrucht-opvolging niet door mekaar halen).

De bewerking van de grond begon reeds vóór de winter met de diepe voor, in maart de ploegvoor en in april de zaadvoor om de grond fijn te verkruijmen. In het Land van Waas werd speciaal gespitt (het zogenaamde diepspitten).

Dauwroot (verz. E.Q.)

Keren van de vlaskapellen

Het zaaien was het werk van de boer, men mag aannemen het voorrecht. De manier waarop het zaad werd uitgestrooid bepaalde mee de kwaliteit van de vlasakker. Denk hier aan het zogenoemde “lin ramé”, dit is zeer dicht gezaaid vlas op een zware bemesting van oliekoeken en Hollandse asse. Deze teelt moest speciaal gesteund worden met ramen (dit waren gevorkte staken met dwarslatten).

Het zaaizaad moest om de twee jaar worden vernieuwd, omdat ten gevolge van het groene oogsten het zaad niet tenvolle was uitgerijpt. Zaaizaad werd ingevoerd uit de Baltische staten en uit Zeeland.

HET OPMAKEN VAN VLAS.

Opmaken van vlas is een kwestie van gevoel, het contact met de zachte vezel lijkt op een streling van de vlasbewerker.

Tot kort na de tweede wereldoorlog waren er in en rond Zele nog een klein aantal families die zich bezig hielden met het opmaken van vlas: de vlaszwingelaars. In de zomermaanden ging de vlasser enkele dagen den boer op om vlas te kopen. In Nederland en in Wallonië werd nog vlas geteeld en op het veld verkocht.

Een ploeg slijters werd in de geburen aangeworven. Ze vertrokken voor een paar weken om het vlas te slijten en in kleine hoppers te zetten. Na de droogperiode ging het in bussels de wagen op of werd het met de goederentrein naar Zele vervoerd.

Rootkasten in de Leie of zoals in Zele in rootputten

Het vlas wordt ontzaad met de boothamer (of bookhamer).

Het werd een drukke periode voor de vlasser. De zaadlobben of knippers moesten van de stengel verwijderd worden. Men gebruikte hiervoor een lange lage bank met in het midden een zware kam of hekel. De hekelaars zaten elk op een uiteinde en sloegen om beurt een handvol vlas door de hekel. Later kwam een eenvoudige machine om dit zware werk te doen: de lampetmolen of lampetter. Dit tuig maakte een hels lawaai en zette heel de buurt onder stof. Het uitgedorste zaad werd met de windwan gezuiverd en daarna in de zon gedroogd.

De vlasstengels werden nu geroot ofwel gespreid. Roten gaf het zogenoemde blauw vlas. De bussels werden in diepe putten (rotten) ondergedompeld gedurende een achttal dagen en later weer gedroogd. De houtachtige stengel was gedeeltelijk verrot en de vezel had een zijdeachtige blauwe glans verkregen.

Sprei- of bleekvlas werd na het verwijderen van het zaad in lange rijen uitgelegd op magere weilanden (vagen). Met liet het enige tijd ingroeien in het jonge gras, regen en dauw zorgden voor het losweken van de vezels. Het vlas werd enkele malen gekeerd om het bleken gelijkmatig te laten verlopen. Als weer en wind de vezels hadden losgemaakt werd alles opnieuw te drogen gezet in kleine hoppers (kapellekens).

De bussels werden in schuren getast, de vlasser kon aan zijn winterwerk beginnen.

Om de stengels te breken moest er geboekt worden. Vroeger gebeurde dit met grote gegroefde houten hamers (bookhamers). De doffe klank op de hardgestampte lemen vloer en het ritmisch op en neer gaan van deze zware werktuigen hebben wellicht onze vroegere gemeentenaren geïnspireerd om twee gekruiste bookhamers in het wapenschild van Zele op te nemen. Het zijn de tekens van arbeid en werklust van de vlassers.

Later kwam ook een machine dit zware werk verlichten: twee gegroefde cilinders namen de stengels mee en spuwden ze weer uit, gekraakt en gebroken, klaar om gezwingeld te worden. Met dit ratelend ding ging de charme van het boken verloren.

Brakelen is breken en kraken van het vlas.

Zwingelen op de trapmolen... onze vaders hebben het jaren gedaan, onze kinderen zullen het nooit zien. Het kletteren van de vleugels tegen de strengen vlas, het draaien en keren van de vezels in de sleuf, de zwijgende mannen aan de zwingelmolen: herinneringen aan de tijd toen er nog voor alles tijd was. De liefde voor het vak, de vreugde en de fierheid om het verrichte werk ging grotendeels verloren door de mekanisatie. De oude vlassers bewerkten elk handvol vlas als een kleinoed bijna, het werd gekuist en gekamd, het werd in nette wrongen gestapeld en in grote brede vlasbalen naar de spinner gevoerd. Het werk was AF.

De volgende zomer werd weer nieuw vlas gekocht, dan kon er weer groot en gespreid, gekeerd en gehopperd worden.

SPINNEN.

De afstand die werd afgelegd tussen de spinrok en de moderne spinnerij is te vergelijken met de evolutie tussen het wiel en de auto.

Het was vrouwenwerk, en dit was de reden waarom er pas in de 15e eeuw enige vooruitgang te zien was in de manier van spinnen. Mannen zijn zich ervoor gaan interesseren toen er meer garen nodig was om op grotere schaal te weven. Een wever kon vijf spinsters aan 't werk houden. Zodoende was men veelal verplicht zijn garen op de markt te gaan kopen. Deze werden in Zele gehouden op den Dries (Later op de Zandberg en het Dorp).

De vlasspinnerij heeft nooit een grote vlucht genomen in Zele. De beginnende overschakeling naar jutelijverheid was wel een van de oorzaken. De spinnerij Van Hese & Co. (het latere Gallet) in de Langemuntstraat hield het langste stand (1925). De gebouwen werden pas na de tweede wereldoorlog afgebroken. Het was een zogeheten natspinnerij d.w.z. de vezels werden in een zeer vochtige toestand gesponnen. De spinsters droegen dan ook een lange grove schort en een paar klompen om zich tegen het water te beschermen.

De werkvoorwaarden in de natspinnerijen uit die tijd waren dan ook allesbehalve, in de winter was het koud en nat en in de zomer vochtig en stinkend.

DE ZEELDRAAIERS.

De klodden of de drol (d.i. de afval van het hekelen en het busselen), soms ook het slechte vlas, ging naar de zeeldraaier. Deze was opkoper ofwel loonwerker. Het is deze kloddeman die aan de Zelenaars de bijnaam "kloddezakken" heeft gegeven. Het spinnen van klodden was een afzonderlijk beroep, het kon niet gebeuren op het gewone spinnewiel, men moest er mee naar de spinbaan.

De spinner stopte een bussel klodden in zijn schort en stak de beide uiteinden weer tussen de koord waarmee hij zijn schort moest ophouden, dit vormde de zogeheten kloddezak. De helper of draaier moest het grote spinnewiel in

De vezelafval wordt in klodden gezwingeld

beweging houden en de spinner haakte een pluk klodden aan het haakje van de roulette. Stapvoets ging de spinner achteruit er zorg voor dragende een regelmatige hoeveelheid vlas uit zijn schort te laten meedraaien. Op regelmatige afstanden waren “raken” gepland om te beletten dat de gesponnen draad op de grond zou belanden, want een spinbaan was wel 50 à 60 m lang. Wanneer men met meerdere spinners ging werken volgden deze mekaar op en ieder behield een regelmatige afstand. Op regendagen en in de wintermaanden werden in de stal de koezelen of repen gedraaid en de lussen ingewerkt (splitten). De vrouwen en dochters verdienden mee met het maken van zelfendsloefen, dit waren sloffen gemaakt uit geverfde drolgarens en een aangenaalde zool van gevlochten touw.

De zeeldraaier trok dan met pak en zak, of met de kruiwagen de baan op om zijn waren in zuurverdiende centen om te zetten.

LIJNWAADWEVEN.

De lijnwaadweverij is wel een van de oudste beroepen uit de Zeelse geschiedenis. In de 14e eeuw kwamen de Dendermondenaars naar onze gemeente de getouwen vernietigen en in een rolrekening van 8 mei 1430 vinden we: “Simon de Rave: één linnengetouw met bijbehorigheden”.

Welbekend uit deze periode zijn de smallekens of hellekens, dit waren weefsels in vier en een half kwart breedte (4 en 1/2 kwart van een el), de lengte bedroeg 55 el. De lijnwaadwevers hadden deze maten te respecteren om toegelaten te worden op de vlasmarkt te Dendermonde. Nu worden in sommige weverijen nog de breedten uitgedrukt in kwart/el (d.i. ongeveer 17 cm). Er vormde zich een stand van lijnwaadwevers (ze bleven boer in de zomer), ze kregen enig aanzien in de gemeente en werden soms welgesteld. Later toen hun aantal nog toenam, kwam men tot een arbeidersstand die bijna van weven leefde.

DE OLIEWINNING UIT LIJNZAAD.

De domeinrekeningen van het Land van Dendermonde van het jaar 1582 vermelden 3 oliemolens in Zele, een ervan op de Kouter van Jan de Waele en 2 behoorden aan Frans Metten Penninghen, een op de Zandberg en een in de Heirstraat.

In 1836 kende men te Zele 7 olieslagerijen en het jaar 1880 vermeldt een produktie van 465.145 hl. lijnolie en 751.800 kg. lijnkoeken. Dit laat vermoeden dat Zele eveneens een centrum was van lijnzaadolie.

In de tweede wereldoorlog kwam nog een opflakking, zij het dan illegaal. Voornamelijk op de Heikant en in de Bos werd voor de zwarte markt aan oliewinning gedaan. Deze grondstof werd voornamelijk gebruikt als basis voor olieverb en bruine zeep. Meermaals werden de persen door de bezetter aangeslagen, doch veelal werden enkele huizen verder nieuwe geplaatst om de produktie op gang te houden.

VERVAL VAN DE VLASINDUSTRIE.

Het verval van de vlasindustrie in onze streken werd waarneembaar rond 1850. Een zware crisis legde een groot gedeelte van de weefgetouwen stil. Het monotone op en neergaan van de schachten en het kletsen van schietspoelen was voor een groot deel uitgevallen. Nog ongeveer een kwart eeuw heeft men getracht te mekaniseren maar uiteindelijk is men overgegaan naar de jute. Omstreeks 1880 bleef alleen nog de teelt en de zwingelarij over. De boeren zaaiden nog een paar akkers vlas en enkele harde werkers konden nog stand houden met zwingelen en opmaken van vlas.

Zeel is een vlascentrum bij uitstek geweest. Nu resten er nog de twee boekhamers in het wapenschild en een prachtig glasraam in het gemeentehuis als aandenken aan de plant die eeuwen lang aan ontelbare Zelenaars werk heeft verschaft.

Kamiel Van Driessche

DE FIFTIES

In het vorig Jaarboek Nr 20 (1989) hebben wij een algemeen sfeerbeeld van de vijftiger jaren opgehangen en tevens van naderbij de jaren vanaf 1950 tot 1954 afzonderlijk behandeld. Vermelden wij echter nog een kleine rechtzetting. Lees op blz. 61 (Jaarboek 20) "... en E. Ivens wordt benoemd tot pastoor van Doel":

In dit artikel vervolgen wij met de rest van de fifties.

1955

Onrust in het Middellandse Zee-gebied: spanningen in Algerije en Marokko, schermutselingen tussen Egypte en Israël in de Gazastrook en noodtoestand op Cyprus. Tussen vertegenwoordigers van Frankrijk en Tunesië wordt een protocol ondertekend betreffende het zelfbestuur van Tunesië.

De Sovjetrussische regering erkent de B.R.D. Dit land krijgt volgens de Parijse akkoorden zijn soevereiniteit terug. In Wenen heeft de ondertekening plaats van het staatsverdrag waarmee ook Oostenrijk na 17 jaar zijn soevereiniteit weerkrijgt. In Groot-Brittannië legt premier Winston Churchill zijn ambt neer en wordt opgevolgd door Antony Eden. De betrekkingen tussen Oost en West blijven gespannen ook na de tweede conferentie van Genève. Op 14 mei sluiten de S.U. en 7 Oosteuropese landen het Pact van Warschau, de tegenhanger van de Navo.

In Siberië wordt de krachtigste waterstofbom tot ontploffing gebracht. Zuid-Afrika trekt zich terug uit de V.N. na de veroordeling van zijn apartheidspolitik. Bij een zwaar ongeval tijdens de 24-uren-race van Le Mans (F) vallen 85 doden te betreuren.

Op 27 januari wordt massaal geprotesteerd tegen het wetsontwerp Collard. Het opgerichte "Comité voor Vrijheid en Democratie" protesteert "tegen de uitbreiding van het rijksonderwijs, de strengere subsidiëring van het vrije onderwijs en voor de verdediging der vrijheden van iedereen en inzonderheid van de gewetensvrijheid". Op zaterdag 26 maart betogen te Brussel tienduizenden —hoofdzakelijk Vlamingen— tegen de onderwijspolitiek van de regering Van Acker. "Iedere poging tot betogen is mislukt" aldus minister Vermeylen in het N.I.R. om 13.15 u. Ook in de provincies wordt er betoogd. De wet-Collard wordt op 13 juni in de Kamer door de socialisten, liberalen en communisten goedgekeurd. Op zondag 10 juli heeft de grootste betoging plaats

welke Brussel ooit te zien kreeg. Driehonderdduizend betogers riepen in de hoofdstad hun "Neen Collard". Op 13 oktober hebben rellen plaats te Leuven ten gevolge van de schoolpolitiek.

De vakbond A.C.V. organiseert zaterdagstakingen totdat een 5-daagse werkweek is verwezenlijkt. In mei brengt koning Boudewijn een officieel bezoek aan Kongo en aan het mandaatgebied Rwanda-Boeroendi. In een rondreis bezoekt hij alle grote steden van de kolonie en wordt er geestdriftig ontvangen. De elektrische spoorlijn Brussel-Luik wordt op 1 oktober ingehuldigd.

In Californië wordt Disneyland geopend. De Seeburg "Select-o-matic"-jukeboxes met 200 selecties doen hun intrede in de dancings en café's. Ook de cinemascoop verschijnt als een nieuwigheid.

Het dagboek van Anne Frank wordt gepubliceerd. "Ave Maria no morro" (Gloria Lasso), "C'est magnifique" (Lucienne Delyle), en "Bij ons in de Jordaan" (Johnny Jordaan) zijn niet uit de ether.

In het nationale voetbal speelt Anderlecht kampioen vóór La Gantoise en Standard. Rik Coppens (Beerschot A.C.) is de beste doelschutter, Stan Ockers wordt wereldkampioen wielrennen op de weg. Roger Moens verbetert het wereldrecord van de 800 m in 1'45"7. Louison Bobet wint voor de derde opeenvolgende keer de Ronde van Frankrijk.

In het weekblad "De Zelenaar" start op 30 april een reeks afleveringen onder de titel "Aardrijkskunde - Heemkunde - Gemeente Zele" van de hand van Maurits Van Hecke en Remi Arens. Deze interessante bijdragen lopen tot 11 februari 1956 en worden door veel lezers uitgeknipt.

De begaafde pianist Louis Pas wordt op woensdag 30 maart officieel gehuldigd op het gemeentehuis ter gelegenheid van de toekenning van de "Prijs van Virtuositeit der Regering". Burgemeester Van Acker feliciteert de kunstenaar voor zijn uitzonderlijke muziktalenten, wenst hem een schitterende loopbaan en overhandigt een geschenk.

Op zondag 12 juni heeft op de kiosk een provinciaal muziektornooi plaats waarin ook de Kon. Harmonie optreedt met als opgelegd stuk "Profane Dansen" van M. Poot. Verder als keuzestukken werken van De Boeck, Rogister en Benoit. De harmonie promoveert naar uitmuntendheid.

Het Davidsfonds en de Touring Club van België zijn twee verenigingen die een bijzondere culturele activiteit aan de dag leggen. Overlopen wij even de voorjaarskalender van het Davidsfonds: voordracht "De kathedraal van Chartres" met 95 gekleurde lichtbeelden (voor de eerste maal vertoond in België);

voordracht over "Lodewijk XVII" door prins Louis de Bourbon; "Van de Primitieven tot 1860", een tentoonstelling van reproducties; optreden van het Haydn-kwartet; voordracht met film door oud-minister De Quae over "Belgisch Kongo". In het najaar krijgen wij voordrachten over "De Missionering onder de negers in de USA", door onze dorpsgenoot pater G. Vermeiren; "Zuid-Afrika"; "Huwelijk en opvoeding"; "De Alma Mater van Leuven" en na nieuwjaar Godfried Bomans, "Het Marxisme", "Wetenschap breekt monopolies" en "Johan Wigmans".

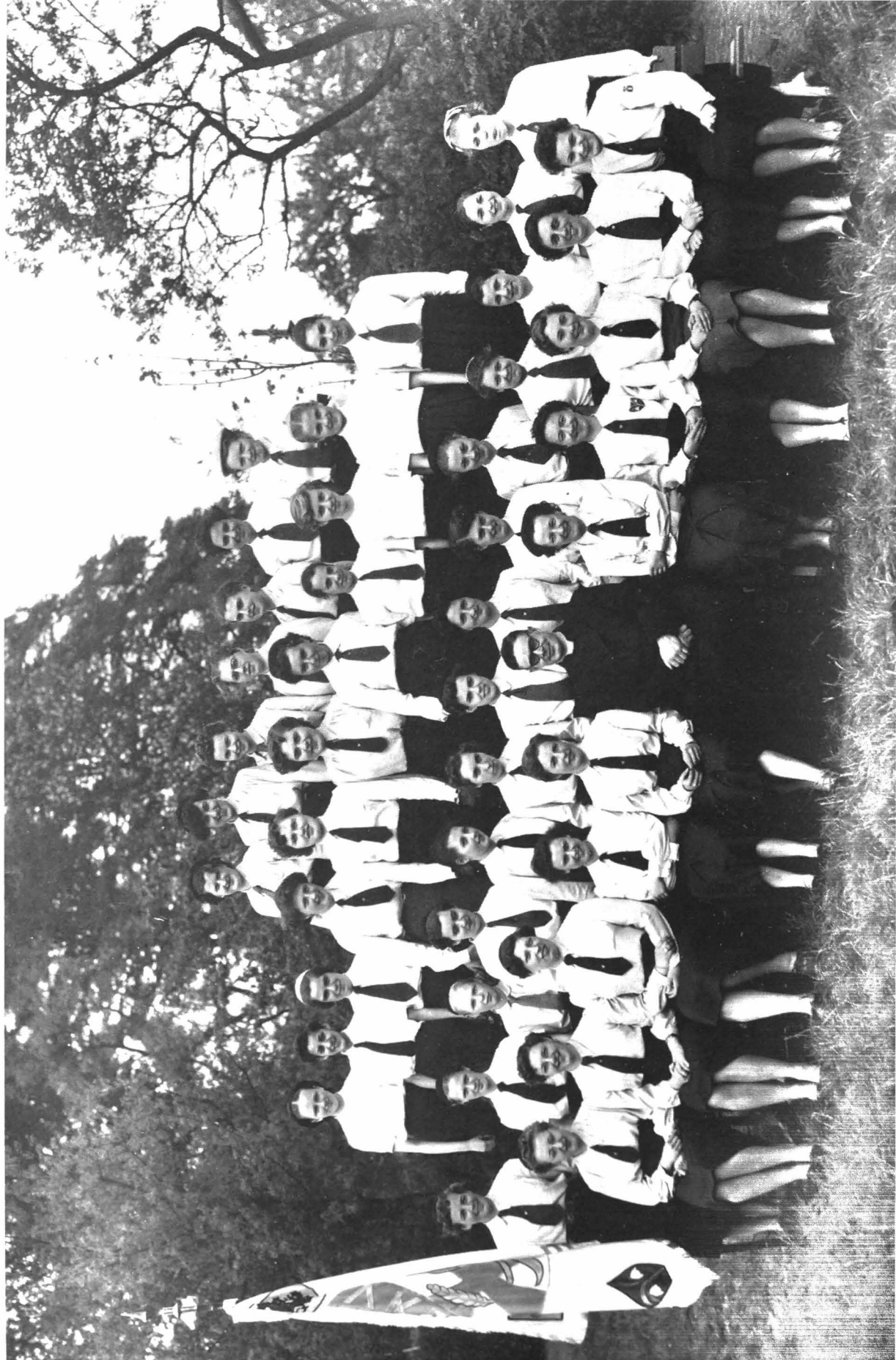
De Kon. Touring Club van België en Touring Wegenhulp, onder de bezieling van vertegenwoordiger Willy Van Langenhove, geeft vooral toeristische film- en lichtbeeldenavonden met voordrachten zoals over "Schilderachtig Wurtemberg", "Bourgogne en Provence", "Rijn, Zwarte Woud en Beieren", "Nederland" e.a.

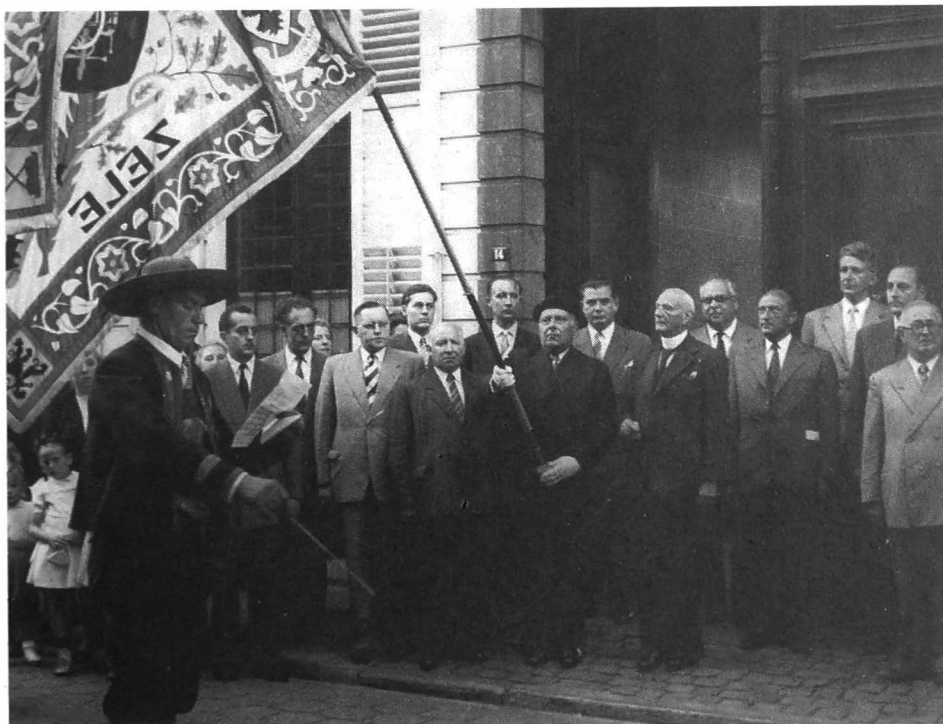
In het voorjaar vertolkt Rhetorica "De molen van Sanssouci". De beide opvoeringen hebben plaats in de eerder kleine zaal van Het Hert, Kloosterstraat en staan onder de regie van Arthur Quintus. In het winterseizoen speelt de toneelmaatschappij "Dolle Hans" en "Gebroeders Kalkoen" met telkens twee opvoeringen. Prijzen der plaatsen: eerste rang voorbehouden 25 fr, tweede rang 20 fr.

Traditioneel viert het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.) zijn jaarfeest in De Kroon op de tweede zondag van februari. Een avond met standing is het optreden van het Gezelschap Xavier Geerolf en zijn Troubadours. Ook Milac is van de partij met de steeds weerkerende en geslaagde bonte avond waarop aalmoezenier Willems ook een traan doet wegpinken. Op zaterdag 30 april bezoekt de Kon. Harmonie de Gentse Floraliën waar zij een muzikaal openingsconcert geven. De meereizende ereleden betalen 55 fr (bus en ingangkaart). Inschrijven bij Ernest Cauwe (Huis Coene, H. Hartplein).

De Zeelse katholieke jeugdverenigingen zijn structureel goed uitgebouwd en leggen elk in hun maatschappelijke stand een bestendige activiteit aan de dag. Bij de jongens zijn dat de Scouts, de KSA, de KAJ en de BJB. Sinds 1953 heeft de KBMJ afgehaakt. De meisjes zijn actief in de VKAJ, de BJB, de VKSJ en de VKBJ; deze laatsten vierden in 1954 hun 25-jarig bestaan.

Hét feest van 1955 is dit van de harmonie. N.a.v. de jubelfeesten ter gelegenheid van de 125ste verjaardag van de herstelling in 1830 van de Koninklijke Harmonie Ste-Cecilia wordt de Pustertaler Trachten Kapelle uit Lienz (Osttirol) uitgenodigd om de feestelijkheden op te luisteren. De leden van de 57-koppige groep worden gehuisvest bij de bestuurs- en ereleden. De festiviteiten zijn gespreid over zaterdag 16, zondag 17 en maandag 18 juli. Op de zwoele zaterdagavond geeft de Tirolerkapelle o.l.v. Rudolf Roth een concert

Tijdens de uitvoering van het Belgisch volkslied vóór de woning van voorzitter Benoit Rubbens. V.l.n.r. Jacques Verbeeck, Jozef De Smedt, Raymond De Geest, Etienne Cooreman, Maurice Laget, Albert Engelbeen, vaandrig Stanislas Pieters, Valère Vuylsteke, Benoit Rubbens, Armand Cleen, Louis Walrave, Robert Cool, Louis Kesteloot, Odilon Bracke.

←

Foto van de jubelviering van de VKBJ (1954)

Zittend: v.l.n.r. Godelieve Arens, Edith De Smet, Paula Spiessens, Liliane Coppieters, Josée De Vriendt, e.h. Frans Michem, Josée Standaert, Maria Van Hecke, Thérèse Van Uytfanghe, Marie-Louise Wittockx, Lydie Van Wichelen.

2e rij: Odile De Vriendt, Godelieve Kesteleyn, Suzanne Vehent, Mia Cleen, Annie Michiels, Paula D'hooge, Adrienne Van de Vijver, Jeanine Bontinck, Diane Spiessens, Hilde Van Uytfanghe, Annie Van der Borgh, Raymonde De Picker, M-Therèse Van Driessche, M-Hélène Arens.

3e rij: Nelly Certyn, M-Jeanne Uyttenhove, Lydie D'hooge, Irène Michiels, Hilda Troch, Diane Troch, Els Vermeulen, Annette Uyttenhove, Jeanine Kets, Monique Certyn, M-Therèse Van Hille.

4e rij: Jeanine De Picker, Jacqueline Van den Bussche, Nelly Van Kerckhove, Georgette Van Hassel, Denise Spiessens, Clementine Van den Bussche, Godelieve Van der Borgh.

De ontvangst op het gemeentehuis.

Beide muziekkorpsen op weg naar het monument der oorlogsslachtoffers.

op de kiosk, aangevuld met een optreden van de Tänzern en Tänzerinnen der Wiltener Stadtmusikkapelle uit Innsbruck. Dit uniek gebeuren wordt bijgewoond door een enthousiaste menigte muzikliefhebbers. De hoofdschotel volgt op zondag —een snikhete zomerdag— met het bijwonen van de hoogmis, de ontvangst door het gemeentebestuur, de academische zitting in het Gildenhuis, de muzikale wandeling en het banket in De Kroon. De grote Tiroleravond op het Scelaterrein is een schot in de roos geworden. Aan de echte Oostenrijkse gemütlichkeit en aan bier ontbreekt het niet. Bij zonsopgang... wordt afscheid genomen doch velen kunnen geen punt zetten achter de feestelijkheden. Op maandagvoormiddag wordt deelgenomen aan de gemeentefeesten ter gelegenheid van de viering van 125 jaar onafhankelijkheid van België. De feestvierende harmonie geeft op zaterdag 23 juli, als toemaatje, nog een kunstconcert op de kiosk. Een jubileum-herdenkingsbrochure wordt uitgegeven waarin het programma en de historiek van de maatschappij wordt opgenomen.

Tijdens de algemene vergadering van 6 oktober wordt Benoit Rubbens nogmaals in de bloempjes gezet als aftredende voorzitter van de harmonie. Hij wordt opgevolgd door ondervoorzitter Jacques Verbeeck.

Voor de derde keer exposeert Kunstkring WERE Di tijdens de kermisdagen in de oude hulperkerk, De Deckerstraat. De schilders Robert Arens, Gustaaf De Lintdecker, Emiel De Wilde, Roger De Wilde, Antoon Thaeys, Marcel Van Driessche en Mil Vermeir nemen er aan deel, aangevuld door de beeldhouwers Willy Van Langenhove en E.H. De Wolf, alsook de kunstschilder Paul Verlent.

In het wielrennen zijn de volgende Zeelse renners zeer actief: Gilbert Van de Wielle, Aimé Van Avermaet, Pierre Vergeylen, Kamiel Buysse, Odilon De Donder, L. De Palmenaere en Benoit D'hooms. De 2de Grote prijs "Belpo" voor beroepsrenners te Zele-Heikant wordt voor eigen volk gewonnen door Gilbert van de Wielle. Tijdens de kermisweek wint Fred De Bruyne uit Berlaare de 6de Grote KAJ-KWB-prijs voor beroepsrenners in de Kloosterstraat.

Leon Rosseels, zoon van de ondervoorzitter Louis Rosseels van de St-Sebastiaan schuttersgilde, behaalt de titel "Keizer der Keizers" in de wipschieting georganiseerd door het Nationaal Verbond van de Belgische Wip-schutters te Assenede. Elke keizer ontvangt drie pijlen. Op 10 juli wordt ter gelegenheid van de eeuwfeestviering van de Handboogmaatschappij "Willem Tell" (liggende wip) aan deze Durmense maatschappij de titel toegekend van "Koninklijk".

Op de groene grasmat kampen FC Scela en SK Zele voor de gunst van het Zeelse publiek. FC Scela brengt het andermaal ver in de Beker van België

maar wordt in de 1/16 finale uitgeschakeld bij Club Brugge (6-1). Samen met Meulestede en Ninove wordt er fel gestreden voor de begeerde titel. Slechts in de laatste wedstrijd op ... Meulestede komt Scela niet verder dan een 1-1 gelijkspel en ziet zich genoodzaakt de bloemen te overhandigen aan de feestende thuisclub die naar Bevordering promoveert. De twee derby's eindigen op 't Scelaplein op 2-2 en bij SK op 2-5. Sportkring klasseert zich op een 10de plaats.

Begunstigd door een heerlijk zomerweertje heeft op Pinksteren, 29 mei, door deken Rooms de plechtige kruisplanting en de eerste steenlegging plaats van de nieuwe hulpkerk te Avermaat - Meerskant. Beide plechtigheden geschieden met de gebruikelijke liturgische gezangen waarna deken Rooms het woord richt tot de wijkbewoners, geschaard rond de fundamente van de hulpkerk. Bouwmeester is architect Maurice Vermeiren en aannemer Charles De Brauwer.

Op 2e kerstdag draagt E.H. René Troch, zoon van Michel Troch - De Strooper, Dendermondebaan 115, zijn ere- en dankmis op in de dekenale kerk. Hij werd te Gent door mgr Calewaert tot priester gewijd op 17 december. Zoals steeds heeft de plechtige communie plaats op Passiezondag, of twee weken vóór Pasen. De plechtige communicanten gaan driemaal naar de kerk: om 6.30 u. voor de communiemis, om 9.30 u. voor de hoogmis en om 14.30 u. voor het lof. 's Maandags heeft om 8 u. de dankmis plaats en om 15.30 u. komt de bisschop de vormelingen zalven.

Wij zijn in volle schoolstrijd. Op maandag 21 maart nemen honderden Zele-naars deel aan de lokale massale protestbetoging voor schoolvrijheid, georganiseerd door het Comité voor Vrijheid en Democratie. Om 19 u. vertrekt de optocht langs de bijzonderste straten, gevolgd door een protestvergadering in de feestzalen Gildenhuis en De Kroon, waarop het woord gevoerd wordt door staatsminister De Schrijver. Een oproep wordt gedaan om massaal aanwezig te zijn op de nationale betoging van 26 maart te Brussel. De speciale trein vertrekt uit Zele om 12.29 u.

De rijwielplaten kosten 60 fr. ; voor een tandem en een bromfiets betaalt men 90 fr en de invaliden betalen 2 fr. Het postkantoor is nog steeds in de De Deckerstraat gevestigd, op de hoek van het straatje naar de dekenij, de trapjes op met een ouderwetse bediening aan twee antieke loketten. De huidige postmeester heet R. Goetmaeckers. Brievenbesteller Frans Cammerman gaat op 31 mei met pensioen. Sinds 1907 deed Frans de factuur, de "Veldekens en de Dijken", een dagelijkse ronde van ongeveer elf kilometer. Gedurende 47 jaar is Frans van huis tot huis gegaan en vóór WO I in dienst getreden tegen een loon van 0,25 fr per uur. Dijkbewoner Piet Vermeir rekende uit dat Frans Cammerman vijfmaal de reis rond de wereld heeft gedaan en tot op die zon-

nige Hemelvaartdag 227.464 km heeft afgelegd, eerst te voet en naderhand per fiets.

Van de hak op de tak. Brouwerij Amelot lanceert twee nieuwigheden: een pils van 25 cl tegen 5 fr. en een Amy -ale van 1/3 liter tegen 5 fr. Het wekelijks ophalen van het huisvuil geschiedt voortaan met een nieuwe platte kamion, aangekocht door het gemeentebestuur. Benevens voor enkele gewone branden wordt de brandweer ook opgeroepen voor vlasbranden: op 4 februari een stapelplaats bij A. De Graeve; op 14 februari een vlashangaar en een werkplaats bij Kamiel De Maesschalck, Bookhamers; op 28 juni de stookplaats bij de Zeelse Vlasindustrie, Hammeseweg.

Cesar Meeus-, Oudburg- en Kouterstraat zijn toe aan hun tweede feërieke verlichting, die heel wat volk lokt. De Zeelse piloot Louis van den Bossche ontvangt na zijn opleiding op de vliegbasis van Bainbridge (U.S.) de "Zilveren Vleugels" van straaljagerpiloot. Hij keert weldra naar België terug.

In de Gemeentelijke Vak- en Nijverheidsschool wordt bestuurder Maurits Van Haver na 40 jaar dienst gehuldigd. Op zondag 16 januari heeft een indrukwekkende afscheidvergadering plaats. De Nijverheidsschool werd gesticht in 1912

Het statige herenhuis van Maurice Caesens, met de twee arduinen bollen aan de inrijpoort, wordt eerst gesloopt.

en onder het bestuur geplaatst van Jules De Mulder, de toenmalige gemeentesecretaris. In 1914 volgt Eugeen Famelaer hem op als gemeentesecretaris en tevens als bestuurder van de "Tekenenacademie". Hij blijft er tot wanneer hij in 1920 provinciaal opziener wordt van het vakonderwijs in Oost-Vlaanderen. Maurits Van Haver, sinds 1914 tekenleraar aan de school, wordt in 1920 als directeur aangesteld.

De nieuwe straten van het Centrum zien het levenslicht. De verkavelingen beginnen vorm te krijgen. Winkelhuizen en woningen worden opgericht. Geleidelijk verdwijnt de huizenrij in de bocht achter de kerk. De Dreef, vanuit de Lokerenbaan een smalle, zandige rijweg, wordt verbreed en verhard. Zij krijgt de allures van een gewone straat die enerzijds uitgaat in de Elststraat en anderzijds de verbinding vormt met het Centrum; later wordt ze de Minister Rubbenslaan genoemd. In de gemeenteraad van 15 december wordt de principiële beslissing genomen om het oud gemeentehuis op de hoek van de Zwaanstraat en de Dorpsplaats in drie loten te verkopen. De inrit van de Zwaanstraat zou verbreden. Zele telt 17.159 inwoners of 120 meer dan het vorig jaar. Er waren 320 geboorten en 165 overlijdens.

Rechts de huizenblok die daarna zal gesloopt worden: koffiebranderij en koloniale waren Alfons Van Geffen-Goossens (met benzinepomp), coiffeur Leon Van Lokeren en café De Fontein bij Clement Certyn. De herenwoning van Maurice Caesens is reeds afgebroken en de vrijgekomen ruimte diende als inrit voor de straat van het Centrum.

Zelev

H. Hart-monument en H. Hart-plein.

De huizenrij achter de kerk op het H. Hartplein welke moet verdwijnen. V.l.n.r. de schoenwinkel van Clement Certyn (gedeelte van De Fontein), rookartikelen Huis Coene, de burgershuizen Valentin De Bruyne, Stanislas Van Goethem, Jozef Smit, de familie Cesar Van Kerckhove en beenhouwerij Jozef D'Heer.

De woning Jozef Smit wordt reeds gesloopt. De woningen Van Goethem en De Bruyne volgen (foto E. Cauwe 15.03.55).

Een kijk op de grote en middelmatige firma's die momenteel bedrijvig zijn in Zele met vermelding van het aantal werknemers (vanaf 15):

Phormium NV	286
Etabl. Safco (Van der Eecken)	266
Goossens Gebroeders	190
Etabl. Van Laere	185
SA Vincent	170
Droogkuis Retex NV	150
La Zéloise (Haegens)	95
Usines J. Caesens NV	80
Matrassenfabriek Star	29
Zeelse Weverij	28
Firma Coppieters	24
Tournerie Verbeeck	23
Filature du Lac	21
Houthandel vh Eug. Burm	15
Jeneverstokerij Rubbens	15

Zeel volgt de algemene trend wat betreft de verschuiving in de teelt der gewassen. Volgens de landbouwtelling verbouwen onze landbouwers volgende gewassen: 284 ha voedergewassen, 400 ha rogge, 79 ha tarwe, 15 ha gerst, 142 ha haver, 2 ha vlas, 192 ha aardappelen, 57 ha klaver en 782 ha weilanden. De veestapel ziet er uit als volgt: 4203 stuks hoornvee, 393 paarden, 166 schapen en 4751 varkens.

Twee bekende Zelenaars overlijden in de loop van het jaar. Op 15 september overlijdt Jules Van Kerckhove in de leeftijd van 52 jaar. Hij was directeur van de Aangenomen Jongensschool in de Rotstraat en maakte zich buitengewoon verdienstelijk op onderwijsgebied. Zijn vrije uren besteedde hij aan werken van godsdienstige, maatschappelijke of culturele aard. Hij was voorzitter van het Werk van de Akker, bestuurslid van het ACW, secretaris van het Gildenhuis, toneelleider van de KWB en tot in 1950 secretaris van FC Scela Zele. Onder grote belangstelling wordt hij op maandag 19 september ten grave gedragen.

Op 27 november overlijdt Odilon Coppieters. Hij werd geboren op 30 november 1878, was afgevaardigd-beheerder van de NV Etabl. Odilon Coppieters, ere-voorzitter van de turnkring "Moed en Volharding" en jubilaris van de Kon. Volksfanfare "De Leerzuchtige Broeders". Dr. Eugene Van Cauteren houdt een treffende rouwhulde tijdens de uitvaartplechtigheid.

Als mijn lichaam dan zal sterven,
Doe mijn ziel de glorie erven
Van het Hemels Paradijs. (Stabat Mater)

†

BID VOOR DE ZIEL

van Mijnheer

JULES - GERARD VAN KERCKHOVE

echtgenoot van Mevrouw

BERTHA VAN ACKER

geboren te Zele, de 11 Februari 1903 en aldaar god-
vruchtig in de Heer ontslapen, de 15 September 1955,
voorzien van de H. H. Sacramenten en de Pauselijke
Zegen "In Articulo Mortis".

Directeur aan de Aangenomen Jongensschool van
Zele-Centrum.

Vereerd met het Burgerlijk Ereteken Je Klas.

Lid van de Bond van bet H. Hart.

Bij het al te vroeg afsterven van deze zeer ver-
dienstelijke man leert de Meester van alle Leven
ons nogmaals te bidden: "Heer, uw wil geschiede".
Hoe groot echter onze smart ook moge zijn, verge-
ten wij echter nooit de grote verdiensten die deze
dierbare overledene als een kostbaar erfdeel heeft
nagelaten.

Van diep kristelijke ouders geboren, kreeg hij van
hen beiden mee de liefde voor het werk, de liefde
vooral voor de katholieke zaak en al wat actie ten
goede betekende. Wie op hem beroep deed, vond
in hem een bereidwillige medewerker en een sterke
steun die zichzelf nooit ontzag en zichzelf nooit
zocht. Vele werken danken hun bloei en vooruitgang
omdat hij altijd met verantwoordelijkheid en stille
plichtsbetrachting ten dienste stond.

Met bijzonder innige liefde en onvermoeide werk-
zaamheid werkte hij als opvoeder der kinderen, zo-
wel in de school als in het intieme leven van de
hulselijke kring. Wat hij onder Gods zegen gedur-
rende meer dan dertig jaar in de harten van hon-
derden kinderen voor goeds en heilzaams heeft ge-

daan, weet God alleen volkomen, maar zullen in de
toekomst de blijvende vruchten bewijzen.

Hij was een man van groot en oprecht geloof. De
liefde tot het H. Hart en het H. Sacrament waren met
hem vergoeld zodat hij met verlangen en vreugde
O. L. Heer zo dikwijls wist te ontvangen en die gods-
vrucht ook aan anderen heeft geleerd.

Was zijn leven een toonbeeld van diep kristelijke
geloofszin, zijn sterven evenzo. In volle vertrouwen
en in volle overgave mocht hij met de priester mee-
bidden: "Heer, in uw handen beveel ik mijn geest".
Moge de Heer hem het antwoord geven: "Welaan
dan goede en getrouwe dienaar, treed binnen in de
vreugde van uw Meester".

Bemide Echtgenote, wat gij voor mij geweest
zijt, dat bewaart men in zijn hart en daar dankt men
O. L. Heer om. Uw liefde en toewijding is zonder
grenzen geweest. Blijft op God vertrouwen want Hij
zal u nooit verlaten. Tot weersiens in de hemel.

Bemide Kinderen, onthoudt het laatste kruisje
dat ik u gaf als een hoogste gebod, volgt mijn voor-
beeld na dat ik u gaf van werkzaamheid en van
diep geloof. Eert moeder al de dagen van uw leven
en bidt voor uw vader.

Bemide Broers, Zusters en Familie, ook naar u gaat
mijn dank om zoveel genegenheid. Gij vooral mijn
beide broers-priester, gedenkt mij in uw H. Mis en
gij mijn zusters-kloosterlinge, weest mij indachtig in
uw vurige gebeden.

Bemide Onderwijzers met wie ik zo gaarne sam-
menwerkte tot opvoeding van de jeugd, gij al mijn
vrienden en kennissen en mijn bemide leerlingen,
ook van u vraag ik de steun van een innig gebed
opdat mijn ziel in vrede moge rusten.

Mijn Jezus, barmhartigheid. (300 d. afl.)

De families VAN KERCKHOVE, VAN ACKER,
DE SMET en HEIRMAN,

danken U van harte voor de blijken van
deelname en gebeden, welke zij van
Uwentege mochten ontvangen in hun
rouw.

Drukh. G. De Vriendt, koster, Zele.

Iemand die tijdens zijn ongeveer zevenjarig verblijf veel met Zele te zien had, is oud-pastoor-deken Emiel Steeman. Hij werd geboren te Lokeren op 5 januari 1893 en overleed op 8 augustus te Sint-Niklaas, waar hij het ambt van Algemeen Bestuurder der Zusters van O. - L. - Vrouw Presentatie waarnam. Hij was pastoor-deken te Zele vanaf 4 oktober 1945 tot 15 april 1952. Zijn bijzondere voorliefde ging naar de H. Hartbonden, de E.K. -organisaties en de Maria-Congregatie. Onder deken Steeman wordt de Vrije Middelbare School Pius X in september 1951 opgericht.

1956

Foster Dulles verklaart dat de V.S. tijdens de periode 1953-55 driemaal op de rand van een oorlog gestaan hebben om de vrede te redden. 1956 moet niet onderdoen: het wordt een zeer verward jaar met explosieve toestanden rond het Suezkanaal en de opstand in Boedapest.

Na 56 jaar Engels - Egyptisch bestuur wordt Soedan onafhankelijk. Frankrijk sluit een verdrag respectievelijk met Marokko en Tunesië waarbij deze twee Noordafrikaanse koloniën onafhankelijk worden. In Algerije neemt de strijd in hevigheid toe met bloedige botsingen en gevechten. Ook op Cyprus blijft het onrustig en wordt aartsbisschop Makarios verbannen. Partijsecretaris Chroesjtsjov hekelt het Stalinisme en schokt de communistische wereld. In Noord-Ierland wordt de noodtoestand uitgeroepen na een reeks aanslagen.

In april breekt aan de Egyptisch - Israëliische grens een hevig artillerieduel uit. Na 74 jaar wordt de Britse bezetting van Egypte opgeheven en de laatste Britse troepen verlaten de Suez - kanaalzone. Kolonel Nasser wordt tot president verkozen. Hij nationaliseert de kanaalzone en zijn neutraliteit staat steeds positiever tegenover de communistische wereld en steeds negatiever ten aanzien van het Westen. Er ontstaat een koortsachtige diplomatieke actie rond de vrije doorvaart en oorlogsvoorbereidingen blijven niet uit. Op 29 oktober rukken Israëliische troepen de Sinai - woestijn binnen. Het Suezkanaal wordt geblokkeerd. De Suez - crisis leidt tot oorlog. Brits - Franse strijdkrachten vallen Egyptische doelen aan. De regering van Saoedi - Arabië stopt de olieleveranties aan Frankrijk en Groot - Britannië. In het Westen dreigt een oliecrisis. De Britse en Franse troepen staken de aanvallen en trekken zich terug uit Egypte. Zij worden later vervangen door VN - troepen.

In de Poolse stad Poznan komen arbeiders in opstand tegen het communistische bewind. Russische tanks worden ingezet waarbij talrijke doden en gewonden vallen. Op 23 oktober loopt in de Hongaarse hoofdstad Boedapest een grote demonstratie uit op een opstand tegen de S.U. en het communistische regime : de oktober - opstand. Op 1 november trekken Russische strijdkrachten massaal Hongarije binnen en op 4 november grijpen de Sovjet - troepen en tanks in om de opstand te breken. Op bloedige wijze is een einde gemaakt aan een revolutie die duizenden mensen het leven heeft gekost en 150.000 Hongaren heeft doen vluchten.

De republiek Dwight Eisenhower haalt het afgetekend op zijn rivaal Stevenson bij de presidentsverkiezingen in de V.S. "Ike" wordt opnieuw president. De filmactrice Grace Kelly huwt op 18 april met prins Rainier van Monaco.

Op zaterdag 21 april wordt de autosnelweg Brussel - Oostende definitief in gebruik genomen en op 9 september wordt in het studiecentrum te Mol de eerste kernreactor van België in bedrijf gesteld. Voortaan worden 12 dagen betaalde vakantie toegekend.

Op 8 augustus treft de streek van Charleroi de ernstigste mijnramp van België. In een steenkolenschacht van de mijn van Marcinelle geraken 262 mijnwerkers ingesloten en komen om. Slechts 13 kompels kunnen uit de brandende mijn gehaald worden.

Wegens de benzineschaarste komt er rijverbod op zondag. Tengevolge van de Suez-crisis kennen wij vanaf 25 november de eerste autoloze zondagen. De maatregel is een maand van kracht. Wie een vergunning bezit voor het gebruik van zijn auto of moto, kan de weg op. Originele voertuigen uit de retro-tijd zorgen voor een ludieke stemming.

Te Melbourne worden de 16^e Olympische Spelen gehouden. In het wielrennen is Rik Van Steenbergen wereldkampioen geworden vóór Rik Van Looy. Bij een valpartij in het Antwerpse sportpaleis komt Stan Ockers om het leven. Anderlecht wordt opnieuw voetbalkampioen vóór Antwerp FC. De Brusselse club is het eerste Belgische elftal dat deelneemt aan een Europese beker maar wordt na de eerste ronde al uitgeschakeld. Real Madrid wint de eerste Europa Cup en manifesteert zich als het sterkste elftal van Europa. In een fantastische landenontmoeting winnen de Rode Duivels tegen de Hongaarse grootmeesters met 5-4

Voor de eerste keer heeft het Eurosongfestival plaats (Lugano). "Geef mij maar Amsterdam" gezongen door Johnny Jordaan en "Heimweh" van Freddy Quinn zijn in. In de V.S. krijgt Elvis Presley bekendheid.

Driekoningen 1956 zal voor de inwoners van Avermaat steeds een aangename datum blijven want op deze dag wordt de hulpkerk ingewijd. Voor het bouwen van de kerk, toegewijd aan O. - L. - Vrouw, is deken Frans Rooms de grote bezieler geweest (1). In een kille oostenwind, aan de versierde ingang, staat een meelevende menigte mgr Calewaert op te wachten. De eerste plechtige dankmis wordt opgedragen door deken Rooms, bijgestaan door de onderpastoors Martens en Michem waarna de inzegening plaats vindt. De bisschop houdt een begeesterende homelie. In de plaatselijke wijksschool vindt een feestzitting plaats waarop de feestrede wordt gehouden door onderwijzer Remi Heirwegh.

(1) Op 26 april 1990 wordt overwogen, de straat die de verbinding tot stand brengt tussen Avermaat en Rijkenhoek, de benaming te geven van Frans Roomsstraat.

Inwijding van de hulpkerk van Avermaat door mgr Calewaert. Naast deken Rooms bemerkt men kanunnik De Keyzer.

Op Pasen zullen de klokken niet meer luiden op zaterdagmorgen maar wel om middernacht. Als gevolg van de grondige wijziging aan de kerkelijke diensten tijdens de Goede Week zullen de inwoners —en vooral dan de ouders van kleinere kinderen— het luiden vóór de hoogmis ('s zondags) aanzien als zijnde de komst van "de klokken van Rome..." Op 15 augustus doet de O.-L.-Vrouwprocessie haar gebruikelijke ommegang: De Dokerstraat, Bookmolenstraat, Kloosterstraat, Zandberg, Hammeseweg, Rinkhoutstraat, Boerenstraatje (nu de St. Antoniusstraat), Dendermondebaan, Dr. Arm. Rubbensstraat en Markt.

Carlos Martens, sedert 28 maart 1949 onderpastoor op de Sint-Ludgerusparochie, wordt in dezelfde hoedanigheid benoemd op Sint-Walburga te Oudenaarde (2). Frans Vermoesen, onderpastoor te Moerbeke-Waas, volgt hem op en wordt ook proost van de Gildenhuisorganisaties. Op zondag 26 augustus worden twee Zeelse seminaristen tot priester gewijd. Gustaaf Rombout, zoon van Theofiel Rombout-Landuyt, Driesstraat 136, draagt op maandag 27 augustus zijn eremis op in de dekanale kerk. Voor Gustaaf Vhent,

(2) Carlos Martens werd vervolgens pastoor te Hundelgem, te Munkzwalm en te Elsegem en ging in 1984 op rust in Nukerke, waar hij op 17 april 1990 overleed.

zoon van Aloïs Vehent - Ruys, Elststraat 7, volgt de plechtige dankmis op zondag 2 september. De buurtbewoners zorgen voor de nodige luister, versieringen en geschenken. Tijdens de vakantie wordt van 11 tot 15 augustus een Vlaamse kermis gehouden op de Broederskoer t.v.v. de hulpkerk van Avermaat. In september vieren de bonden van het H. Hart het jubelfeest van hun 25-jarig bestaan en de aansluiting van het 500ste lid. Van 11 tot 25 november prediken vijf paters Redemptoristen in de dekanale kerk een grote H. Missie. Deze H. Zending start met een speciaal sermoen voor de vrouwen om 17.30u. en voor de mannen om 20u...

Vergeet nooit de waarheid die U het meest getroffen heeft gedurende de

HEILIGE MISSIE

van 11 tot 25 november 1956
te ZELE
St. Ludgerusparochie.

Vele mensen gaan door het leven met hoogmoed in hun hart, met honger naar geld en goed, met dorst naar plezier en vermaak. Zij hebben geen tijd meer voor God en geen zorg voor hun ziel. En toch... wat baat het de mens geld te winnen, gezond te zijn, in eer en aanzien te staan, als hij zijn ziel verliest...

ONZE EERSTE PLICHT IS :
God dienen en onze ziel redden; **ONS LAATSTE DOEL :** met God gelukkig zijn.

DENKT ER AAN DAT :

- Ge moet sterven.
- Ge zult moeten rekenschap geven over uw leven
- Ge moet de gelegenheden tot zonde vluchten.
- Ge moet uwe evenmens beminnen als U zelve.

DAAROM :

- Geen dag zonder gebed.
- Geen zondag zonder H. Mis.
- Geen maand zonder waardige Blecht en Communie.

**Dult niet in uw huis
Wat niet past bij het kruis !
In vreugde en verdriet...
Vergeet Maria niet !**

Uw pastoor-deken : F. Rooms.
Uw onderpastoors : F. Michem, A. Schelre,
E. Snoeck en F. Vermoesen.
Uw missionarissen : E. P. G. t' Kint, E. P. O. Debuf,
E. P. W. Verschaetse, E. P. W.
Janssen en E. P. A. Penninck
Redemptoristen.

Drukkerij Van Hecke, Zele

Na 46 jaar dienst, w.o. 37 jaar als schoolhoofd, neemt Maurits Van Kerckhove afscheid van de schoolgemeenschap van Zele-Heikant. Hij wordt opgevolgd door Georges Bogaert. Ook in Huivelde valt een bestuurswissel te noteren. Schoolhoofd Maria Fierens gaat op rust en wordt opgevolgd door Leopold Jacobs.

Op gemeentelijk vlak is er heel wat nieuws te melden. Tijdens de gemeenteraadszitting van donderdag 12 april wordt een ontroerende afscheidshulde gebracht aan secretaris Achiel Boeykens, die 36 jaar het trouwe diensthooft was

van de gemeentelijke administratie. Hij stond voordien enkele jaren in het onderwijs, was oud-strijder 1914-18 en werd op 1 juli 1920 benoemd tot gemeentesecretaris. In zijn zitting van 3 mei bevordert de gemeenteraad bureelhoofd Maurice Anthuenis tot secretaris.

In de loop van het jaar worden belangrijke beslissingen genomen zoals: de oprichting van een nieuw tehuis voor ouden van dagen, het goedkeuren van een ontwerp van Jacques Van Geffen voor het plaatsen van een kunstglasraam boven de eretrap van het nieuw gemeentehuis, de uitbreiding van de waterdistributie met de aansluiting voor de inwoners van de wijken Heikant, Bos, Gentse Steenweg, Durmen, Durmenbaan, Huivelde en Hansevelde, aanbesteding door de bouwmaatschappij van veertig woningen op het einde van de Van Hesedreef, verkoop van gronden voor het oprichten van administratieve gebouwen voor de belastingen en de posterijen, aankoop van de gronden van de firma Gallet voor de doortrekking van een straat naar de Langemuntstraat.

Ondertussen opent Clement Certyn-De Smet op 8 september het nieuwe café "De Fontein" welke in het kader van de verruiming en de rechtekking van het H.Hartplein nieuw gebouwd wordt. Men is volop bezig met de afbraak van de blok huizen. Winterjaarmarkt wordt traditioneel gehouden op de laatste dinsdag van januari. In de nacht van maandag 30 januari op dinsdag daalt

Terwijl de nieuwe woningen van Gaston Van Lokeren, De Fontein, en Achiel Boeykens in opbouw zijn, stond het huis Coene er nog eenzaam bij (1956).

Ijspret op de Schelde te Zele-Dijk. Op de achtergrond de kapel van Sint-Onolfsdijk.

de temperatuur met niet minder dan 15° terwijl een koude golf verscheidene weken aanhoudt. Niet alleen het Donkmeer ligt toegevroren, ook de Schelde is één ijsvlakte. Ijspret ook op de wegen die ruim een maand onder een gladde spiegel liggen.

Nieuws in de rand. In het station te Zele zit men met problemen. Een metalen brug van 34 m lengte, liggend op drie platte spoorwegwagens, is van de wagons geschoven. Het ongewone transport staat geblokkeerd in het station, is afkomstig van een bedrijf uit Sint-Niklaas en bestemd voor Rotterdam. De N.M.B.S. gaat besnoeien. Geruchten doen de ronde dat het traject Dendermonde-Lokeren (lijn 57) zou opgedoekt worden. Uit verscheidene hoeken komen protesten op gang. Ter vervanging van de tram verzekeren twee autobusdiensten de verbinding Gent-Overmere-Zele-Hamme en Wetteren-Zele-Hamme. Zele heeft een nieuwe piloot. Leon Ronsse krijgt zijn brevet "De Zilveren Vleugels" te Koksijde. Op zondag 23 september wordt het nieuw vaandel van het politiekorps ingehuldigd. Tijdens een plechtigheid wordt het vaandel overhandigd aan vaandrig Paul De Wilde, de oudste in jaren. Daarna heeft nog een plechtige zitting plaats, een H. Mis, een optocht en een kunstconcert door de harmonie.

De Ite Infanteriebrigade, volledig bestaande uit heropgeroepen reserve-officieren en manschappen, krijgt in augustus als verzamelplaats de gemeente

Zele. Tijdens hun verblijf alhier ontvangen de manschappen enkele dagen een flink doorgevoerde training vóór hun afreis naar Vogelsang, waar de opleiding tijdens de kamperiode zal voltooid worden. Bij het afscheid heeft aan het gedenkteken van de oorlogsslachtoffers een plechtigheid plaats, die besloten wordt met een indrukwekkend défilé onder het commando van S.B.H. Wilmet. De vaderlandse verenigingen nemen deel aan de plechtigheid.

Op zondag 10 juni komt koning Boudewijn naar Lokeren. Reizen Spiessens legt een bus in naar Lokeren om de koning te zien... Prijs 12.50 fr. De geboren Zelenaar professor Rafaël Hulpiau is momenteel nationaal voorzitter van het ACW en van de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen. Om voortaan het verkeer op de Kouter niet meer te hinderen, wordt een onderzoek ingesteld om de Kouterkapel in zijn geheel achteruit te rollen. Gezien de bouwvallige toestand blijkt dit voorstel niet haalbaar.

Enig nieuws uit het verenigingsleven. De Tirolerkapelle van de harmonie blijft zeer actief. In het Davidsfonds wordt notaris Armand Cleen als voorzitter opgevolgd door advocaat Etienne Cooreman. Jan Van Driessche blijft secreta-

De Tirolerkapelle van de Kon. harmonie bij een optreden in de tuin van de familie Amelot. V.l.n.r. Emiel Haentjens, René De Wolf, Jules Van Wichelen, André De Picker, Etienne De Wilde, Theo Van de Velde, Henri Van Bouwelen, Clement Roosendans, Raymond De Meirschman, Aloïs Van Kerschaver, Jules Baert en vaandrig Albert Everaert.

ris. Rhetorica pakt uit met "De Vrome Leugen", telkens twee opvoeringen in het lokaal "Het Hert", bij Frans Van Malderen. De stijgende muzikale bedrevenheid wordt zowel aangetoond door de Kon. Harmonie St.-Cecilia als door de Kon. Fanfare "De Leerzuchtige Broeders", die zich beiden tijdens het muziektornooi in Lokeren klasseren in de eredivisie, de hoogste categorie.

Op sportief gebied zijn de basketclubs erg actief: de dames van Star en Aurora en de heren van Viking. Marcel Rijckaert wint de KAJ-KWB-prijs voor beroepsrenners tijdens de kermisweek en Fre De Waele laat weer van zich spreken. Tijdens het jaarfeest op 4 februari wordt hij op het gemeentehuis ontvangen en gehuldigd als interfederaal kampioen van België, een titel die hij voor de derde keer verovert. Een enig feit in de annalen van de turngilde Vlug en Vroom. Hij wordt tevens voor de achtste keer bondskampioen van de K.T.S.F. Ook Max Van Hautte wordt in de bloempjes gezet. Hij is sinds 1900, het stichtingsjaar van Vlug en Vroom, lid en tevens 25 jaar ondervoorzitter. Gedurende het jaarfeest van Kon. FC Scela Zele op 12 en 13 februari, viert de club op luisterrijke wijze het 30-jarig bestaan, o.a. met de traditionele karnavalavond in Het Hert. Bij de Kon. Handboogmaatschappij Sint-Sebastiaan schiet Pierre Mariman de hoogvogel af. Hij volgt Maurice Van Geyte op als koning. De supportersclub van SK Zele "Zandberg", onder het voorzitterschap van Isidore Verbeeck, jubileert om zijn 25-jarig bestaan. De club is gevestigd in het lokaal Spiegelpaleis, aan de ingang van de SK-terreinen.

De absolute stunt van het jaar gaat uit van FC Scela, dat er in geslaagd is de kampioentitel te veroveren en voor het eerst in de geschiedenis van de club en de gemeente promoveert naar Bevordering, de hogere afdeling van de K.B.V.B. Nadat Scela nagenoeg gans het seizoen aan de leiding had gestaan, weliswaar met enorm veel verweer van FC Ninove en SV Zottegem, zou de laatste wedstrijd van beslissende aard blijken. Deze zenuwachtige partij, bijgewoond door 2800 toeschouwers, was niet minder dan het thuisderby tegen SK Zele. Scela won dit historisch treffen met 2-0 na een vrijschopdoelpunt van Staf Leukemans en een strafschoop onberispelijk genomen door keeper Albert Christiaens. De viering kon beginnen! 's Avonds trok een feestelijke optocht door de straten om dit heuglijk sportief gebeuren te vieren. Wie zich op zondag 13 mei 1956 Scela-supporter noemde, beleefde de mooiste voetbal-dag van zijn leven.

De officiële viering van de promovering heeft plaats op zondag 24 en maandag 25 juni. Het rijkgevlude programma van deze kleurrijke viering is tot in de puntjes verzorgd: de optocht met de meeste Zeelse sportverenigingen en de harmonie, de ontvangst door het gemeentebestuur, de H. Mis, de uitstap, het banket waaraan 180 disgenoten deelnemen en het openluchtfest met de

Troubadours van Xavier Geerolf en de Zeelse Tirolerkapelle. Deze waardige kampioenviering sluit 's maandags met een volksbal, geanimeerd door het orkest van speler Elie De Buck. Op 2 september start de nieuwe competitie in Bevordering met een thuisnederlaag tegen FC Tielt, doch Scela zal zich heel gunstig klasseren.

Meerdere bekende Zelenaars overlijden in de loop van 1956. Op maandag 30 januari heeft in Sint-Baafs de uitvaart plaats van kanunnik Jozef De Keyzer (°Zelee 05.02.1896 — +Grembergen 25.01.1956). Op 6 januari j.l. vergezelde hij nog mgr Calewaert bij de kerkwijding in Avermaat. Kanunnik De Keyzer (3) was in zijn rijkge vulde loopbaan o.a. archivaris van het bisdom. Hij was een wetenschapsmens en verscheidene degelijke werken over kunstgeschiedenis staan op zijn naam, o.a. "De Sint-Ludgeruskerk en de kapel van O.-L.-Vrouw van VII Weeën te Zelee" (1943).

Op 26 februari overlijdt rustend onderwijzer Pieter De Varé (°Zelee 27.03.1876). Hij was een noeste werker die zijn vrije tijd totaal offerde aan culturele activiteiten met een speciale voorliefde naar de muziek. De trouwe diensten die hij aan de muziekschool en de harmonie heeft bewezen waren onschatbaar als leraar, bestuurder, dirigent en vooral als muzikant (sedert 1896), bijzonder als pistonsolo.

In de leeftijd van 84 jaar overlijdt Remi Arens (°Sint-Niklaas 05.09.1871 — +Zelee 03.04.1956). Hij was onderwijzer en schooldirecteur van de Aangenomen Jongensschool, leraar aan de Vrije Weefschool en nadien aan de Gemeentelijke Nijverheidsschool. Zijn beschikbare vrije tijd heeft hij totaal besteed aan de culturele verheffing van zijn volk. Hij was gedurende een halve eeuw de nauwgezette secretaris van de harmonie en de ziel van het Davidsfonds, waarin hij 48 jaar lang de functie van penningmeester vervulde. Ook de plaatselijke aardrijkskunde, heemkunde en folklore lagen hem nauw aan het hart. Hierover publiceerde hij talrijke artikels o.a. in de afleveringen (samen met Maurits Van Hecke) verschenen in "De Zelenaar".

←

Bestuur en spelers van Kon. FC Scela Zelee samen met burgemeester Van Acker na de ontvangst op het gemeentehuis.

(3) Aan kanunnik Frans-Jozef De Keyzer werd een artikel gewijd door Robert Arens, verschenen in het Jaarboek 1988 nr 19 p 81-94.

Ik ben de Verrijzenis en het Leven. (Io XI 24.)

BID VOOR DE ZIELERUST

van Mijnheer

REMI-JAN ARENS

weduwnaar in le huwelijk van Mevrouw

MARIA-LOUISA HEIRWEGH

en in 2^e huwelijk van Mevrouw

IOA BLONDEEL

Ere-Schooldirecteur van de Aangenomen Jongensschool
te Zele-Centrum,

Oud-Leraar der Gemeentelijke Nijverbeidschool,

Ere-Secretaris en Jubilaris der Koninklijke

Harmonie "Ste-Cecilia",

Ere-Penningmeester en Jubilaris van het Davidsfonds,

Lid van het Aartsbroederschap van bet H. Sacrament,

Lid van de Bond van bet H. Hart,

Vereerd met de Gouden Palmen in de Kroonorde,

de Medaille de Klas en andere eretekens,

geboren te St-Niklaas, op 5 september 1871,

en godvruchtig overleden te Zele, op 3 april 1956,

gesterkt door al de troostmiddelen onzer Moeder de
H. Kerk en de Pauselijke Zegen "in articulo mortis".

Een verdienstelijk man is van ons heengegaan: een man naar wien allen met ontzag en eerbied mochten opzien. Oud en jong, vrienden en kennissen, allen hebben aan de dierbare overledene veel te danken en zullen lang zijn gedachtenis in ere houden.

Hij was een man van harde arbeid en uiterste plichtsbetrachting. In de huiskring, op de school, in de vele werken waaraan hij zijn steun gaf, overal heeft hij onverdroten geijverd voor de kristelijke principes en de rechten van God en Vaderland. Zijn gewaardeerd leiderschap is een zegen geweest voor de jeugd en voor allen die hem waren toevertrouwd.

Tot in zijn hoge ouderdom, wanneer hij een welverdiende rust mocht genieten, bleef hij de stille werker en de nederige wetenschapsman.

Zijn kenschetsende eenvoud in de omgang met anderen bezorgde hem vele vrienden, zodat men terecht van hem mocht zeggen dat hij slechts vrienden telde. Hij blijft daarom voor ons allen een levend toonbeeld van kristelijke naastenliefde en solidariteit.

De rust, die hij zichzelf nooit gunde, heeft O. L. Heer hem nu opgelegd. Moge hij in deze heerlijke paasdagen de verzezen Christus aanschouwen in de glorie van het hemelse licht. Moge hij de zalige woorden van Christus horen: "welaan dan, goede en getrouwe dienaar, treed binnen in de vreugde des Heren".

Bemide Kinderen en Kleinkinderen. Ik dank u voor al uwe genegenheid en zorgzame liefde tegenover mij. Moge de Gever van alle goed u daarvoor, in mijn plaats, honderdvoudig belonen. Leeft altijd als goede en overtuigde kristenmensen, zoals gij het altijd van mij hebt gezien. En gij, mijn bemide kleindochter, aan de Heer toegewijd, gedenk mij in uw dagelijkse kloostergebeden.

Hart van Jezus, hoop van wie in U sterven, ontferm U over ons.

Uw gebed is een zoete lavenis voor onze dierbare afgestorvene, Uw deelneming een ware troost voor ons allen.

Daarom danken U

de families ARENS, BLONDEEL, VAN LAERE,
HEIRWEGH, VAN HAUTE, VAN WEZEMAEEL.

Drukk. De Geest, Zele.

Casimir Vermeiren betoonde enorm veel belangstelling voor de plaatselijke geschiedenis, heemkunde en folklore en voor cultuur in het algemeen. Hij was lange tijd te Zele stationschef en tevens voorzitter van de Sint-Rafaëlsilde en daardoor vooral geliefd bij de mannen van het Spoor en de PTT. Vanaf 1938, over de moeilijke oorlogsjaren heen, tot in 1947 heeft hij als opvolger van Edmond Rubbens het Davidsfonds geleid. Onder zijn voorzitterschap worden tientallen voordrachten georganiseerd. Casimir Vermeiren werd geboren te Kalken (11.03.1874) en overleed te Zele op 20 mei 1956.

Op 12 november overlijdt een overbekend figuur uit het Zeelse verenigingsleven en de sportwereld: Jules Haegens. De duurbare overledene was beheerder van de "NV La Zéloise", afgevaardigde van de Kon. Belgische Wielrijdersbond, medestichter van SK Zele en van de Zeelse bouwmaatschappij en ere-afgevaardigde van de Kon. Touringclub van België. Met Jules Haegens verdwijnt een onzer meest bekende en meest populaire Zeelse figuren, een sportpionier die een buitengewone bedrijvigheid aan de dag legde vooral bij de renners. Hij werd geboren te Zele op 16.01.1869.

Wie maakte zoal reclame o.a. in de plaatselijke weekbladen...? Of een terugblik op de middenstandszaken van toen.

Roger Van Eetvelde, bromfietsen, Dries 11
Chemiserie Tip Top, Karel Troch, Cesar Meeusstraat 21
Wasserij Van Langenhove, nieuwkuis, Drieputtenstraat 1
Huis Buysens-Van Acker, Kouter 39
Garage Sint-Christoffel, P. D'Heer, Dendermondebaan 1
Vamaro-opvolgers, televisie, Statiestraat 3b
Parfumerie De Lathouwer, Markt
Antoine Van Wichelen-Vergeylen, vuren, Dr. A.Rubbensstr 43
Matrassenfabriek Star, Kouter 17
Schoenpaleis, Markt 12
Joz Van de Velde, plantaardappelen, Statie
Fotozaak Etienne De Smet, Dr. A.Rubbensstraat
Drogisterij De Linde, Oudburgstraat 26
Raymond Spiessens, vuren, Lokerenbaan 9
Huis Boeykens, Kouter 6
Tr. Van Garse, wasmachines, Lokerenbaan 26
Huis Boeykens, vuren, Dr. A.Rubbensstraat 54
Uurwerken Van den Durpel, Cesar Meeusstraat 4
Huis Jozef Ide, Hoeden, Cesar Meeusstraat 24
Verzekeringskantoor M. Vanheule, Dendermondebaan 193-195
Hendrik De Meester, verzekeringen, Dendermondebaan 145
A. Van Assel, breigoed en schoenen, Kloosterstraat 63
Jules Van Wichelen-Poppe, kleermaker, Markt 14
Reizen Spiessens, Lokerenbaan 9
Paul Famelaer, glasproducten, Dreef 5
André Van Acker, fotograaf, Oudburgstraat 1
Huis Coene, rookartikelen, Dorpplaats 7
Resi, hoeden en hemden, De Deckerstraat 8
Frans Bracke, boekhouding, Statiestraat 2
Louis Van Driessche-Van Groenweghe, wijnen, De Deckerstraat 37
Taxi Karel Pensaert, Dorpplaats 25
Meubelzaak Maurice Van Driessche, Dr. Arm. Rubbensstraat 56
Taxi Jozef Scholliers, Lokerenbaan 87
Victor De Vlioger, lood- en zinkwerken, Langestraat 91
Verzekeringen Hippoliet De Waele, Drieputtenstraat 105
Marcel Ivens, vishandel, Kloosterstraat 8
Schoenmagazijn Flandria, Cesar Meeusstraat
Firma Pensaert, voeders, Lokerenbaan 211
Gabriël Vercauteren, radio's, Kouter 15

Huis De Geest, schrijf- en rekenmachines, Dorpplaats 15
Mode Parfaite, Oudburgstraat 17
Huis De Vriendt, fonoplaten, De Deckerstraat 10
Deposito- en Kredietkantoor van Zele SM, Oudburgstraat 31
Jozef Dierick, wasmachines, fietsen, Kouter 173
Bouwmaterialen Charles De Brauwer, Dendermondebaan 18

1957

Op 1 januari wordt het Saargebied officieel aan de Westduitse regering overgedragen. In Rome worden de E.E.G.- en Euratomverdragen ondertekend en zijn volgend jaar van kracht. Paul-Henri Spaak wordt benoemd tot secretaris-generaal van de Navo. De Zweed Dag Hammarskjöld wordt verkozen tot secretaris-generaal van de Verenigde Naties en Willy Brandt wordt burgemeester van West-Berlijn. Premier Bourguiba wordt president van de republiek Tunesië.

Steeds haarden van onrust: in Algerije wordt hevig gevochten rond Oran; nog steeds demonstraties in Hongarije; bloedige botsingen in de hoofdstad Havana en op het Cubaanse platteland; in Indonesië wordt de staat van oorlog afgekondigd; Israëliische terugtocht uit Egypte en openstelling van het Suezkanaal voor alle scheepvaartverkeer; grensincidenten tussen Syrië en Israël.

De S.U. bezit een intercontinentale raket — een superwapen — dat elk punt waar ook ter wereld kan bereiken. Eveneens in de S.U. wordt op 4 oktober met succes de "Spoetnik" gelanceerd, de eerste aardsatelliet die in een baan om de aarde draait. Het tuig weegt 84 kg, heeft de vorm van een bol met een diameter van 58 cm en cirkelt op 900 km hoogte rond de aarde aan een snelheid van 29 000 km/u. Op 3 november wordt "Spoetnik 2" een tweede satelliet gelanceerd met aan boord het hondje "Laika".

In West-Duitsland wint de CDU de parlementsverkiezingen waarbij Adenauer voor de 3de keer tot president wordt verkozen.

Op de Heizelvlakte wordt volgens planning koortsachtig gebouwd voor de oprichting van de wereldtentoonstelling "Expo 58", waarvan de opening voorzien is voor april 1958. Ook in Brussel zijn reusachtige wegeniswerken aan de gang. Op 28 september wordt de kleine ring opengesteld voor het verkeer. Brussel maakt zich op voor de grote ontvangst. Op 18 september wordt de geëlektrificeerde treinverbinding Brussel-Antwerpen-Amsterdam in gebruik genomen en in december komt in de hoofdstad de eerste automatische telefooncentrale in werking.

Een grote storm richt op 7 juli veel schade aan langs de Belgische kust en in de IJzerstreek. Einde december loopt het 15 586ste schip de Antwerpse haven binnen. Meteen wordt een record gevestigd.

In Belgisch Kongo verkrijgt de inheemse bevolking voor de eerste maal stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen (8 december).

Op 18 augustus verovert de 33-jarige Rik Van Steenbergen zijn 3de wereldtitel bij de profs. Jacques Anquetil wint de Tour de France. Een nieuwe ster fonkelt aan het wielersfirmament: Fred De Bruyne uit Berlare. Hij wint de Ronde van Vlaanderen, Parijs-Roubaix en Parijs-Tours. Antwerp FC wordt voetbalkampioen van België en telt 6 punten voorsprong op Anderlecht. Goalgetter Maurice Willems van La Gantoise is de prijsschutter in de eerste afdeling. De tennissers Washer en Brichant verslaan Italië in de Europese finale van de Davisbeker.

Meezingers zijn o.a. "Que sera sera" van Doris Day, "Oh Johnny" van Tante Leen, "Bananaboat song" van Harry Belafonte, en "Tulpen uit Amsterdam" van Jean Walter.

In de Hammese Weg, even over de spoorweg, worden de overgebrachte werkplaatsen van de firma Wolfers in gebruik genomen. De firma houdt zich bezig met de goud- en zilversmederij en zal in de toekomst ook mechanische onderdelen voor de luchtmacht, de televisie en de radar produceren. Het gemeentebestuur doet loffelijke pogingen om nieuwe nijverheden aan te trekken en wil aldus zijn steentje bijdragen om de lokale werkloosheid te vermindern. Is het aantrekken van deze fabriek soms de start van een nieuw industrie-terrein?

Het blijkt dat de oorlog een felle slag heeft toegebracht aan de juteverwerking. In Zele beginnen de fabrikanten de gevolgen te ondervinden van deze weerslag. Zij schakelen geleidelijk over naar nieuwe produkties. Reeds vorig jaar werd de fabricage stilgelegd bij de Firma Coppieters en dit jaar is het de beurt aan de NV Zeelse Weverij, die net dertig jaar bestaat. De NV Goossens Gebroeders schakelt een nieuw bedrijf in door een tufting-machine aan te kopen, de eerste van Europa. De NV Phormium breidt haar activiteit uit door een afdeling voor extrusie van polyethyleenfilm in gebruik te nemen.

4 Februari 1947-1957. Aan burgemeester Benoit Van Acker wordt hulde gebracht n.a.v. zijn tien jaar burgemeesterschap en het feit dat hij dertig jaar deel uitmaakt van de gemeenteraad. In het voorbije decennium heeft hij met zijn gemeentebestuur heel wat verwezenlijkt. In grote trekken o.a.: de ver-

nieuwing en aanpassing van de wegen met de daarbijhorende riolering, de aanleg van de waterleiding, de toonaangevende bouw en uitbreiding van een grote woonwijk en weldra de inhuldiging van een nieuw, functioneel gemeentehuis.

De aanbesteding wordt open verklaard voor de bouw van veertig nieuwe woningen tussen de Van Hesedreef en de Oude Kouterdreef. Vanuit het N.C.M.V. wordt echter een motie ingestuurd waarin wordt gezegd dat de woonuitbreiding steeds het zuidwesten van de gemeente ten goede komt en waarin men vraagt om het evenwicht te herstellen door een uitbreiding te voorzien ten noorden van het centrum.

Ondertussen verhuizen de postdiensten naar het nieuwe kantoor in het Centrum. "Volgende schikkingen zijn getroffen voor de verhuis: de tweede postuitreiking op zaterdag 6 juli wordt afgeschaft, de uitreiking op zondag 7 juli heeft plaats vanuit het nieuwe kantoor en de dagbladen moeten vandaag op het kantoor zelf afgehaald worden tussen 6.30u en 7u"...

Toen het nieuwe postkantoor begin juli '57 in gebruik werd genomen, begon men de eerste woningen in de omtrek te bouwen.

Onderpastoor Frans Michem heeft het verleden van Zele opgediept en weer levend gemaakt. Hij heeft zich verdiept in het nabije en verder verleden en uit zijn 188 wekelijkse afleveringen in het parochieblad "De Klok van Zele"

een kroniek opgebouwd. In "Oudt Zele" is de brede basis gelegd van zijn boek "Zele en zijn geschiedenis". De ordening van de teksten is toevertrouwd aan dr. Marcel Grijpdonck.

Sinds het jeugdwerk van de Zeelse onderwijzer-schrijver Honoré Staes "Schets eener geschiedenis van de gemeente Zele" (1883) en het werk van De Potter-Broeckaert over Zele (1893) was er in onze gemeente nood aan een evenwichtige behandeling en actualisering van deze materie. Frans Michem is daar volledig in geslaagd. Zijn boek gaat ongetwijfeld een succes tegemoet. Voor de liefhebbers van de plaatselijke geschiedenis en voor de Zelenaars in het algemeen wordt dit 432 p tellende werk een kostbaar bezit op de boekenplank. Door de goede zorgen van Zelenaar Octaaf Van Malderen, beheerder-directeur van de NV Erasmus te Gent-Ledeberg is de uitgave een parel geworden en een boekwerk in volmaakte typografische techniek. De intekenprijs tot einde mei bedraagt 175 fr (gebonden) en 140 fr (genaaid). Daarna kost het boek 200 fr en 175 fr.

In de laatste weken wordt er koortsachtig gewerkt om het nieuw gemeentehuis gereed te krijgen tegen de voorziene inhuldigingsdatum van 14 juli. Deze gebeurtenis wordt voor Zele de absolute topper voor 1957. In de gemeenteraad wordt nog een verfraaiing van het pleintje goedgekeurd door de aanleg van een vijvertje met fontein en plantsoen.

Tot 15 mei 1957 stond het Huis Coene nog eenzaam in de bocht als enige getuige van wat het vroeger was.

Zicht op het Nieuw Centrum met het gemeentehuis en rechts de nieuwe winkelpanden van eigenaar Alfons Van Geffen-Goossens. Foto genomen vanaf de nok van het in aanbouw zijnde Huis Coene.

De feestelijkheden rond de plechtige inwijding van het nieuw gemeentehuis en vrederecht zijn gepland voor zaterdag 13, zondag 14 en maandag 15 juli. Het feest zet zaterdagavond in met een muzikaal concert door de Kon. Volkfanfare "De Leerzuchtige Broeders" o.l.v. Jos De Haes. De eigenlijke viering krijgt 's zondags haar hoogtepunt na het muzikaal optreden van de harmonie "Vooruit" o.l.v. C. Beekman.

De Markt is feestelijk versierd en onder een heerlijke zomerse zon is een massa bezoekers opgekomen. Om 14.30u worden de personaliteiten ontvangen in de commissiezaal. Onder de genodigden vermelden wij o.a. mgr Calewaert, bisschop van Gent; A. Mariën, gouverneur der provincie; de geestelijke overheid; E. Goris, voorzitter der rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde; De Maesschalck, procureur des konings; De Cleene, arrondissementscommissaris; dr Marcel Grijpdonck, cultureel adviseur; prof. Raphaël Hulpiu, ACW-voorzitter. In de prachtige raadszaal zegent de bisschop de nieuwe lokalen in. Tijdens de academische zitting wordt het woord gevoerd door schepen Frans Bracke, voorzitter van het feestcomité; door gemeentsecretaris Maurits Anthuenis, in naam van het personeel; door schepen Gustaaf Van Cauteren, namens het gemeentebestuur; door E. Goris, voorzitter van de rechtbank.

Daarna maakt gouverneur Mariën de lof van het gemeentebestuur voor deze model-inrichting. De bisschop drukt op de voorbeeldige samenwerking die tussen de geestelijke en wereldlijke overheden moet heersen en waarvan het gemeentebestuur van Zele een prachtig voorbeeld geeft. Aan de burgemeester worden twee clubzetels aangeboden. Tijdens de plechtigheid heeft de officiële overhandiging plaats van het boek "Zele en zijn geschiedenis" van onderpastoor Frans Michem. De schrijver schenkt een luxe-exemplaar aan de bisschop, dr Grijpdonck biedt een exemplaar aan de gouverneur terwijl drukker Octaaf Van Malderen een exemplaar overhandigt aan de burgemeester. Tot slot dankt de burgemeester, wijst op de noodzakelijkheid van dit nieuwe gebouw en hoopt zich verder in dienst van de gemeenschap te kunnen stellen. Hierna heeft een rondgang plaats in de verschillende lokalen o.l.v. feestleider Edmond De Paepe. Gans het gebouw wordt bezocht: van boven tot in de kelders; vervolgens van buiten waar de decoratieve gevelplaten ten eerste worden opgemerkt (4). Deze 15 granieten platen sieren de voor- en zijgevel en herinneren o.a. aan oude ambachten waarmee Zele in het verleden te maken had. Wij citeren v.l.n.r. turnen, landbouw, ruitelij, spinnen en weven, vuurwerkmakers, schutters, wegenbouw, handel, woningbouw, onderwijs, kantwerk, houtbewerking, muziek, smeden en justitie. Ook het gekleurd vensterraam, voorstellende de vlasindustrie met de verschillende torens van Zele, heeft te recht veel beziens. Daarna begeven de personaliteiten zich naar De Kroon waar het banket plaats heeft.

Ondertussen wordt het ongeduldig wachtende publiek in het gemeentehuis toegelaten om de nieuwe lokalen ordelijk te gaan bezichtigen. Iedereen is verrast door deze ultra moderne lokalen. Wat voor sommigen misschien een overdreven comfort kan lijken, is voor al wie de toestand kende in het oude, stofferige, versleten, en al te kleine gemeentehuis — de grootste krotwoning van de gemeente — een onverhoopte droom die in vervulling gaat. 's Avonds geeft de Kon. harmonie St.-Cecilia een muzikaal concert o.l.v. Albert De Koninck, gevolgd door een bonte avond in open lucht gegeven door de kunstgroep Xavier Geerolf en zijn Troubadours. De feestelijkheden worden besloten met een prachtig vuurwerk voor het nieuwe gemeentehuis, gegeven door de firma Boon. Een volksbal gespeeld door de Tirolerkapelle van de harmonie besluit de avond.

's Maandags is het weer opendeurdag. In het kader van de driedaagse feestelijkheden stelde het personeel er prijs op tijdens een eetmaal in De Kroon hulde te brengen aan burgemeester Van Acker. Gemeentesecretaris Anthuenis vertolkt de dank en de wensen van het personeel. 's Avonds treedt het mu-

(4) N.a.v. het 25-jarig bestaan van het nieuw gemeentehuis verscheen in het Jaarboek 1980-1981 nr 12 een artikel op p 13-17 "25 Jaar Nieuw Gemeentehuis" van Etienne Quintyn.

ziekkorps van de Gemeentelijke Brandweer op o.l.v. René Certyn, doch het concert van de harmonie "Kunst Adelt" van Zele-Heikant moet wegens het slechte weer verdaagd worden naar zaterdag 20 juli.

Enkele dagen later geschiedt per kamion de grote verhuis van het oude naar het nieuwe gemeentehuis. Betreurenswaardig is wel dat tijdens deze zorgeloze verhuis heel wat zgn. "overtollige en minder belangrijke" archievenstukken verloren gingen...

De Gemeentelijke Vak- en Nijverheidsschool start met een afdeling bouwkunde, mechanica, weefkunde en electriciteit. De 11 november-herdenkingen verlopen traditioneel volgens het gebruikelijk patroon: 9u solemnele dienst voor de overledenen van de oorlogen 1914-18 en 1940-45; 9.45u vorming en optocht naar het gedenkteken der oorlogsslachtoffers. Aan het monument wordt het woord gevoerd door burgemeester-volksvertegenwoordiger Benoit Van Acker en gewoonlijk door Camille Verbeeck, voorzitter van de N.S.B. doch dit jaar door Gustaaf De Mets, bestuurslid. Daarna heeft voor een beperkt publiek in de turnzaal, een hulde plaats aan de gedenkplaat der overleden turners in WO II waar een toespraak wordt gehouden door voorzitter Jozef Arens.

Een blik op de lijst van de zeven dokters die instaan voor de goede gezondheid van de circa 17 300 Zelenaars: dr Frans Gossey, De Deckerstraat 6, tel 109; dr Valère Vuylsteke, Oudburgstraat 34, tel 154; dr Eugeen Van Cauteren, Lokerenbaan 18, tel 79; dr Albert Verstraeten, De Deckerstraat 18, tel 62; dr Frans Moens, Cesar Meeusstraat 7, tel 370; dr Hilaire Geldof, Lange-muntstraat 29, tel 560; dr Antoine Desmet, Lokerenbaan 67, tel 584. En de apothekers waren slechts met drie: René Meysman, Cesar Meeusstraat 6, Julien De Kesel, De Deckerstraat 4 en apotheker Claes, Oudburgstraat 16, allen gevestigd in het centrum van de gemeente (5). In oktober wordt elk nummer van de telefooncentrale Zele voorafgegaan door de cijfers 44. Tel. 283 wordt dus 44 283. De zegeltaks voor facturen bedraagt momenteel 5%, 11% en 13% en het briefport wordt verhoogd van 2 fr naar 2,50 fr.

In het voetbalseizoen 1956-57 debuteert FC Scela in Bevordering. De club heeft schitterend de vuurproef in de hogere afdeling doorstaan en behaalt een eervolle zesde plaats met 33 punten of 5 punten na kampioen RC Lokeren. De goalgetters André Van Hassel (16 doelpunten), Roger Naessens (10) en Domien Suy (9) zorgen voor een gunstig klassemment. De toegangsprijzen in Bevordering zijn momenteel: tribune 25 fr, tribunekant 20 fr, volkspplaatsen 15 fr en kinderen 5 fr. In 1ste Provinciaal eindigt SK Zele met 39 punten op

(5) 33 jaar later, in 1990, zijn er 24 huisartsen en specialisten en 9 apothekers voor een bevolking van circa 20 000 inwoners.

een benijdenswaardige derde plaats maar schiet drie punten te kort voor de titel. Bij de schuttersgilde Sint-Sebastiaan aan de Dendermondebaan kroont Edmond De Paepe zich koning op de staande wip. Steeds volle zalen voor de beide turnkringen die regelmatig hun jaarlijkse gala-turnfeest houden.

Twee sportieve evenementen zijn wel de uitschieters van het sportseizoen. Voor- eerst richt het KAJ-KWB-sportcomité het nationaal wegkampioenschap in voor onafhankelijken. Onder het critisch oog van B.W.B.-afgevaardigde Gilbert De Mets worden op 7 juli de 187 km afgelegd via Sint-Niklaas, de Vlaamse Ardennen en nog enkele plaatselijke ronden. Nico Lapage mag op de Markt de nationale driekleurentrui omgorden. Onze plaatselijke onafhankelijken Aimé Van Avermaet en Kamiel Buysse komen op de ereplaatsen niet voor.

Een ander te vermelden feit is de inhuldiging van het nieuw clubhuis van Kon. FC Scela Zele, eigendom van Pierre Verbeeck en ter beschikking gesteld van de club. De inwijding door deken Rooms geschiedt op zondag 4 augustus,

Pierre Verbeeck knipt het symbolisch lint door bij de opening van het nieuwe clubhuis van KFC Scela Zele.

Groepsfoto van de personaliteiten en het bestuur op de trappen van het clubhuis.

een plechtigheid waarop de burgerlijke en geestelijke autoriteiten, alsook afgevaardigden van de KBVB aanwezig zijn. Pierre Verbeeck knipt het symbolische lint door en vanaf dit ogenblik beschikt de club over een moderne verwezenlijking met efficiënte accomodaties en sanitair en over een ruime verbruik- en feestzaal. De festiviteiten eindigen met een tweedaagse showvariété tijdens het zomerfeest in openlucht.

Op cultureel vlak valt er heel wat te vertellen. Een opsomming van een reeks activiteiten.

- Gala-avond met Johnny Jordaan op 14 januari in cinema Rio. Prijzen der plaatsen 45, 35 en 25 fr.
- KWB-toneel onder de regie van Ward De Paepe op 10 en 17 februari. Opvoering van "Napoleon de Vierde". In het najaar spelen zij "Goede reis, Matthias".
- De jaarlijkse avond van het toneelgezelschap Frans Poos. Op winterjaarmarkt 29 januari wordt opgevoerd "Leontientje".

- De Milac-avond met als grote attractie aalmoezenier Sooi Willems.
- Het Davidsfonds organiseert een opvoering op 10 maart van "De Rode Jezuïet".
- Optreden van het Zeelse poppenspel "Sprookjesland" o.l.v. onderpastoor Snoeck; drie vertoningen in februari en drie in december van "En waar de ster bleef stille staan" van F. Timmermans.
- VTB-VAB-vertegenwoordiger Arthur Van Wichelen, Dendermondebaan 42, start met een plaatselijke afdeling.
- Rhetorica speelt in het voorjaar "De Dorpspoët" en in het najaar "Centrumgarage"; met telkens twee opvoeringen in zaal Het Hert.
- Tijdens de viering van de 200ste verjaardag van Huivelde-kermis (zondag 12 mei) wordt reus Cesar ingehuldigd en trekt een folkloristische stoet door de wijk.
- Verschijnen van het boekje "Geschiedenis van de parochie Sint-Jozef: Huivelde, Hansevelde, Mespelaar" door Rik Rombout. Het is een waardevol stukje geschiedenis met gebeurtenissen uit de parochie.
- De Boerinnengilde viert op 11 mei haar 35-jarig bestaan. Sinds de stichting is mevrouw Valentin De Brabander nog steeds de voorzitter met als secretaresse Rachel De Decker.
- Provinciaal muziektornooi op 23 juni op de Markt. De Kon. Harmonie wordt in ere-afdeling bevestigd.
- De harmonie St.-Cecilia reist van 20 tot 23 juli naar Le Neubourg (F).
- Het Davidsfonds organiseert een 11 juli-viering in De Kroon.
- De jonge Henri Van Daele, leerling van de gemeentelijke jongensschool (klas van Gustaaf De Mets) wint een opstelprijskamp, ingericht door de Jeugduit-zendingen van de Vlaamse Televisie, met zijn opstel "De Schelde". Beloning: een bootreis naar Vlissingen.
- O.l.v. Albert De Koninck geven de harmonies van Zele en Merchtem op 15 september op de Grote Markt te Brussel gezamenlijk een groot muzikaal concert.
- "De Goudvink" is gesticht in het lokaal Sint-Sebastiaan, bij Gustaaf Mariman op het Zandbergplein 16.
- Het kunstsalon Were Di opent op 5 oktober in De Kroon zijn expo n.a.v. de oktoberkermis. Benevens de in 1955 geciteerde kunstschilders neemt nu ook Godfried Verheirstraeten deel aan de tentoonstelling, die geopend wordt met een recital door Louis Pas.
- Vlaamse Kermis en Handelsfoor (van 10 tot 18 augustus) in de lokalen van de Broedersschool en de Aangenomen Jongensschool. De handelsfoor van het NCMV heeft plaats in de klaslokalen waar Fred De Bruyne zijn trouwringen komt afhalen aan de stand van juwelier Flor Boeykens.

Als bekende Zelenaar overlijdt René De Smedt (°Zelee 15 mei 1881 - +Zelee 26 februari 1957). Hij was lid van het wasbedrijf der Denderstreek, hoofdman van het Broederschap van het H. Sacrament, voorzitter van het Sint-Vincentiusgenootschap, medestichter-jubilaris van Vlug en Vroom en bestuurslid van meerdere organisaties en bonden.

Vermelden wij nog het tragisch ongeval van Luitenant-Vlieger Stephaan Keppens die in bevolen dienst verongelukte op de schietbaan van Helchteren. St. Keppens is met zijn "Meteor 8" van de 13e Jachtwing op donderdag 11 april van de vliegbasis van Koksijde opgestegen en is omstreeks 9.45u neergestort, volgens ooggetuigen na een ontploffing in de lucht. Het toestel nam deel aan een schietoefening "lucht-grond". Het slachtoffer werd geboren te Zelee op 2 december 1930, is gehuwd en vader van een eenjarig kindje.

Op dinsdag 16 april heeft met militaire eer de plechtige begrafenis plaats. De afgevaardigden van verschillende legereenheden onder het bevel van groepscommandant Coucke, evenals de militaire muziekkapel van het 2de Linie verzamelen aan de ouderlijke woning Dendermondebaan 96. Rond 10u kwam het stoffelijk overschot van Lt-Vlieger Keppens aan met een legerauto waar het begroet werd door de familie en de militaire personaliteiten. Tussen een haag van een ontelbare meerrouwende menigte en schoolkinderen trok de lange rouwstoet naar de kerk. Voor het portaal heeft nog een ontroerende plechtigheid plaats en spreekt Generaal de Bèche een treffende lijkrede uit. Na de kerkelijke plechtigheid begeeft de lange rouwstoet zich naar het kerkhof voor de teraardebestelling met militaire eer.

Luitenant-Vlieger Stephaan Keppens, echtgenoot van Lilian Allaert en vader van het jarig zontje Erbert.

Naar gebruik toont de katholieke filmliga de wekelijkse kwoteringen van de filmen die in de drie Zeelse cinemazalen worden gedraaid: voor allen, voor volwassenen en aankomende jeugd, voor volwassenen, voor volwassenen met voorbehoud, met streng voorbehoud, af te raden en te mijden. Op Zele-Huivelde heeft de inwijding plaats van het nieuwe kerkhof. In de aangenomen bewaarschool van het H.Hartplein gaat Elvire Bogaert met pensioen. Zij wordt opgevolgd als bestuurster door Antoinette Smit.

Op Zele-Heikant wordt op waardige en indrukwekkende wijze het eeuwfeest gevierd van de parochiekerk. De viering wordt voorafgegaan door een triduum, terwijl op zaterdagavond de feestelijkheden inzetten met een luisterrijk concert, gegeven door de harmonie "Kunst Adelt" o.l.v. Georges Ghysels. De eigenlijke viering op 30 juni zet in met een plechtige jubelmis met pontificale assistentie van mgr Calewaert. De kanselrede wordt gehouden door kanunnik Cesar Van Kerckhove, pastoor van Sint-Baafs en geboren Heikantenaar. In een tropische hitte trekt om 14.30u een historische stoet door de rijk versierde straten waarbij prachtig gekostumeerde groepen en uiterst verzorgde praalwagens het leven en de historiek van de wijk uitbeelden. De stoet wordt besloten met een pontificaal lof op het kerkplein, gevolgd door muziekconcerten en als apotheose een vuurwerk. Zele-Heikant beleeft een onvergetelijke dag.

Eeuwfeestviering van de kerk van Zele-Heikant. De wagen van de buurt van de kerk. v.l.n.r. Jozef Van Driessche, Georges Roels en Remi Van Driessche.

1958

De Amerikanen lanceren onder water een Polaris-raket. Op 23 januari slagen de Amerikanen er in hun eerste kunstmaan "Explorer" vanop Cape Canaveral in een baan rond de aarde te brengen. Nog drie satellieten worden in de loop van het jaar met succes gelanceerd. De Amerikaanse onderzeeër Nautilus vaart onder het ijs van de noordpool door. In Brussel opent Expo 58, de eerste wereldtentoonstelling sedert die van New York in 1939.

Chroesjtsjov wordt in de S.U., als opvolger van Boelganin, tot premier verkozen. In Joegoslavië wordt maarschalk Tito herkozen tot president en in Frankrijk behaalt de UNR, de partij van Charles De Gaulle, een grote zege. De Gaulle wordt tot president verkozen en zal begin volgend jaar geïnstalleerd worden.

Op Cuba is een revolutie aan de gang waarbij president Batista vlucht en de opstandelingen van Fidel Castro meerdere steden veroveren. Onrust in Libanon, waar Amerikaanse mariniers, op verzoek van president Chamoun, aan land komen. Ook koning Hoessein van Jordanië vraagt Britse para's. In Frankrijk wordt de noodtoestand afgekondigd wegens het dieptragische Algerijnse probleem en de strijd aldaar. De Gaulle gaat naar Algiers. Ook onrust op Ceylon, in Indonesië en op Cyprus waar het niet botert tussen de Grieks- en Turks-Cyprioten. Op 4 april betogen de Britten in Aldermaston in een paasmars tegen de atoombewapening.

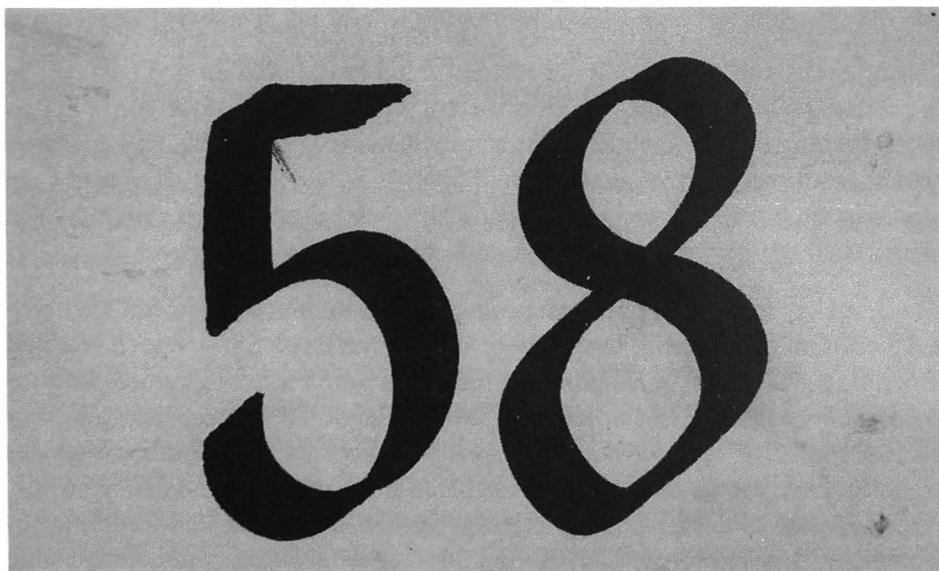
Frans Guinée wordt onder "Guinea" onafhankelijk en Alaska wordt de 49ste staat van de V.S. Op 6 februari stort nabij München een Brits vliegtuig neer met aan boord het elftal van Manchester United. 23 inzittenden komen om w.o. 8 voetballers. Te Rome overlijdt op 5 oktober de 82-jarige Pius XII, paus sinds 1939. Hij wordt op 28 oktober opgevolgd door de 76-jarige kardinaal Roncalli, die als Johannes XXIII tot paus wordt verkozen. In de burgerluchtvaart komt de Boeing B707 in dienst.

België staat in het internationaal brandpunt, enerzijds met de wereldtentoonstelling —de eerste sinds W.O.II— en anderzijds met de parlaments- en gemeenteraadsverkiezingen die de binnenlandse politiek zullen bepalen.

Koning Boudewijn opent op 17 april de wereldtentoonstelling te Brussel. Gedurende een periode van zes maanden schuiven 39 miljoen bezoekers door de tien poorten van de W.T. Het feest der volkeren overtreft de stoutste verwachtingen en prognoses, aldus baron Moens de Fernig, commissaris-generaal van Expo 58, die 35 miljoen bezoekers vooropstelde. Per dag zijn er nooit minder dan 30 000 bezoekers geweest en nooit meer dan 703 664, de topdag van 21 juli. Eén op vijf bezoekers komt uit het buitenland.

Het koevormig lijf van de W.T.-terreinen bevat op zijn schamele 200 ha niet minder dan 130 paviljoenen en 70 inheemse of restaurants met een exotisch menu, die relatief dicht opeengepakt staan. Brede lanen moeten de bezoekers een behoorlijke bewegingsvrijheid garanderen. De stoeltjeslift van de kabelbaan verhoogt het feestelijk kader boven de dichtbevolkte lanen. Aanplantingen, fontein en cascaden vullen de tussenruimten en maken van het geheel een esthetische verwezenlijking, waarin het atomium met zijn negen bollen, als attractiepool, centraal staat. Iedereen komt onder de indruk van de reusachtige, glinsterende atomiumbollen.

**HET TWEEDE, MAAR
GOEDE, INGANGSKAARTJE**

Met dit ticket en het nummer '58' werd Willy Jouret en familie uit De Klinge op 27 september 1958 gevierd als de vijfendertig miljoenste bezoeker van de Expo.

Eenenvijftig landen werken mee. De paviljoenen wedijveren in technische wonderen en elk land weet zijn natuur, cultuur en kunst, zijn technologie, industrie, landbouw en toerisme aan de man te brengen. Talrijke Belgische en internationale paviljoenen brengen het beste van zichzelf of vertegenwoordigen allerhande organismen. Merkwaardig van constructie is de pijl van de burgerlijke bouwkunde; verder het E.G.K.S.-paviljoen, Civitas Dei (de vertegenwoordiger van het Vaticaan), de schitterende paviljoenen van Tailand en Cambodja, het paleis van de UNO, het paleis van de Raad van Europa, van de negen provincies, enz. Honderdduizenden stromen het ene paviljoen uit en het andere in.

Rond de mooie constructie van het Amerikaanse paviljoen en het reusachtige glazen paleis van de U.S.S.R. heerst altijd het gevoel van de grote dagen. In dit laatste paviljoen wordt de grote belangstelling gewekt door een "Spoetnik". Ook het bezoek aan een Frans straalvliegtuig, de Caravelle, en het daarbij horende verkeerspark is een must. "Vrolijk België" krijgt zijn deel, een uitgangs- en attractiepark met veel muziek — elektronische en andere — een plaats waar altijd volk verblijft en zelfs tot in de laatste uurtjes.

Als bezoeker moet men planmatig te werk gaan en niet alles in één keer willen zien. Om een degelijk overzicht te krijgen van Expo 58 —en toch selectief te werk te gaan— is het aangewezen meerdere keren terug te komen. Een inkombiljet kost 30 fr, een biljet voor Vrolijk België 25 fr en... 3 tickets voor het toilet van 2 fr "service non compris". De bezoekers zijn doodmoe 's avonds en de verhitte voeten en stramme ledematen moet men er bijnemen. Een verfrissend voetbad in één der vijvertjes en fonteinën is steeds een welkome gelegenheid. De fotografie breekt definitief door en zorgt voor aangename herinneringen voor het album.

Op 19 oktober sluit de W.T. met enorm veel bezoekers en met een grandioos vuurwerk als apotheose. Enkel het atomium en het Amerikaans theater zullen België blijvend herinneren aan het grootste feest van de eeuw.

Terwijl duizenden buitenlanders een bezoek brengen aan Expo 58, demonstren op 18 mei tweehonderdduizend mensen te Brussel onder het motto "Gelijke kansen voor iedereen" tegen het onderwijsbeleid van de socialistisch-liberale regering Van Acker. Op 1 juni hebben parlementsverkiezingen plaats waarbij de linkse partijen de nederlaag lijden. De C.V.P. behaalt de meerderheid in de senaat. De kiezers hebben blijkbaar de onderwijspolitiek afgewezen. Het kabinet-Van Acker dient zijn ontslag in, Gaston Eyskens wordt formateur en op 26 juni wordt een regering gevormd bestaande alleen uit C.V.P.-ers. Op 8 augustus wordt een commissie geïnstalleerd die de opdracht krijgt een akkoord tot stand te brengen inzake de schoolstrijd. Op 30

oktober ondertekenen de drie grote partijen het akkoord over een schoolpact met geldigheid van 12 jaar. Op 6 november wordt een nieuwe regering gevormd waarin zeven liberalen worden opgenomen, het kabinet-Eyskens-Lilar. Op de 2e zondag van oktober hebben gemeenteraadsverkiezingen plaats die nationaal gezien een winst opleveren voor de C.V.P. en een verlies voor links.

De Belgische pater dominicaan Pire ontvangt de Nobelprijs voor de vrede. Onder de mergelberg te Zichen-Zussen-Bolder doet zich een inzinking voor, waarbij 18 mannen bedolven worden.

In Zweden wint Brazilië het WK-voetbal. In de nationale competitie speelt Standard Luik kampioen voor Antwerp dat eveneens 44 p. behaalt. Rik Van Looy wordt Belgisch kampioen en wint ook Milaan-San Remo en Parijs-Brussel. Motorcrosser Roger Baeten behaalt de regenboogtrui.

Hits van het jaar zijn o.a. "March of the river Kwai" (Mitch Miller), "Volare" (Modugno) en "Tequila" (Champs). Een paar gekende filmen: "The bridge over the river Kwai" en "Les seigneurs de la forêt". De "Boerinnenkondans" is tijdens de dansavonden niet meer weg te denken.

Ook in 1958 zal de uitbouw en de ontwikkeling van de gemeente verder worden aangepakt. Wegenis- en rioleringswerken, afwatering en openbare verlichting vormen de hoofdschotel. De Karel Haegensstraat —nagenoeg een doodlopende straat— zal doorgetrokken worden tot in de Driesstraat en met de aanleg van de verbindingsstraat tussen het Centrum en de Langemuntstraat — later de Poststraat genoemd — wordt een aanvang genomen. Het gemeentebestuur en de Vrijwillige Brandweer vieren kapitein-bevelhebber Hubert Rosseels bij zijn afscheid als commandant van het korps en zijn aanstelling als ere-bevelhebber. In zijn plaats wordt Albert De Varé benoemd als kapitein-bevelhebber. Ook in de gemeentelijke meisjesschool verandert de leiding van schouders: bestuurster Rachel De Decker wordt opgevolgd door Lea Hulpiau. Op 30 maart is het een feestdag voor het Korps voor Burgerlijke Bescherming. Een belangrijk gedeelte van de agenten ontvangt na de opleiding hun brevet. Naderhand zal de getalsterkte van het korps opgevoerd worden tot 142 manschappen.

De Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen vraagt de goedkeuring aan het gemeentebestuur om het nog bestaande goederenverkeer op de buurtspoorweg af te schaffen. Deze vraag is actueel omdat de ontvangsten op het traject Wetteren-Zele-Hamme niet volstaan om de uitgaven te dekken. Aan de kerktoeren vangen rond half november de noodzakelijke werken aan die een jaar lang zullen in beslag nemen. De openbare aanbesteding wordt gehouden voor

Het marktplein in 1958 met rechts de hoek van de verbrede inrij van de Zwaanstraat en de nieuwe winkel en woning van het Huis Coene.

het uitvoeren van verbeteringswerken aan de wegen 4, 21 en 204 (Huivelde en Hansevelde) en aan de weg nr 9 (Zogge). De plannen zijn gereed, enkel nog een aantal onteigeningsprocedures lopen om de nieuwe weg een voldoende breedte te geven. Ook het nieuwe C.O.O.-gebouw — het tehuis voor ouden van dagen — wordt aanbesteed. De werken worden toegewezen aan de firma Heirman en Cie van Gentbrugge voor de som van 13.025.064 fr. Op de reeds vroeger aangekochte gronden wordt de vergroting van het kerkhof van het centrum (het nieuw kerkhof) goedgekeurd. Er zal tevens een hoofdingang met dodenhuisje en een calvariekruis opgericht worden.

”De belanghebbenden worden ter kennis gebracht dat de ”periodieke ijking der maten en gewichten” zal plaats hebben in de gemeentelijke jongensschool”. Het ”monumentje” op het H. Hartplein gaat verdwijnen! De oude en onhygiënische openbare piscine op het voetpad naast de kerk gaat uiteindelijk verdwijnen en vervangen worden door een nieuw toilet naast de Bovenschool.

Op zondag 12 oktober worden gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Dezelfde kopmannen als bij de vorige verkiezingen zijn bovenaan de lijsten te vinden: G. François (BSP), B. Van Acker (CVP) en E. Van Cauteren (Lib). De CVP gaat met meer dan 4% vooruit ten koste van de liberalen (-1,5%) en de socialisten (-2,3%).

De uitslag.

partij	stemmen	%	zetels	vgl 1952
CVP	6.123	58,5	10	+1
liberalen	3.020	28,8	4	-1
socialisten	1.331	12,7	1	—

De 15 verkozen raadsleden zijn:

Voor de CVP: Benoit Van Acker, Gustaaf Van Cauteren, Frans Bracke, Maria Van Driessche, Antoine Rosseels, Alfons Rupus, Raymond Iliano, Kamiel Colman, Roger Van der Burght en André D'hooghe.

Voor de liberalen: Eugene Van Cauteren, Adolf Rubbens, Isidore Verbeeck en Gaston Heirman.

Voor de socialisten: Gustaaf François.

Kamiel Colman, Raymond Iliano en Roger Van der Burght zijn de nieuwkomers in de raad.

Het college van burgemeester en schepenen is identiek aan het vorige: burgemeester Benoit Van Acker, schepenen Gustaaf Van Cauteren, Frans Bracke en Maria Van Driessche.

Eerder in het jaar, op 1 juni, hebben parlementsverkiezingen plaats. Zele wordt rijkelijk bedeed want het telt twee verkozenen op de CVP-lijst: de volksvertegenwoordigers Benoit Van Acker en Etienne Cooreman.

"Expo 58" is ook voor de Zelenaars een trekpleister dat hen maandenlang in de ban zal houden. De Kon. Harmonie St.-Cecilia wordt uitgenodigd om één der openingsconcerten te geven. Op zondag 20 april concerteert de harmonie in het Park van Ossegem, op enkele minuten gaans van het atomium. Talrijke ereleden willen deze attractie meemaken. Reizen Spiessens schrijft regelmatig dagbezoeken uit aan de wereldtentoonstelling: reis, parking, taks en ingang 90 fr.

Op 5 en 6 juli krijgt de harmonie het tegenbezoek van "La Musique Municipale du Neubourg". Met een optocht, een hulde aan het oorlogsmonument en een concert van de harmonie St.-Cecilia is de eerste avond ruim gevuld. 's Zondags worden de korpsen ontvangen in de raadszaal van het gemeentehuis waarna de H. Mis wordt bijgewoond. Een muzikale wandeling en het bezoek aan Kouterkermis staan op het programma. Daarna geven de Franse gasten een kunstconcert op het Scelaplein, gevolgd door een openluchtbal. 's Maandags bezoeken zij de wereldtentoonstelling en de volgende dag reizen zij af. Ook de Kon. Fanfare De Leerzuchtige Broeders viert feest n.a.v. het 110-jarig bestaan. Meerdere muzikanten worden voor 50, 35 en 25 jaar dienst,

evenals een drietal bestuursleden, vereremerkt. Een kunstconcert en een banquet zijn de hoogtepunten van deze viering.

Een ander evenement in de streek is de "Ommegang van het Ros Beiaard" te Dendermonde. Op zondag 29 juni loopt Zele leeg om deze eerste naoorlogse stoet — een uniek schouwspel vol beweging en kleuren — bij te wonen. N.B. : alles is kosteloos, behalve een driehonderdtal tribuneplaatsen aan 100 fr op de markt.

VTB-VAB - Zele is definitief gestart met o.a. een bezoek aan het N.I.R. waar de opnamen worden bijgewoond van het programma "Vlaanderen, mijn land" o.l.v. Willem De Meyer. Verder staat de galavoorstelling in de K.N.S. van "Hare Majesteit de Vrouw" op het programma alsook een bezoek aan de Gentse opera waar "Sepp'l" wordt opgevoerd. Intussen wordt een volksdanscursus gegeven waarvoor 56 kandidaat-volksdansers inschrijven. De gestichte volksdansgroep luistert naar de naam van " 't Weverkijn ". Bij de VTB kan men zich abonnementen voor Expo '58 aan verminderde prijs aanschaffen: 350 fr i.p.v. 500 fr.

"Kunst Adelt" van Zele-Heikant en de harmonie "Vooruit" moeten zich op 21 juni presenteren op het provinciaal muziektornooi op de Markt (kiosk) te Zele.

Tijdens het winterseizoen beproeven talrijke verenigingen hun toneeltalenten: KAV-Heikant met "De melodie van de Zwerver"; de KAJ (regie Etienne Van Malderen) met "Schip in nood"; de BJB-meisjes met "Als de bandhond huilt"; verder het optreden van de Groep Herman Bruggen met "Een genaamde Judas"; Frans Poos met "De Muur"; het "Vredakabaret"; het kabaret voor het Spoor en PTT; het poppenspel "Sprookjesland" met "Koning Blauwbaard" en tenslotte twee opvoeringen van de Toneelmaatschappij Rhetorica met het stuk "Arsenicum en Oude Kant". De acteurs van het successtuk zijn: Juliette Van Damme, Julia Mertens, Rita Schuddinck, René Van de Velde, Edward De Paepe, Etienne Van Malderen, Paul Haemelinck, Jean Verest, André Van Acker, Frans Hofman, souffleur Roger Collewaert, grime Godfried Verheirstraeten en de toegewijde en bekwame regisseur Arthur Quintus. In het najaar spelen zij "Adel in livrei".

Jaarlijks hebben de vieringen plaats van Rerum Novarum en op 1 mei, het Feest van de Arbeid. Onder het voorzitterschap van Henri Van Namen is het Werk van de Akker zeer actief. Op 11 mei viert de plaatselijke afdeling van het Rode Kruis haar 30-jarig bestaan. Vermelden wij nog dat onderpastoor Frans Michem met zijn boek "Zele en zijn geschiedenis" een eervolle onderscheiding heeft bekomen. Het werk wordt als het beste geschiedkundig boek van Oost-Vlaanderen (verschenen in het jaar 1957) bekroond.

De Omloop der fruitstreek te Alken. Kamiel Huyskens, Kamiel Buysse en Gilbert Van de Wille leiden het peloton.

Op sportief gebied kennen wij de jaarlijkse sportavond ingericht door het KAJ-KWB-sportcomité met o.a. sportfilmen en interviews van gekende sportvedetten. Milac-Zele richt een sportfeest in op het Scelaterrein waaraan de jeugdplougen van KAJ, KSA, BJB, VVKS en KAJ-Heikant deelnemen. De proeven bestaan uit atletieknummers en volksspelen. De Zeelse wielwereld is bijzonder actief geweest want niet minder dan 19 wielwedstrijden worden gereden: 13 koersen voor nieuwelingen, 4 voor liefhebbers, 1 wedstrijd voor onafhankelijken en 1 beroepsrennerskoers. In de eindrangschikking van 1e Provinciaal-voetbal eindigt SK Zele op de 4e plaats terwijl FC Scela Zele in bevordering zich 8ste klasseert met als goalgetters Roger Naessens, Jozef Roosendans, André Van Hassel en Clement Van Wiele.

In de Sint-Ludgerusparochie hebben in de loop van het jaar twee mutaties plaats. Onderpastoor Frans Michem —sinds 22 juli 1950 in Zele— wordt benoemd tot pastoor van Vinkt, een parochie van een 1500-tal zielen. De plechtige aanstelling heeft plaats op 30 maart. In zijn plaats wordt op 30 juni Jozef Ghyselen, student te Leuven, benoemd. Half december benoemt de bisschop Albert Scheire —sedert 31 juli 1950 in Zele-Centrum— tot pastoor op de nieuwe

parochie Westveld te Sint-Amandsberg. Hij krijgt tevens de opdracht een nieuwe parochiekerk te bouwen. Zijn aanstelling zal plaats vinden op 25 januari 1959. In het klooster van het hospitaal herdenkt moeder Berchmans op 21 januari haar 50-jarig kloosterleven. Zij wordt voor haar gouden kloosterjubileum én als verpleegster in de ziekenkamer van de ouden van dagen officieel gevierd op 8 april.

Rond de ceremonie van de plechtige communie heeft vanaf 23 maart een wijziging plaats in het bijwonen van de diensten. Voortaan is de communie om 8.30 u, vespers en lof met vernieuwing van de doopbeloften om 15 u; 's maandags om 8 u dankmis en om 16 u H. Vormsel.

Op de Wijk Groot-Veldeken wordt door de vrijgevigheid en de inspanningen van de wijkbewoners op 26 oktober in dit Lourdesjaar, een nieuwe kapel ingewijd toegewijd aan O.-L.-Vrouw van Banneux. Na een feestelijke optocht en de wijding van het prachtig beeld, houdt Paul Pannekoek, pastoor van Lovendegem en oud-inwoner van de wijk, de homelie.

Op zaterdag 30 november worden op het middaguur vier zilveren kandelaars gestolen in de Sint-Ludgeruskerk. De dief heeft zich toegang verschaft langs de zijdeur van de toren die wegens de herstellingswerken bestendig open staat. Enkele personen hebben iemand met een "groot pak" op de autobus van 12.30 u naar Gent zien opstappen... Dank zij nauwkeurige aanwijzingen heeft een speuractie vruchten opgeleverd. Bij de ondervraging in Gent heeft de dief bekenissen afgelegd. De kandelaars zijn weer terecht.

Enkele bekende Zelenaars verlieten ons.

Rijksveearts Jozef Van Kerckhove (°Zelee 1 mei 1896, +Zelee 28 mei 1958). Hij was directeur van het gemeentelijk slachthuis, CVP-lid van de provincieraad, lid van de Bondsraad van de Belgische Boerenbond, lid van de commissie van de Openbare Onderstand, voorzitter van de veebonden van Oost-Vlaanderen en bestuurslid van talrijke provinciale en plaatselijke verenigingen, vooral van de landbouwersorganisaties.

Rodolf Galland (°Antwerpen 15 januari 1889, +Zelee 2 november 1958). De overledene was rustend adjudant van het Belgisch leger, groot-invalid en oudstrijder van de beide wereldoorlogen. Hij maakte zich vooral verdienstelijk en bekend als ceremoniemeester en organisator van vaderlandse plechtigheden en behartigde dienstvaardig de belangen van de invaliden, oorlogsweduwen en wezen.

René Morel (°Sint-Pauwels 2 september 1898, +Zelee 13 november 1958). Hij was afgevaardigde-beheerder van de N.V. Zeelse Vlasindustrie en voorzitter

van de bedrijfsgroepering der Oostvlaamse vlassers. Een ontelbare menigte stelde er prijs op een laatste groet te brengen tijdens de begrafenis. René Morel was in Zele maar ook daarbuiten een bekend en joviaal zakenman.

Jozef De Paepe is door zijn werk in gans Zele bekend. Hij was gemeentelijk toezichter-architect en overleed op vrij jonge leeftijd te Zele op 16 december 1958 (°Zele 18 juli 1909).

Aan de Bareel gebeurde op zondagmiddag 14 december een tragisch verkeersongeval. Bij het uitstappen van de bus en het oversteken van de baan moeten Arseen Van Extergem en zijn echtgenote de auto, bestuurd door renner Fred De Bruyne, niet bemerkt hebben. Zij werden aangereken en de vrouw was op slag dood. Arseen Van Extergem bezweek op 24 december aan zijn verwondingen. Hij was 64 jaar en brigadier bij de Zeelse politie.

In "allerlei" vermelden wij dat de verenigde geneesheren te Zele de zondags- en vakantiedienst invoeren. Tevens vragen zij het ereloon te voldoen bij elke raadpleging (40 fr), bezoek (60 fr) of bij dringende gevallen (90 fr). Voortaan zullen de dokters geen zieken meer vervoeren naar de kliniek of het moederhuis, dit om de plaatselijke taxidiensten niet te benadelen. In vervanging van rijkswachtbevelhebber Beke wordt adjudant Van Acker aangeduid om de plaatselijke rijkswachtbrigade te bevelen. Ook te Zele is er een ernstige oproep om de nationale betoging voor Vrijheid en Democratie op 18 mei te Brussel bij te wonen. Op 13 september heeft de herdenking plaats van de bevrijding met een optocht en een plechtigheid aan het monument. In de turnzaal van de Kon. Sint-Xaverius Turngilde wordt nu ook een gedenkplaat onthuld met de namen der overleden turners uit WO I (6). Er is vanaf 1 december een busdienst Aalst-Berlare-Zele. Het NCMV organiseert op de traditionele winkelavond op de donderdag voor kermis een etalageprijskamp onder vorm van een quiz, die bij jong en oud grote bijval kent. De winkeliers nemen tevens deel aan de Veertiendaagse van de Middenstand, een nationale verkoopactie die de verbruiker aantrekt. Ook de verkoopactie van de Feeërie kent een stijgend succes. Onder de "branden" is deze bij de Firma Van Laere wel de ernstigste. Op donderdag 27 november staat een groot magazijn met rubberpressen, duizenden kg. vodden en machines in lichterlaaie. De schade is aanzienlijk.

Een vrij ongewoon ongeval doet zich voor op vrijdag 17 oktober in de wijk Kamershoek. Een tweemotorig Duits transportvliegtuig van de Lufthansa, dat van Londen naar Düsseldorf vliegt, geraakt boven Zele in moeilijkheden. Het toestel begint plots hoogte te verliezen, raakt de kruinen van de bomen en

(6) De gedenkplaat over WO II was onthuld in 1947.

voert een noodlanding uit in een paar weiden en rapenvelden. De linkervleugel en de motor worden afgerukt. De brandweer is opgeroepen om 12.20 u om de aan boord ontstane brand te blussen. De linkervleugel van het toestel ligt te branden op 30 m afstand van de romp en 20 m verder ligt de linkermotor. Overal in de weide en in het rapenveld liggen fonoplaten, pelzen, kledingstukken, speelgoed en... goudstaven. In het ruim van het toestel ligt de resterende inhoud te branden. Daar er gevaar bestaat dat de brand zou overslaan naar de rechtermotor en -vleugel, werpt de brandweer een lijn van 70 mm uit om de motor en de benzinetank af te koelen. De brand van de lading wordt aangevallen en gedoofd, aldus het officieel verslag van de Zeelse brandweer. Het vliegtuig met een groot deel van de lading is totaal vernield. De schade wordt op vele miljoenen geschat.

Op bevel van onderzoeksrechter Broeckx van het parket te Dendermonde wordt overgegaan tot het ledigpompen en afdreggen van de beek en de grachten op de plaats waar het vliegtuig is overgeleden bij zijn landingspoging. Vier goudstaven van 13 kg —er was 208 kg goud aan boord— zijn nog zoek. Een brandweerofficier en acht manschappen hebben de werken uitgevoerd en nog drie van de vier goudstaven gevonden op een diepte van ongeveer 60 cm. Eén van de zestien goudstaven blijft zoek. Bij een Keulense verzekeringsmaatschappij was de verzekerde waarde van de lading gedekt voor 50 miljoen. Bij het

De crash van het tweemotorig Duits transporttoestel in de wijk Kamershoek op 17 oktober 1958. Een opname na het blussen van de brand. Het zoeken naar de goudstaven gaat verder.

vervoeren van het goud heeft de eerste hulpwagen van de brandweer een lichte aanrijding met een in de veldweg geparkeerde wagen van de vele reporters en persfotografen die reeds aanwezig zijn.

Uit het onderzoek naar de oorzaak van de ramp blijkt, dat de linkermotor vuur heeft gevat. De bemanning, die bestaat uit een Engelsman, een Duitser en een Oostenrijker, is als bij wonder ongedeerd. Volgens het rapport heten zij: Aubry Vernon (piloot), Walter Trattinick (hulppiloot) en Frankwart Reifenstein (mecanicien). De crash lokt begrijpelijk heel wat volk, al viel het vliegtuig ver in de landerijen en is de plaats moeilijk bereikbaar. Sommigen hebben toch een souvenirkje veroverd, al was het maar een klein 45-toerenplaatje...

1959

De E.E.G. (B.R.D., Frankrijk, Italië en de Beneluxlanden) treedt in werking. De NAVO bestaat tien jaar en is vast besloten de vrijheid van West-Berlijn te bewaren. In Peking wordt de tiende verjaardag gevierd van de Chinese Volksrepubliek. Staatshoofden brengen her en der bezoeken om het klimaat in de Oost-West-verhoudingen te verbeteren.

De Cubaanse hoofdstad Havana wordt door guerrillastrijders o.l.v. Ernesto Guevara ingenomen. Leider Fidel Castro wordt door een grote menigte onthaald en zal premier worden. Er is een Brits-Grieks-Turks akkoord over Cyprus in de maak. Aartsbisschop Makarios wordt tot president uitgeroepen. Er is nog steeds onrust in Zuid-Afrika en ongeregelheden in Algerije. In een topconferentie wordt de Duitse kwestie en de veiligheid van Europa door de ministers van buitenlandse zaken van de Grote Vier besproken.

Ruimtenieuws: het Russische ruimtetuig Loenik zet koers naar de maan. De V.S. lanceert een Jupiter-raket met een chimpansee aan boord. Een Russische maanraket komt na 34 u op de maan aan en een andere kunstmaan fotografeert de achterzijde van de maan.

Hawaï wordt de 50ste staat van de V.S. Nabij het Franse Fréjus breekt een stuwdam door waarbij meer dan vierhonderd mensen omkomen. Paus Johannes XXIII kondigt onverwacht een concilie aan.

In de Belgisch Kongolese hoofdstad Leopoldstad vallen 42 doden bij botsingen tussen de politie en betogers. Belgische para's vertrekken naar de kolonie om de rust te herstellen. Koning Boudewijn belooft in een radiotoespraak de onafhankelijkheid. Later op het jaar doen zich weer ongeregelheden voor

waarbij de nationalistenleider Patrice Lumumba wordt gearresteerd. Op 20 december hebben voor de eerste keer in Belgisch Kongo verkiezingen plaats. In februari hebben in België demonstraties plaats tijdens een algemene staking tegen de sluiting van bepaalde mijnen in de Borinage. Na de zeer droge zomer demonstrenen de landbouwers voor de oprichting van een rampenfonds.

De dienstplicht wordt teruggebracht op 12 maanden. Vanaf 1 november kost het 3 fr om een brief te verzenden. De vijf Vlaamse provincies richten te Brussel de "Cultuurraad voor Vlaanderen" op. Op 6 mei bekrachtigt de kamer van volksvertegenwoordigers de wet op het schoolpact. In Brussel heeft op 2 juli het huwelijk plaats van prins Albert met de Italiaanse prinses Paola Ruffo di Calabria.

Opvallend is de 9-1 nederlaag van de Rode Duivels tegen Nederland. Rik Coppens sluit zijn internationale carrière af. Anderlecht wordt weer landskampioen voor de Luikse clubs FC Liègeois en Standard. Rik Van Looy wint de Ronde van Vlaanderen en de Spanjaard Bahamontes is primus in de Tour de France.

In de filmwereld wordt "Ben Hur" (William Wyler) een kasstuk. Liederens zoals "Marina" (Rocco Granata), "Waarom zijn de bananen krom" (Tony Corsari), "Tom Dooley" e.a. zijn echte meezingers. Overal ziet men de hoop om het middel draaien: hoelahoepen.

Onder de gekende Zelenaars overlijdt in Gent op 9 maart 1959 kanunnik Cesar Van Kerckhove (°Zelee-Heikant 3 februari 1888). Hij was pastoor van de Sint-Baafskathedraal te Gent, voorzitter van het Priester Poppe-comité en bestuurslid van talrijke culturele en andere verenigingen. Tevens was hij oudstrijder-legeraalmoezenier en gewezen diocesaan bestuurder van de sociale werken van het bisdom. Aan het front in 1914-18 maakte hij zich bijzonder verdienstelijk bij de Vlaamse IJzersoldaten, gaf het "Zeelsch Soldatenblad" uit en was bovendien aalmoezenier der scholen van H.M. de koningin te Wulveringem (7). Hij voelde zich thuis zowel bij de groten van het land als bij de kinderen. De plechtige koordienst had plaats in de kathedraal, gevolgd door de begrafenis te Zelee-Heikant. Een rouwdienst in de parochiale kerk te Zelee-Heikant werd opgedragen op dinsdag 17 maart.

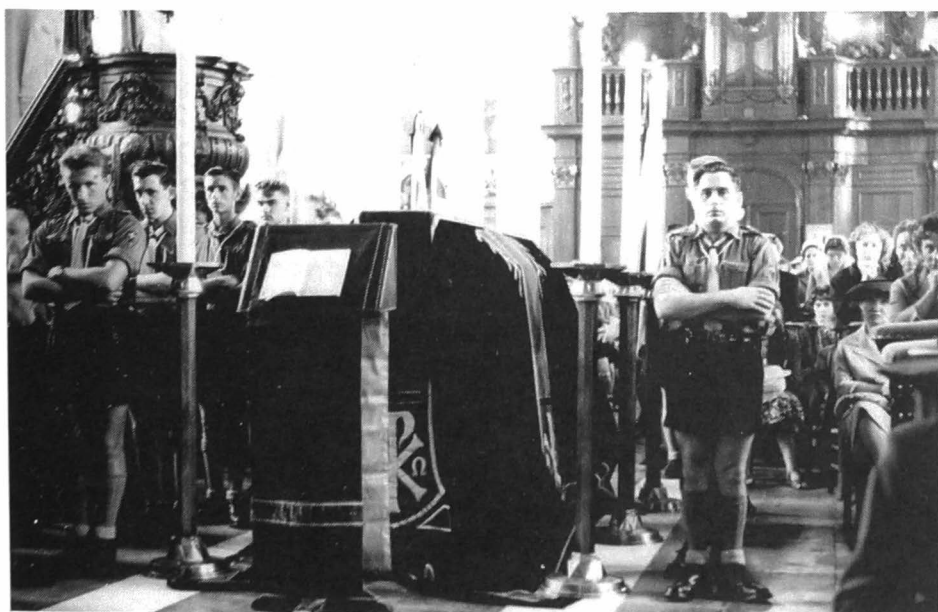
Gans Zelee wordt geschokt door het tragisch ongeval van Chiroleider Vincent Amelot (°Zelee 10 september 1937). De Chiro van Zelee is op bivak te Wylre (Nederlands Limburg). Leider Vincent is de hele dinsdag, de zesde dag van

(7) "Zelee tijdens de Grote Oorlog". Etienne Quintyn. p 135-162.

Begrafenis van Vincent Amelot op zaterdag 22 augustus om 11 u. De lijkstoet begeeft zich naar de kerk.

Acht Chiroleiders houden rond de lijkbaar de erewacht. Wij herkennen o.a. Marcel Roels, André De Kegel, Piet Certyn, Julien Van Acker en Gilbert Troch.

Leider Vincent Amelot.

het kamp, druk in de weer om zijn jongens een prachtige dag te bezorgen. In de namiddag, onder het spel met de kerels, doet hij een ongelukkige val; het is erger dan er aanvankelijk gedacht wordt. Hij wordt naar de kliniek van Heerlen gevoerd waar alle medische hulp geboden wordt. 's Anderendaags, 19 augustus, rond 7 u overlijdt hij vredig en rustig in 't bijzijn van zijn ouders. Niet alleen in het kamp maar ook te Zele is de verslagenheid groot. Vincent is de zoon van brouwer Marcel Amelot-Ocket, Zandberg 25. Op zaterdag 22 augustus heeft een prinselijke uitvaart plaats waaraan gans Zele deelneemt. Op de plaats van het ongeval wordt het jaar daaropvolgend te Wylre een veldkapel opgericht (8).

Op maandag 30 november heeft in de dekenale kerk de plechtige lijkdienst plaats van Remi Heirwegh (°Sas van Gent 7 juni 1915 - +Zele 25 november 1959). Er is algemene verslagenheid rond het nieuws van het vroegtijdig afsterven van Remi die in kringen van het onderwijs en het Gildenhuis overbekend is. Hij was onderwijzer aan de gesub. vrije school van Zele-Centrum en lid van talrijke sociale en christelijke verenigingen.

(8) Proost E.H. Vermeersch wijdde op Pasen 1960 de kapel in aanwezigheid van de Zeelse Chirojongens en hun ouders.

De zomer van 1959 wordt een van de mooiste van de eeuw. De aanhoudende droogte in augustus leidt echter tot catastrofale gevolgen voor de landbouw en tot ernstige problemen in de watervoorziening. Het drinkwater is nog enkel voorbehouden voor de huishoudelijke en hygiënische behoeften. Het is verboden voetpaden en tuinen te besproeien en auto's te wassen. Het uitzonderlijk zomerweer zorgt ook voor een primeur bij Madeleine Christiaens, Meerskant 93. Op 250 struiken aardbeien plukt zij in deze tweede oogst 30 kg vruchten.

De buitengewone droogte en de felle hitte verhogen meteen de activiteiten van de Zeelse brandweer want de gemeente heeft af te rekenen met tal van branden: graskanten en bramenstruiken, vlasuitspreidingsplaatsen, schuren, hangaars, stallingen en graanmijten o.a. bij Paul D'Hondt, Antoine Rosseels, Frans De Mey, Remi De Vleeschauwer. Een reusachtige brand woedt echter op 7 april in de beendermeelfabriek "Farinos", Hammeseweg. Tanks met vet en benzine zetten heel de fabricageplaats in een helse gloed. Ook twee bosbranden vallen te noteren bij Alberic Limpens (Hoek) en bij de gebroeders Janssens (Gentse Steenweg, Berlare).

Na een grondige herstelbeurt aan de ophangmonturen van onze klokken, vindt de kerkraad het een geschikte gelegenheid om het luiden der klokken te elektrificeren. Volgende schikkingen worden getroffen voor de begrafenissen: de twee zwaarste klokken luiden op de vooravond om 17 u, een kwartier voor de dienst en bij het In Paradisum. Het rouwgeklep met drie klokken vergezelt de parochiaan bij zijn laatste tocht naar de kerk. Voor het angelus zal de klok automatisch driemaal daags luiden: om 6 u 's morgens, om 12 u 's middags en om 19 u 's avonds. In de persoon van Frans Janssens krijgt Zele een nieuwe suisse als opvolger van Hippoliet Van Wielle. Frans zal voortaan instaan voor de "Eerbied in Gods Tempel". Onderpastoor Edgard Snoeck, wegens ziekte op rust gesteld, wordt half augustus opgevolgd door een nieuwe onderpastoor Oscar De Beule.

Zeले telt op 1 januari 1959 17 419 inwoners. Op gemeentelijk vlak krijgen wij een nieuwe baas op de technische dienst. Romain Boterbergh uit Nieuwkerke-Waas wordt tijdens de gemeenteraad van 16 maart benoemd tot conducteur. Op het voorziene tijdstip worden de commissieleden van de Openbare Onderstand (C.O.O.) verkozen. Later op het jaar heeft de verkiezing plaats van Louis Walrave, die voor de tweede maal het voorzittersmandaat aanvaardt. De gemeenteraad van 29 september besluit tot de aankoop van "De bloeiende boomgaard", een meesterwerk van onze Zeelse schilder Pieter Gorus. Het schilderwerk dat 16 500 fr heeft gekost, siert sedertdien de raadszaal. Een ander vermaard Zelenaar wil men laten voortleven in de toekomst. De straat van het Centrum naar de Dreef zal binnen afzienbare tijd de Minister Edm. Rubbenslaan genoemd worden. N.a.v. de herdenking van de inhuldiging van

het nieuw gemeentehuis worden op 11, 12 en 13 juli Centrumfeesten gevierd met als gastzangeres, de TV-vedette Jo Leemans, gevolgd door het optreden van " 't Weverkijn". Op 12 april is het Korps voor Burgerlijke Bescherming opnieuw in feest want op deze dag heeft de vlaggewijding plaats.

De gemeenteraad wordt op 25 maart bij hoogdringendheid bijeengeroepen om een besluit te treffen over de vestiging van een nieuwe nijverheid waarover de burgemeester ten gronde uitleg verschaft. Hoofddoel: de plaag van de werkloosheid bestrijden. Het gaat over de vestiging van een bedrijf, waarin kleine auto's met een plastieken koetswerk en een nieuwsoortige dieselmotor van 4 P.K. zouden gemonteerd worden. De "Dianny" zou slechts 3 l diesel verbruiken en de kostprijs zou beneden de 50 000 fr liggen. Uitvinder is de Nederlandse ingenieur Hans Anneveldt. De burgemeester wijst er op dat de investering van de gemeente een ernstige financiële inspanning zal vergen die niet van risico's ontbloot is. Aan de Gentse Steenweg wordt intussen een terrein van 2 ha 54 a gevonden voor de eventuele bouw van het montagebedrijf. De stemming is positief maar of de fabriek van de "plastieken auto's" er zal komen is een andere zaak...

Het verenigingsleven is andermaal bijzonder actief vooral wat de culturele kalender betreft. Rhetorica speelt in het najaar "Verdwijningen en verschijningen", het Davidsfonds pakt uit met een reeks voordrachten en filmen (w.o. "De Far-West en zijn Sterrewachten" en "De Islam") en zet een Guldensporrenfeest op het getouw met als feestredenaar dr. Paul Rubbens, zoon van de oud-minister, de VTB-VAB plaatst zich in de kijker met voordrachten maar vooral met het succesrijk optreden van "Die Schwarzwälder Passion" op 6 en 7 maart. Het Vlaams toneel van Brussel speelt op 18 januari voor de Bonden van het H. Hart "De Barbier van Sevilla". Verder kennen wij o.a. het optreden van het "Kwartet Haydn", het KAJ-toneel "De drie van Boedapest", de bonte avond van de KAJ-KWB-kabaretgroep, het VKAJ-toneel "Het blanke Negermeisje", het kabaret "De Zonnebloem" en in het voorjaar de feestavond van de Chiro. Op het traditioneel jaarfeest van het NCMV speelt naar jaarlijkse gewoonte het dansorkest van Stan Philips. Op 26 april is de Beenhouwersbond van Zele en omliggende in feest ter gelegenheid van de gouden jubileumviering en de vlaggewijding. Na het ontslag van Jacques Verbeeck neemt Louis Walrave het voorzitterschap op zich om de Kon. Harmonie St.-Cecilia te leiden. Café "De Biekorf", gezusters De Smet, Kouter, maakt publiciteit met de "Wurlitzer", een "juweel in stereophonie", een wonder van muziek. Voor het eerst in Zele! Op 28 juni danst " 't Weverkijn" onder de rozenhoed op de Zeelse markt: "Sinte-Pieter met zijn blote arm..."

Op sportief gebied kennen wij in 1959 slechts een paar hoogtepunten. Zele bezit wielrenners in alle categorieën: de beroepsrenners Kamiel Buysse, Gil-

bert Van de Wielle en Aimé Van Avermaet, de onafhankelijke Pierre Vergelyen, de liefhebbers Willy Van Driessche, Etienne Van Avermaet en Roger De Block en een heel stel beginnelingen. Het kaatsen herleeft. De KWB richt een kaatskampioenschap in waaraan talrijke wijkploegen deelnemen. Het Sporta-comité richt een sportavond in met interviews en een quiz "Duizend of niets". Ook de beide turnkringen "Vlug en Vroom" geven hun jaarlijks turn- en variétéfeest. De Zeelse bokser Willy Carmeliet — de Belgische revelatie — staat op het hoogtepunt van zijn carrière en wint meerdere kampen in binnen- en buitenland. Na een aarzelend debuut eindigt Scela Zele nog op een vrij behoorlijke zesde plaats (32 p) na kampioen Cross. Ganshoren, terwijl in 1e Provinciaal SK. Zele derde wordt met 42 p.

Dé uitschieter op het vlak van het wielrennen is de selectie van beroepsrenner Kamiel Buysse voor de Ronde van Frankrijk, de eerste Zelenaar die deze eer te beurt valt. Destijds bedankte Michel D'Hooghe voor deze eer. Kamiel Buysse zet zich met macht en kunde in om zijn rol als verdienstelijke helper naar behoren te vervullen. Als knecht is hij zelf pechvogel nr 1 geweest want hij

Vertrek van de Belgische wielploeg naar Mulhouse, startplaats van de Tour.
Staannd v.l.n.r.: een reporter, Rita Rupus (echtgenote K. Buysse) met dochtertje Marleen, een mecaniëker, Jef Planckaert, Marcel Janssens, Michel Van Aerde, Armand De Smet en op de hoek Jan Adriaensens.

Zittend: een verzorger, Martin Van Geneugden, John Van Tongerloo, Kamiel Buysse, Jean Brancart en Eddy Pauwels.

Op de foto in het station te Brussel ontbreken Fred De Bruyne en Joz. Hoevenaers,

26 juni. In de 2^e rit Metz - Namen ontsnapten Buysse; Gismondi (I) en Annaert (F). Zij werden echter op 20 km vóór Namen bijgebeend door het peloton. Kamiel Buysse eindigde 64^e terwijl Favero de ritzege behaalde.

Kamiel Buysse na zijn overwinning in het criterium te Sint-Lambrechts-Woluwe. 2^e was Van Geneugden en 3^e Tourwinnaar Bahamontes.

heeft niet minder dan 27 lekke banden gehad tijdens de Tour. In het eindklassement vinden wij hem op de 61ste plaats en als knecht heeft hij een zeer voortreffelijke rol vervuld. Bij zijn thuiskomst in de Drieputtenstraat wordt hij spontaan gehuldigd door de burens en in het lokaal van de Buyssevrienden in de Roskotstraat wordt hem een nieuwe fiets aangeboden.

Met dit wielerfeit uit 1959 ronden wij de Fifties af. Het eerste naoorlogse decennium was in zijn geheel een boeiende wordingsgeschiedenis naar een betere —spijt de koude oorlog— maar vooral modernere wereld. Op wereldvlak en op nationaal terrein viel er enorm veel nieuws te rapen, zowel positief als negatief. Ook op gemeentelijk vlak lieten opvallende gebeurtenissen zich optekenen. Zele stevende in een stroomversnelling naar een moderne gemeente met een reeks merkwaardige verwezenlijkingen.

GERAADPLEEGD

- Th. Luykx. Politieke geschiedenis van België.
- Kroniek van de 20ste eeuw. Elsevier.
- Frans Michem. Afleveringen "Oudt Sele" 1954-1957. De Klok van Zele.
- H.O.K. Jaarboeken.
- Eigen documentatie.

Met dank aan: mevrouwen Lea Cauwe-Famelaer en Paula Jouret-Thomas, de heer Kamiel Buysse, Freddy De Krijger en de Kon. Harmonie St.-Cecilia.

Etienne Quintyn.